Pedagogisch beleid

De uitwerking van het pedagogisch beleid in de praktijk

Werkplan

SDK *kinderopvang*

Inleiding

Om onze pedagogische doelen, beschreven in het pedagogisch beleidsplan, te kunnen realiseren heeft SDK kinderopvang een pedagogisch werkplan opgesteld waarin per onderwerp is vastgelegd hoe wij handelen en waarom. De beleidspedagogen zijn verantwoordelijk voor het ontwikkelen van dit pedagogisch werkplan (zie de bijlage voor de ureninzet). Aan de hand van dit werkplan maken wij duidelijk waarom wij op een bepaalde manier handelen, maar het geeft tevens onszelf houvast.
De onderwerpen zijn in alfabetische volgorde geplaatst zodat de onderwerpen makkelijk zijn terug te vinden.

Een werkplan is nooit “af”. Door toetsing in de praktijk kan blijken dat onderwerpen herschreven of toegevoegd moeten worden. Bewaking van het werkplan is dan ook heel belangrijk. Op teamvergaderingen en groepsbesprekingen is het werkplan een vast agendapunt. Door de digitale vormgeving is het eenvoudig onderwerpen toe te voegen of om aan uitgewerkte onderwerpen veranderingen aan te brengen.
De locatiemanagers, de beleidspedagogen en de directie bespreken de concepten en werken het onderwerp uit voor het werkplan. Nieuwe onderwerpen worden in alle teamvergaderingen besproken zodat iedereen hiervan op de hoogte is.

Iedere nieuwe medewerker doet schriftelijk de toezegging zich op de hoogte te zullen stellen van de inhoud en naleving van het pedagogisch beleid en werkplan. Het beleid is via Google Drive op iedere groep in te zien. Ook is het beleid op de website www.sdk-kinderopvang.nl terug te vinden.

Voor de leesbaarheid gebruiken wij de term pedagogisch medewerker, voor zowel de mannelijke als vrouwelijke medewerkers. Verder schrijven wij voor de leesbaarheid vooral in de vorm van de vrouwelijke pedagogisch medewerker. Daar waar 'haar' of 'zij' staat kan ook 'hem' of 'hij' gelezen worden.

Inhoud

A
Aan tafel
Aan- en uitkleden
Aanvullende zorgbehoefte
Achterwachtregeling
Activiteitenaanbod
Afmelden
Afscheid nemen van de groep
Allergie / dieet
Anderstalige kinderen

B
Belonen en corrigeren
Bijten
Bijzonderheden op de groep
Borstvoeding
Brengen en halen
BSO bus
Buiten slapen
Buiten spelen

C
Combinatiegroepen
Communicatieborden
Coronamaatregelen
Creativiteit en expressie

D
Dagkaarten
Dagritme
Dagritmekaarten
Dood en rouw op de groep
Draagzak
Driftbuien

E
E-mail
Eten en drinken

F
Feesten
Foto- en filmopnamen
Fotomapjes

G
Gamen
Glaswerk
Groepsruimte
Grondbox

H
Handelings-/groepsplan
Hechting
Huilbaby's
Hete dranken op de groep

I
Incidentenformulier
Informatierecht ouders
Informatie uitwisselen

K
Klachtenreglement/zelflerend vermogen
Kleding
Klikken
Koorts
Kring
Kind uit zicht

L
Leeftijdsopbouw groepen

M
Media op de groep
Medicijnen
Meldcode
Mentorschap
Muziek

O
Observeren
Ongevallen
Oorlogje spelen
Open deuren beleid
Opruimen
Overdracht

P
Pauzes en afwijken
Pesten
Plakboek

R
Ruilen buiten de eigen stamgroep
Ruzie maken

S
Slapen
Social media
Speelgoed van thuis meenemen
Speentjes en knuffels
Skaten
Stagiaires
Stekkerdozen
Stint

T
Tien-minutengesprek
Trakteren

U
Uk & Puk
Uitstapjes

V
Vakantiebeleid bso
Vaccinaties
Veiligheid en gezondheid
Verjaardagen
Verschonen
Vervelen
Voorlezen
Vriendjes
Voorschoolse educatie (VE)

W
Wennen
Wensen ouders

Z
Zelfredzaamheid en zelfstandigheid
Zindelijkheid
Zorgen rondom kind
Zwemmen en zwembadjes

Bijlagen

1. Leeftijdsopbouw groepen en samenwerking per locatie
2. Drie-uursregel dagopvang
3. Drie-uursregel bso
4.Overzicht beleids- en coachingsuren
5. Beleid Bso-Plus

A

Aan tafel
Wanneer de kinderen in de babygroep aan tafel gaan, kunnen de jongste baby's die nog niet zelfstandig kunnen zitten er gezellig bij zitten in het babynestje van de Stokke stoel. Zodra kinderen zelfstandig kunnen zitten, mogen ze in een stoeltje met tuigje in de bank. De stoeltjes dienen vast te zitten aan de bank. De tafel staat ook vast aan de bank. Als kinderen zelf op de bank kunnen klimmen en er weer af kunnen klimmen, hoeven zij niet meer in een stoeltje met tuigje en mogen ze los op de bank zitten.

In alle kinderstoelen, stoeltjes en schommels behoren tuigjes te zitten. Indien mogelijk worden de tuigjes met de sluiting op de rug vastgemaakt. Pedagogisch medewerkers dienen steeds als de kinderen aan tafel gaan, te controleren of de stoeltjes stevig aan de bank hangen, de tuigjes goed zitten en of de tafel stevig aan de bank vast zit.

Doel
De veiligheid van de kinderen garanderen.

Aan- en uitkleden
Baby`s
Tijdens het omkleden en verschonen praat de pedagogisch medewerker regelmatig met en tegen het kind en benoemt ze wat ze doet. Er wordt in een vaste volgorde gewerkt, zodat de handelingen voorspelbaar zijn voor het kind. Dit geeft het kind vertrouwen en een veilig gevoel. Het verschonen en omkleden is ook een mooi moment om met de kinderen individueel contact te maken.

Dreumesen en peuters
Dreumesen en jonge peuters worden geholpen met aan- en uitkleden. Er wordt goed gekeken naar de mogelijkheden van elk kind. Als het kind eraan toe is, mag het zoveel mogelijk zelf doen. Zo nodig worden de kleren overzichtelijk klaar gelegd voor het aankleden. Het kind wordt hierbij goed in de gaten gehouden, geprezen en gestimuleerd wanneer nodig.

Doel
Het bevorderen van de gehechtheid en emotionele ontwikkeling van de baby's. Daarnaast worden de zelfstandigheid, het zelfvertrouwen en de motorische vaardigheden gestimuleerd.

Aanvullende zorgbehoefte
Als kinderopvang staan wij midden in de maatschappij en willen wij ook openstaan voor kinderen die extra ondersteuning nodig hebben. De extra zorg mag echter niet ten koste gaan van de rest van het groepsfunctioneren. Indien een kind aanvullende zorgbehoeften heeft, bespreken wij met de ouder of wij de zorg kunnen bieden die het kind nodig heeft. Hierbij kan men denken aan extra ondersteuning op de groep vanuit een gespecialiseerde instantie, aanvullende materialen of het leren van specifieke handelingstechnieken.
De afweging die wij samen maken, is of wij het kind verantwoord kunnen opvangen binnen de bestaande situatie en of wij het kind de zorg kunnen bieden die het nodig heeft. Daarnaast mag de aanvullende zorgbehoefte niet ten koste gaan van de aandacht voor en de veiligheid van de andere kinderen in de groep

Om dit te kunnen garanderen maakt SDK gebruik van een proefperiode. Tijdens deze proefperiode wordt onderzocht of de opvanglocatie passend is en of de extra zorgbehoefte van het kind niet te veel invloed heeft op de rest van de groep. Indien binnen de proefperiode wordt bepaald dat SDK voor het kind geen passende opvang kan bieden, of als de extra zorgbehoefte van het kind ten koste gaat van de kwaliteit van de opvang voor de overige kinderen in de groep, beroept SDK zich te allen tijde op het recht om de opvang te beëindigen. Hierbij hanteert SDK een opzegtermijn van vier weken. Indien na het verstrijken van de proefperiode alsnog wordt bepaald dat SDK geen passende opvang kan bieden, wordt tevens deze opzegtermijn gehanteerd. Dit wordt vermeld in het inschrijfformulier, dat door ouders wordt ondertekend wanneer zij de opvang aangaan. Daarnaast is bij aanmelding van een kind met (vermoeden van) een extra zorgbehoefte altijd een pedagogisch coach of pedagoog aanwezig bij de rondleiding.
SDK is na deze opzegtermijn niet verantwoordelijk voor het vinden van een passend alternatief voor opvang. SDK is tevens niet verantwoordelijk voor het bieden van opvang, terwijl wordt gezocht naar een passend alternatief of in afwachting van een eventuele wachtlijst. Dit betekent niet dat SDK niet mee zal denken over eventuele vervolgstappen. Echter, de verantwoordelijkheid hiervoor wordt te allen tijde gelegd bij de betrokken hulpverlening.

Doel
Opvang bieden aan een zo groot mogelijke verscheidenheid aan kinderen, zonder dat het ten koste gaat van de zorg voor het individuele kind of het groepsfunctioneren.

Achterwachtregeling
De achterwachtregeling is van toepassing als er slechts één pedagogisch medewerker en geen andere volwassene aanwezig is op de locatie, waarbij er op de locatie uiteraard wel wordt voldaan aan de beroepskracht-kind-ratio. Het gaat hierbij dus niet om een afwijking onder de drie-uursregeling. Dit komt bijvoorbeeld voor bij het ‘s ochtends opstarten en het ‘s avonds afsluiten. De achterwachtregeling houdt in dat er binnen 15 minuten een volwassene moet kunnen komen assisteren in geval van calamiteiten. De locaties hebben een vaste achterwacht. In geval van calamiteiten kan de betreffende locatie bellen voor assistentie. Wanneer dit gebeurt, zal bij de assisterende locatie mogelijk een pedagogisch medewerker langer moeten blijven om daar ook aan de beroepskracht-kind-ratio te voldoen. De achterwachtregeling draagt bij aan de veiligheid.

<u>Overzicht Locaties – Achterwacht</u>

Atlas – Groenland	078 – 621 91 11
Berenburg – Beregoed	078 – 654 75 55
Belhamels – Toermalijn	078 – 621 91 50
Boerderij – Toermalijn	078 – 621 91 50
KC Dubbeldam – Toermalijn	078 – 621 91 50
Klimboom – Intermezzo	0186 – 641040
Kraaiennest – Groenland	078 – 621 91 11
Kiem – Beregoed	078 – 654 75 55
Kleine Burgt – Mulo Burgt	078 – 200 55 18
Mini Burgt – Beregoed	078 – 654 75 55
Mühring – Vest	078 – 303 08 41
Mulo Burgt – Kleine Burgt	078 – 200 55 10

Poolberen – Beregoed	078 – 654 75 55
Rozemarijn – Beregoed	078 – 654 75 55
Sam Sam – Groenland	078 – 621 91 11
Sporting Delta – Toermalijn	078 – 621 91 50
Vest – Kleine Burgt	078 – 200 55 10
– Mulo Burgt	078 – 200 55 18
Wieldrecht – Berenburg	078 – 651 46 20

Toelichting:

- *Beregoed*
  Beregoed is achterwacht van de Berenburg op woensdag.
  Beregoed is op alle dagen achterwacht van de Poolberen en de Mini Burgt. De Poolberen bellen als ze alleen staan om zeven uur Beregoed. Wanneer Beregoed om zeven uur geen telefoontje heeft ontvangen, bellen ze zelf naar de Poolberen. Wanneer er geen gehoor is, gaat er iemand langs.
  Beregoed is achterwacht van Rozemarijn indien nodig. Van deze locaties ligt een sleutel bij de locatiemanager op kantoor.
- *Klimboom*
  Op Intermezzo wordt dagelijks met twee pm'ers opgestart, zij zijn de achterwacht van de Klimboom (hier wordt alleen opgestart). Op Intermezzo ligt een sleutel van de klimboom en de bijhorende code voor het alarm.
- *Muhring*
  Bij Muhring wordt er op maandag, dinsdag en donderdag alleen opgestart. Vest wordt dan gebeld als achterwacht.
  In geval van een ernstige calamiteit wordt altijd eerst 112 gebeld, ook bij twijfel, zodat de hulpdiensten tijdig kunnen reageren.
- *Mulo Burgt*
  De Mulo Burgt is op maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag achterwacht van de Kleine Burgt en op vrijdag ook van locatie Vest.
- *Vest*
  Op woensdag en vrijdag wordt er bij Vest alleen opgestart. De Kleine Burgt is dan achterwacht.

Indien de locatie die gebruik maakt van de achterwacht voor sluitingstijd leeg is en de pedagogische medewerkers naar huis willen gaan, melden zij zich af bij de locatie die hun achterwacht is. De locatie die ingesteld is als achterwacht kan niet weg indien ze leeg zijn, als de betreffende locatie waar ze de achterwacht voor zijn zich niet heeft afgemeld. Dit wordt ook goed bijgehouden op de afsluitlijst.

De achterwachtregeling mag niet worden toegepast als wij tijdelijk afwijken van de beroepskracht-kind-ratio, tijdens de drie-uursregeling. In dat geval blijft de medewerker die pauze heeft op de locatie. Zij kan dan ondersteunen in het geval van calamiteiten. De medewerker zoekt wel een plek buiten de groepsruimte om pauze te houden.

Activiteitenaanbod

Voor een kind is spelen belangrijk, niet alleen omdat het leuk is maar ook omdat spel goed is voor de ontwikkeling van kinderen. Een kind leert door middel van spel om creatief oplossingen te zoeken, de

wereld te ontdekken en zich op verschillende vlakken te ontwikkelen (bijvoorbeeld motorisch, sociaal emotioneel en cognitief). Daarom zal de pedagogisch medewerker regelmatig samen met de kinderen spelen, activiteiten organiseren,en het kind actief betrekken bij verzorgende activiteiten en huishoudelijke klusjes. Het kind krijgt op deze manier de aandacht die het nodig heeft. Daarnaast wordt zijn sociale ontwikkeling gestimuleerd en zijn zelfvertrouwen vergroot. De pedagogisch medewerker krijgt hierdoor tevens de kans om het kind te observeren en te stimuleren in zijn ontwikkeling.

Daarnaast is het belangrijk dat kinderen materiaal voor handen hebben dat spel uitlokt. Niet alleen bekend speelgoed zoals een garage met auto's, maar ook speelgoed dat de fantasie prikkelt. Juist ondefinieerbare materialen, zoals dozen, keukenrollen, takken en dergelijke zijn geschikt voor het fantasierijke spel.
Om kinderen te stimuleren verschillende soorten activiteiten te doen en zich daardoor breed te ontwikkelen maken we binnen SDK kinderopvang gebruik van de VE-methode Uk & Puk voor de kinderen van 0 tot 4 jaar.

Babygroepen
Op babygroepen speelt verzorging van de baby's uiteraard een belangrijke rol, maar ook met baby's kun je al verschillende activiteiten ondernemen. Bij baby's gaat het vooral om het ervaren. Activiteiten die we met een baby doen zijn bijvoorbeeld zintuiglijke spelletjes en doe-spelletjes. Het kunnen hele eenvoudige activiteiten zijn, zoals het rondlopen met een baby op de arm om samen de groep te bekijken. Hierbij volgt de pedagogisch medewerker het kind en benoemt waar het kind naar kijkt. Andere voorbeelden zijn het kind verschillende materialen laten voelen en ontdekken, kiekeboe spelletjes en tijdens het verschonen een kietelspelletje.

Bij dreumesen gaat het meer om vaardigheden oefenen. Dit kunnen bijvoorbeeld dans- en beweeg activiteiten zijn, waarbij het ontdekken van het eigen lijf een grote rol speelt. Daarnaast worden zij gestimuleerd om te spelen met materialen uit de themahoek of te helpen bij kleine klusjes zoals de tafel poetsen. Vanuit de VE-methode Uk & Puk werken wij met een gevarieerd en breed aanbod van activiteiten met baby's en dreumesen. Zie ook de letter U: 'Uk & Puk'.

Peutergroepen
Bij de peuterleeftijd gaat het om het toepassen en uitbreiden van vaardigheden. Ze krijgen steeds meer taal en kennis tot hun beschikking, kunnen verbanden leggen en hebben steeds meer tijdsbesef. De peuters kijken verder dan het hier en nu. Ze combineren materialen en kennis en maken er wat nieuws van. Bij peuters ligt de nadruk steeds meer op het uitlokken van taal, verbeelden en oplossingen zoeken. Het activiteitenaanbod wordt ook steeds breder. Zo gaan peuters zelf steeds meer rollenspellen spelen waarbij verschillende situaties uitgespeeld worden. Ook begrijpt de peuter bij het voorlezen steeds meer het verhaal uit het boek, in plaats van te benoemen wat het op de plaatjes ziet. Bij het beeldend vormen, zoals kleien en tekenen, gaat het voor een peuter steeds meer om het resultaat in plaats van het verkennen van het materiaal. Ook op de peutergroepen wordt met de VE-methode Uk & Puk gewerkt waarmee wij peuters een gevarieerd en breed aanbod van activiteiten bieden. Zie ook de letter U: 'Uk & Puk'.

Bso
Voor de bso hebben wij het uitgangspunt dat bso-tijd vrije tijd is. Kinderen mogen, binnen bepaalde grenzen, zelf beslissen wat ze willen doen. Gezien de leeftijd kunnen ze ook zelfstandiger verschillende

activiteiten zelf ondernemen. Onze pedagogisch medewerkers bieden daarnaast elke dag een divers aanbod van activiteiten aan, om invulling te geven aan de vrije tijd. Kinderen hebben altijd zelf de keuze om al dan niet te participeren in een activiteit.
Op de bso wordt gewerkt met de zelf ontwikkelde ‘bso in bloei’ methode. Hierbij wordt er gewerkt met thema’s en activiteiten op verschillende spelgebieden. Medewerkers kunnen gebruik maken van een online tool, om hen te ondersteunen bij het aanbieden van een divers en uitdagend activiteitenaanbod.

Vakantieplanning
In vakanties wordt door de bso medewerkers een vakantieplanning gemaakt. Iedere dag worden activiteiten ondernomen en workshops georganiseerd. Kinderen mogen van tevoren meedenken over deze activiteiten en hebben inspraak bij de invulling van de dag. In de vakantie is er daarnaast ruimte voor een bijzonder uitstapje, bijvoorbeeld naar de bioscoop of de dierentuin. De vakantieplanning wordt 5 weken van tevoren bij de locatiemanager ingeleverd. Een meer gedetailleerde beschrijving van de vakantieactiviteiten wordt weergegeven onder de letter V: 'Vakantiebeleid bso'.

Doel
Spelenderwijs de brede ontwikkeling van kinderen stimuleren.

Afmelden
Wanneer een kind (om welke reden dan ook) op een vaste opvangdag niet naar de opvang of peuterspeelzaal komt, dient de ouder dit door te geven aan de groep. Bij bso kinderen dient de ouder zowel de bso als de school op de hoogte te stellen. Ook wanneer een kind alleen middagopvang heeft en het kind al op school is ziek gemeld, dient de ouder hem/haar op de bso af te melden.

Doel
Weten welke kinderen verwacht worden op de groep zodat het juiste aantal mensen ingezet kan worden en (bij de bso) gealarmeerd kan worden als een kind er niet is.

Afscheid nemen van de groep
Als wij horen dat een kind de groep gaat verlaten praten wij met het kind over de nieuwe situatie (verhuizing, geen opvang meer nodig, naar de volgende groep etc.). Wij regelen een klein afscheidsfeestje en geven bij het afscheid van de peuters (of eerder, indien nodig) het plakboek mee. Wij overleggen met de ouder over een eventuele traktatie (zie ook trakteren), maar geven aan dat dit beslist niet verplicht is.

Doel
Het bevorderen van de emotionele ontwikkeling. Een kind laten ervaren dat je op een goede manier afscheid van mensen kunt nemen.

Allergie / dieet
Ouders wordt gevraagd bijzonderheden wat betreft dieet en/of allergie van het kind aan te geven tijdens het intake gesprek. Hier wordt rekening mee gehouden door de pedagogisch medewerkers. Deze gegevens worden in de kindgegevens bijgehouden. Allergie en dieeteisen worden ook vermeld op het oranje formulier 'bijzonderheden op de groep'. die voorin de map met kindgegevens bijgehouden wordt. Invalkrachten en nieuwe medewerkers kijken aan het begin van hun dienst naar dit formulier.

Er wordt tijdens de lunch rekening gehouden met allergieën. Ieder smeerbaar broodbeleg wordt met aparte messen gesmeerd, zodat de verschillende voedingsstoffen niet door elkaar geserveerd worden. Daarnaast informeren wij vooraf ouders over de komst van dieren op de locatie.

Doel
De veiligheid van het kind garanderen.

Anderstalige kinderen
Alle dagopvang groepen en peuterspeelzaal groepen zijn VE-groepen met VE-gecertificeerde medewerkers en een VE-programma. VE-groepen zijn onder andere gericht op het zoveel mogelijk wegwerken van (taal)achterstanden. Wij stimuleren de taalontwikkeling onder meer door duidelijk Nederlands te spreken en ons taalgebruik aan te passen aan het kind. Bijvoorbeeld het gebruiken van korte zinnen, taal toevoegen aan het spel van de kinderen en het benoemen van de eigen handelingen en de handelingen van de kinderen (bijvoorbeeld wij gaan naar buiten, pak je jas). Daarnaast wordt er gebruik gemaakt van voorwerpen, woordkaarten en voorbeelden om woorden meer betekenis te geven. Er wordt herhaald wat het kind gezegd heeft in duidelijk Nederlands. Er wordt voorgelezen, gezongen en gespeeld met (hand)poppen. Op de groep wordt uitsluitend Nederlands aangeboden. Zo draaien wij vooral cd's met Nederlandse liedjes en/of verhaaltjes.
In enkele gevallen kan het zijn dat een pedagogisch medewerker een kind toch in de eigen taal toespreekt (als zij toevallig dezelfde taal spreekt) om een Nederlands begrip te verduidelijken. Hierbij staat het Nederlandse begrip voorop. Het kan ook voorkomen dat een kind een muziekje of een verhaaltje in de eigen taal mag luisteren. Dit heeft dan uitsluitend het bevorderen van een veilig gevoel van het kind tot doel.

Doel
Het stimuleren van de taalontwikkeling van het kind.

B

Belonen en corrigeren
Belonen
Belonen en het geven van complimenten zijn belangrijk voor de ontwikkeling van het zelfvertrouwen van het kind. Het is daarom belangrijk dat de pedagogisch medewerker benoemt wat zij goed, knap of bijzonder vindt van het kind. Met name om de intrinsieke beloning te motiveren. Er worden complimentjes gegeven en grapjes gemaakt. De medewerkers gaan in op positieve interacties en stimuleren zo positief gedrag. Ook lekker meespelen in één van de hoeken of buiten op het plein is een manier om positief gedrag te belonen. Kinderen willen graag aandacht. Als ze geen positieve aandacht krijgen, dan vragen ze negatieve aandacht door negatief gedrag. Belonen van goed gedrag werkt stimulerend en motiveert een kind om dat gedrag vaker te tonen.

Corrigeren van ongewenst gedrag
Kinderen proberen echter toch altijd de grenzen te verkennen van wat wel en niet mag. Daarbij zal het dan ook altijd noodzakelijk zijn een kind te corrigeren om het kind die grenzen aan te leren. Gedrag dat andere kinderen of de pedagogisch medewerker stoort kan ongewenst gedrag zijn. Er is geen definitie te geven

voor ongewenst gedrag, omdat dit een heel breed begrip is en per situatie en per persoon kan verschillen. Kinderen hebben behoefte aan duidelijkheid en structuur en zijn gebaat bij grenzen. De pedagogisch medewerker zal deze grenzen stellen en ongewenst gedrag ombuigen naar gewenst gedrag. Dit kan bijvoorbeeld door de gevoelens van het kind te benoemen en het kind uit te leggen dat het gedrag anderen stoort. Hierbij biedt de medewerker het kind een alternatief aan: “Jij bent kwaad...vertel me wat je wilt met woorden... niet bijten.”

Afhankelijk van de leeftijd van het kind wordt uitgelegd waarom iets niet mag of kan, soms is een duidelijk “ja of nee” voldoende. Met een grapje kan het negatieve gedrag ook vaak omgebogen worden naar positief gedrag. Omgaan met negatief gedrag vraagt creativiteit, iedere situatie vraagt weer om een andere aanpak. Ook door middel van woorden, boos of juist verbaasd aankijken of negeren (afhankelijk van de ernst van de situatie) kan afkeuring van het gedrag duidelijk worden gemaakt. Als een kind zijn emoties niet goed onder controle krijgt, kan de pedagogisch medewerker het kind indien nodig even uit de situatie halen naar een rustige plek. Hier kan het kind even tot rust komen. Meestal proberen we dit echter te voorkomen door tijdig in te grijpen en kinderen te leren zelf ook tijdig in te grijpen.

Bij kinderen die vaak negatief gedrag vertonen, wordt het negatieve gedrag zoveel mogelijk genegeerd (met een neutrale gezichtsuitdrukking). Positief gedrag wordt beloond met bijvoorbeeld complimentjes. Zo leren kinderen dat negatief gedrag geen zin heeft en dat het leuker is om het gezellig te houden samen. De pedagogisch medewerker die corrigeert, maakt daarbij duidelijk dat niet het kind zelf maar de handeling of het gedrag wordt afgekeurd. Daarbij houdt de pedagogische medewerker rekening met de leeftijd van het kind en of de correctie in verhouding staat tot wat het kind gedaan heeft. De medewerker die corrigeert maakt het ook weer goed met het kind.

De kinderen wordt ook geleerd onderling hun grenzen aan te geven naar elkaar. De pedagogisch medewerkers ondersteunen hen hierin, bijvoorbeeld door ze zelf hun ruzies op te laten lossen. Daarbij kunnen de kinderen geholpen worden door suggesties te geven wat ze tegen elkaar kunnen zeggen. Als een kind een ander kind pijn doet, stimuleren we dat het kind het goed maakt met het andere kind.

Wat niet wordt gedaan:

- Schreeuwen naar kinderen
- Kinderen in bed of box leggen
- Kinderen alleen op de gang (of andere ruimte) zetten
- Kinderen slaan, hardhandig beetpakken of door elkaar schudden

Wat wél wordt gedaan

- Aandacht geven aan positief gedrag. Belonen van goed gedrag werkt stimulerend en motiveert een kind om dat gedrag vaker te tonen.
- Reguleren van de eigen emoties van de pedagogisch medewerker. Door zelf het goede voorbeeld te geven, kunnen kinderen van de medewerker leren met hun eigen emoties om te gaan. De medewerker handelt nooit vanuit boosheid en weerstaat de impuls om te straffen. Dit werkt namelijk altijd averechts.
- Het kind ruimte bieden om rustig te worden. Wanneer een kind overweldigd is door emoties kan het niets leren. Wanneer het kind nog overstuur is, kan het niet in gesprek gaan. De medewerker

neemt het kind bij zich en laat het uitrazen in haar aanwezigheid. Het doel hiervan is een “ondersteunende omgeving” te bieden aan het kind dat overstuur is.
- Richten op het leerproces van het kind. Herhaling en routines zijn van onschatbare waarde, omdat zij de constructie zijn voor een kind om de basisvaardigheden te leren. Boos worden omdat een kind weer niet luistert, zal het niet helpen een volgende keer aan de regel te denken.
- Contact maken voordat er gecorrigeerd wordt. Kinderen misdragen zich vaak wanneer ze zichzelf slecht voelen of zich afgescheiden voelen van ons. Contact maken met het kind kan helpen de oorzaak van het gedrag te achterhalen.
- Gevoelens van het kind serieus nemen en deze benoemen. Hierdoor voelt het kind zich gezien en begrepen. Wanneer kinderen zich begrepen voelen, zijn ze beter in staat begrenzingen te aanvaarden. Het is van belang om duidelijk te maken dat gevoelens er wel mogen zijn. Help het kind een andere manier te vinden om die te uiten.
- Met nadruk grenzen stellen. Naast begrip voor de emoties van het kind, is het van belang om het gedrag van het kind wel duidelijk af te keuren: '.... accepteren wij niet'. De regels en grenzen worden duidelijk en consequent aangegeven.
- Uitleggen waarom iets niet mag. Begrip voor waarom iets niet mag werkt stimulerend om het een volgende keer niet te doen. Kinderen zullen hierdoor ook minder boos worden dat het niet mag.
- Gewenst gedrag benoemen. Door alternatief en gewenst gedrag te benoemen stimuleer je het kind in het aanleren van positief gedrag en om dit gewenste gedrag in een volgende situatie toe te passen.
- Positief afronden. Wanneer bovenstaande stappen zijn genomen is het belangrijk om de situatie positief en duidelijk af te sluiten. Hierbij wordt het kind duidelijk gemaakt dat het nu weer goed is en dat de medewerker niet (meer) boos is.

<u>Belonen en corrigeren in de BSO</u>

De sociaal-emotionele en morele ontwikkeling van kleuters en schoolkinderen is nog in ontwikkeling. Afhankelijk van de leeftijd van het kind wordt uitgelegd waarom iets niet mag of kan. De pedagogisch medewerker houdt tevens rekening met de leeftijd van het kind bij het corrigeren van ongewenst gedrag. Juist omdat het moreel besef nog in ontwikkeling is, hebben kinderen veel behoefte aan duidelijkheid.

Een kleuter (vier tot zes jaar) is inmiddels zover dat hij weet wat wel en niet mag. Een kleuter is ook goed in staat om dingen te delen. Hij is echter nog niet in staat om compromissen te sluiten, omdat hij zich nog niet kan inleven in het perspectief van een ander. De basisemoties zoals boos, verdrietig en blij zijn voor het kind al wel herkenbaar maar het échte inlevingsvermogen moet nog verder ontwikkeld worden. Vanaf zes of zeven jaar kunnen kinderen zich steeds beter inleven in gevoelens, wensen en opvattingen van andere kinderen. Ze kunnen inzien dat hun gedrag effect heeft op andere kinderen. Een kind van acht of negen jaar kan al meer rekening houden met anderen, conflicten oplossen en samenwerken. Een kind van tien of elf jaar is daarbij nog in staat om zich weerbaarder op te stellen en respect te hebben voor anderen. Daarnaast moet er ook rekening worden gehouden met het feit dat jongens en meisjes anders zijn en daarom ook anders reageren. Ze gaan anders om met conflicten en zijn ook gevoelig voor een andere benadering. Vanuit deze kennis wordt uitgegaan van de van de volgende handelingen in het corrigeren van de kinderen in de bso.

Wat niet wordt gedaan:

- Gebruik maken van straffen als straf stoeltjes, op de gang zetten, wegsturen of alleen in een andere ruimte zetten.
- Fysiek straffen. Kinderen beetpakken, begrenzen en pijnigen.
- Kinderen psychisch intimideren. Er wordt geen gebruik gemaakt van verbaal geweld, het kind wordt nooit belachelijk gemaakt en de pedagogisch medewerker mag nooit gebruik maken van haar machtspositie.
- Kinderen kleineren of voor een grote groep aanspreken. Hierdoor wordt schaamte gecreëerd bij het kind en het kind gaat mogelijk juist in de weerstand.
- Het kind als persoon afkeuren. Het negatieve gedrag wordt afgekeurd, niet het kind zelf.
- Niet zelf in de situatie blijven hangen. De pedagogisch medewerker accepteert de excuses van het kind en sluit de situatie voor haarzelf en de betrokken kinderen af.
- Niet handelen vanuit de eigen emoties. De pedagogisch medewerker is zich bewust van haar eigen emoties op dat moment en zorgt ervoor dat dit haar handelen niet beïnvloedt.

Wat wordt wél gedaan:

- Versterken van gewenst gedrag. De pedagogisch medewerker sluit aan bij de morele en cognitieve ontwikkeling, passend bij de leeftijd van het kind. Ze geeft voldoende en oprechte complimenten en is zich bewust van het positieve effect van deze complimenten.
- Positief gedrag belonen. De pedagogisch medewerker geeft het kind iets extra's of laat het kind iets kiezen wat hij/zij leuk vindt.
- Reguleren van de eigen emoties van de pedagogisch medewerker. Door zelf het goede voorbeeld te geven, kunnen kinderen van de medewerker leren met hun eigen emoties om te gaan. De medewerker handelt nooit vanuit boosheid en weerstaat de impuls om te straffen. Dit werkt namelijk altijd averechts.
- Negatief gedrag benoemen. De pedagogisch medewerker geeft duidelijk aan waar de grens ligt en welk gedrag niet geaccepteerd wordt.
- Contact maken voordat er gecorrigeerd wordt. Kinderen misdragen zich vaak wanneer ze zichzelf slecht voelen of zich afgescheiden voelen van ons. Contact maken met het kind kan helpen de oorzaak van het gedrag te achterhalen.
- Gevoelens van het kind serieus nemen en deze benoemen. Hierdoor voelt het kind zich gezien en begrepen. Wanneer kinderen zich begrepen voelen, zijn ze beter in staat begrenzingen te aanvaarden. Het is van belang om duidelijk te maken dat gevoelens er wel mogen zijn. Help het kind een andere manier te vinden om die te uiten.
- Met nadruk grenzen stellen. Naast begrip voor de emoties van het kind, is het van belang om het gedrag van het kind wel duidelijk af te keuren: '.... accepteren wij niet'. De regels en grenzen worden duidelijk en consequent aangegeven.
- Een kind de kans geven zichzelf terug te trekken. Wanneer een kind een boze bui heeft, wordt hem de kans geboden zichzelf even terug te trekken. De pedagogisch medewerker ondersteunt hem hierin. Zij blijft wel bij hem in de buurt en laat merken dat ze er voor hem is. Ze erkent zijn emoties en geeft hem de kans om even uit te razen (binnen de grenzen van wat toelaatbaar is).
- Samen een oplossing zoeken. Het kind krijgt de ruimte zijn verhaal te doen. De pedagogisch medewerker stuurt het gesprek zo, dat het kind nadenkt over de gevolgen en wat de gevolgen zijn van zijn gedrag op andere kinderen. De antwoorden mogen hierbij uit het kind zelf komen.
- Beginnen met een schone lei. Als er over is gepraat, is het ook klaar.

- Kinderen de kans geven te herstellen wat ze hebben gedaan, zonder dat ze schaamtevol moeten bekennen. Afgang werkt averechts. Echte autoriteit heeft ook geen bekentenis nodig.

Tips voor jongens:

- Geef jongens de ruimte voor beweging. Jongens leren anders en hebben meer fysieke beweging nodig.
- Jongens zien vechten vaak écht als oplossing. Dit hoeft niet te worden goedgekeurd, maar de pedagogisch medewerker is zich ervan bewust dat jongens en meisjes hier andere opvattingen over kunnen hebben.
- Het gesprek proberen aan te gaan wanneer de kinderen in beweging zijn. Tijdens een spel bijvoorbeeld. Dit stabiliseert hen.

Doel

Het stimuleren van de sociale ontwikkeling, het bevorderen van het zelfvertrouwen van het kind en hen leren met emoties en grenzen om te gaan. Het waarborgen van een veilige plek voor ieder kind op zowel emotioneel als fysiek vlak.

Bijten

Voor jonge kinderen is het soms nog lastig om hun negatieve gevoelens te reguleren en op een goede manier te tonen. Vanuit onmacht uiten ze deze gevoelens dan soms door te bijten. Hoewel dit natuurlijk vervelend en ongewenst is, is het gedrag dat vaak voorkomt bij kinderen tot een jaar of twee. Zij hebben nog niet geleerd hoe zij hun negatieve gevoel (bijvoorbeeld: “ik vind het niet leuk dat jij mijn speelgoed afpakt”) kunnen uiten. Bijten is dan voor hen een manier om een ander iets duidelijk te maken.

Een kind dat is gebeten, wordt door de pedagogisch medewerker getroost. Ze waarschuwt het kind dat gebeten heeft. Ze benoemt en erkent het gevoel, maar maakt duidelijk dat bijten pijn doet en niet mag. Daarbij vertelt de pedagogisch medewerker welk gedrag in zo'n situatie wel gewenst is.
Tijdens de overdracht wordt de ouder(s) van het kind dat gebeten heeft verteld, wat er is voorgevallen. Hierbij wordt verteld dat dit wel vervelend is, maar dat bijten bij kinderen tot een jaar of twee veel voorkomt en dat ouders hun kind hiervoor niet achteraf moeten “straffen”. Ook worden de ouder(s) van het gebeten kind ingelicht. Hierbij wordt niet vermeld welk kind het heeft gedaan.

Doel

Het bevorderen van de sociaal-emotionele ontwikkeling. Kinderen moeten leren omgaan met hun gevoelens, maar mogen elkaar geen pijn doen.

Bijzonderheden op de groep

Kinderen met bijzondere zorg (denk hierbij aan kinderen met speciale voeding, allergieën en/of medicatie) worden gekoppeld aan vaste pedagogisch medewerker. Die medewerker is verantwoordelijk voor de bijzondere zorg voor het betreffende kind. Zij is bijvoorbeeld verantwoordelijk voor de voeding, het toedienen van medicijnen, het uitvoeren van een dubbele check etc. Daarnaast wordt een andere vaste pedagogisch medewerker aangewezen als tweede verantwoordelijke, voor dagen dat de eerste medewerker vrij is of vakantie heeft.
Let op! Wanneer er een invalkracht op de groep staat, is de verantwoordelijke medewerker degene die het

kind de bijzondere zorg verleent.

In de groepsmap op iedere groep zit het formulier 'Bijzonderheden op de groep'. Dit is een overzicht van alle belangrijke gegevens van de kinderen. Hier noteren de pedagogisch medewerkers alle gegevens omtrent die kinderen die van bijzonder belang zijn tijdens het dagelijks handelen, zoals speciale voeding, allergieën, medicatie, bijzonderheden omtrent het halen/brengen etc. Daarnaast staat aangegeven wie verantwoordelijk is voor het kind. Deze medewerker is ook verantwoordelijk voor het aanvullen/aanpassen van de informatie van het kind op het formulier.
Het formulier heeft een vaste plek. Het zit te allen tijde voor in de groepsmap en is duidelijk herkenbaar aan de oranje kleur. Op de eerste maandag van iedere maand wordt het formulier gecontroleerd en zo nodig aangevuld/aangepast.

Wanneer de vaste medewerker kinderen op de groep heeft met bijzonderheden, dient zij een invalkracht hiervan op de hoogte te stellen bij het begin van zijn/haar dienst. De invalkracht wordt ook gewezen op het formulier 'Bijzonderheden op de groep' in de groepsmap. Het is daarnaast ook de verantwoordelijkheid van de invalkracht zelf om het formulier 'Bijzonderheden op de groep' te bekijken.

Doel
Bijzonderheden van een kind duidelijk hebben voor alle pedagogisch medewerkers om onder andere de veiligheid van een kind te kunnen garanderen.

Borstvoeding
Het staat moeders vrij om hun kind borstvoeding te komen geven op de groep. Dit dient wel in overleg met de pedagogisch medewerkers te gebeuren. Ouders kunnen ook afgekolfde moedermelk meegeven. Het is belangrijk om hygiënisch om te gaan met moedermelk bij het bewaren, opwarmen en ontdooien. Een uitgebreide omschrijving m.b.t. de omgang met moedermelk is terug te vinden in het 'protocol borstvoeding' in het protocollenboek.

Doel
Moeders de gelegenheid bieden om borstvoeding aan hun kind te geven en een veilige, hygiënische omgang met borstvoeding garanderen.

Brengen en halen
Het brengen en halen van een kind zijn heel belangrijke momenten van de dag. Het is dan ook fijn wanneer ouders hier even de tijd voor nemen. De momenten van brengen en halen bieden gelegenheid tot het uitwisselen van informatie en van vragen over het kind tussen ouder en pedagogisch medewerker. De medewerker neemt dan ook altijd de tijd voor een overdracht met de ouder. De ouder kan bijvoorbeeld bij binnenkomst belangrijke informatie doorgeven over het kind waar de medewerkers die dag rekening mee kunnen houden. Wanneer de ouder het kind weer komt ophalen, vertelt de pedagogisch medewerker hoe de dag van het kind is verlopen, welke activiteiten er zijn gedaan die dag en of er verdere bijzonderheden zijn. Het ouderportaal kan gebruikt worden ter ondersteuning van de overdracht.

Brengen en halen: afscheid nemen van de ouder(s)

Een kind moet leren dat zijn ouders weggaan, maar ook weer terug komen. Dat heeft over het algemeen wat tijd nodig. De pedagogisch medewerkers begeleiden dit proces, samen met ouders. Wanneer een kind 's ochtends binnenkomt heet de pedagogisch medewerker de ouder(s) en het kind welkom. Het is vervolgens fijn als het kind even te tijd krijgt om weer even te wennen aan de (nieuwe) omgeving. Ouders kunnen bijvoorbeeld samen met hun kind de meegebrachte spulletjes opruimen en/of even kort samen ergens mee gaan spelen. Vervolgens kan de ouder afscheid nemen en weggaan. Tijdens het afscheid nemen staat het kind centraal. De pedagogisch medewerker neemt samen met het kind afscheid. Ze zwaaien samen de ouder uit, zo mogelijk bij de deur of bij het raam. Als het kind moet huilen wordt het getroost. Het kind en zijn gevoelens worden altijd serieus genomen.

Tips voor het afscheid nemen:

- Het is belangrijk dat ouders het altijd tegen hun kind zeggen wanneer ze weggaan, en niet stiekem weggaan. Het kan voor kinderen een angstig moment zijn als de ouder ineens verdwenen is. Hoe jong ze ook zijn en hoe moeilijk dit ook kan zijn; door duidelijk afscheid te nemen kan een kind leren dat zijn papa of mama weggaat en ook weer terug komt.
- Het is tevens belangrijk het afscheid niet te rekken, hierdoor wordt het afscheid onduidelijk en moeilijker voor een kind.

Moeite met afscheid nemen

Wanneer een kind moeite heeft met afscheid nemen, kan het voor een ouder heel moeilijk zijn om het kind te brengen. Bijvoorbeeld omdat het zich soms letterlijk aan de ouder vastklampt. De pedagogisch medewerker kan hierbij helpen, door het kind rustig aan te spreken en uiteindelijk het kind over te nemen van de ouder. Ze zal proberen het kind te troosten, af te leiden en te betrekken bij de andere kinderen van de groep. Hierbij is het belangrijk om duidelijkheid naar het kind te scheppen en in één keer afscheid te nemen. Het helpt vaak ook als een kind een knuffel of doekje van thuis bij zich heeft. Dit geeft het kind een veilig gevoel, omdat het iets herkenbaars is. Wanneer een kind huilt als de ouders weggaan, betekent dit dat het kind moeite heeft met afscheid nemen. Het wil niet zeggen dat het kind het niet naar zijn zin heeft op de groep. De uitspraak “Als u weg bent, is het zo over” klopt dan ook (bijna) altijd.
Voor ouders zelf is zo'n afscheid ook moeilijk. Om het voor de ouders wat makkelijker te maken kunnen pedagogisch medewerkers de ouders even laten weten wanneer hun kind weer lekker vrolijk aan het spelen is, door bijvoorbeeld een foto te mailen. Ouders mogen natuurlijk ook altijd zelf even bellen naar de groep als ze dat willen.

Doel

De ontwikkeling van de emoties; verdrietig en boos zijn mag, dit hoef je niet weg te stoppen. Het gevoel van veiligheid bevorderen; het kind ziet dat de ouder weggaat, maar zal snel leren dat de ouder ook weer terug komt. Daarnaast de ouder een goed gevoel geven over het verblijf van het kind op de opvang.

Brengen en halen: ophalen door ouders

Beide ouders mogen hun kind te allen tijde ophalen tenzij er een gerechtelijk bevel ligt dat anders beslist. Uitzonderingen op deze regel zijn:

- Er is twijfel over het feit of de betreffende persoon de ouder is.
- Er is sprake van een vermoeden van mishandeling en er is direct gevaar.

Wanneer een ouder niet wil dat de andere ouder het kind ophaalt of bezoekt:
Dient er een uitspraak van een rechter op papier te worden overlegd. Een kopie van deze beschikking van de rechtbank wordt bij de kindgegevens op de groep gehouden. Ook komt een kopie op het CB bij de kindgegevens.
De ouder wordt vervolgens altijd doorverwezen naar de locatiemanager. De ouder wordt de keuze gegeven om zelf contact op te nemen met de locatiemanager, of zich door de locatiemanager te laten terug bellen. In beide gevallen, dus ook wanneer de ouder er voor kiest zelf contact op te nemen met de locatiemanager, moet dit door de pedagogisch medewerker vooraf doorgegeven worden aan de locatiemanager zodat zij altijd op de hoogte is van de situatie. De locatiemanager stemt vervolgens de situatie af met de directie.
Op het moment dat SDK kinderopvang het verzoek van de ouder in combinatie met de beschikking van de rechter ontvangt, informeert de locatiemanager de ouder wel dat wij niet de garantie kunnen geven dat de andere ouder het kind niet ophaalt. Wij zullen het kind niet zomaar meegeven, maar wij kunnen de andere ouder niet tegenhouden als hij/zij het kind met geweld mee neemt.

Wanneer de andere ouder, ondanks een beschikking van de rechter, het kind toch wil bezoeken of meenemen:
Geven de pedagogisch medewerkers aan dat dit niet mag en nemen de ouder mee naar de locatiemanager. De locatiemanager legt de ouder vervolgens uit dat er een beschikking van de rechter is waar wij ons aan dienen te houden.
Tijdens een dergelijke situatie blijven de medewerkers altijd vriendelijk en leggen zij uit dat ze begrip hebben voor de situatie, maar dat zij gebonden zijn aan de uitspraken van de rechter.
Het staat de ouder vrij om aan te geven dat er een nieuwe beschikking is van de rechter. Wanneer de ouder deze kan verstrekken, om aan te tonen dat hij/zij het kind mee mag nemen, zullen wij handelen naargelang de nieuwe beschikking.
Als er geen nieuwe beschikking is en de ouder het kind toch wil meenemen wordt allereerst de politie gebeld (112) en vervolgens wordt het kantoor op de hoogte gesteld. SDK kinderopvang kiest nooit partij.

Brengen en halen: ophalen door anderen dan de ouders
Ouders kunnen bij de pedagogisch medewerkers aangeven wie het kind nog meer mag komen ophalen, naast henzelf. Bijvoorbeeld een tante, of opa en oma. De naam en gegevens worden genoteerd op het formulier 'Kindgegevens'. Dit wordt door de ouder ondertekend. Wanneer een kind door een ander dan de ouder wordt opgehaald, moeten ouders dit vooraf doorgegeven aan de groep.

Dagopvang en peuterspeelzaal
In de dagopvang hanteert SDK de regel dat kinderen opgehaald worden door iemand van 16 jaar of ouder. Wij hanteren dit uitgangspunt op basis van van de volgende overwegingen:

- Het belang van een goede overdracht. Aan het eind van de dag vertellen medewerkers het verloop van de dag, bijzonderheden omtrent de ontwikkeling en verzorging van een kind. Als iemand anders dan de ouder het kind komt ophalen, moet diegene wel in staat zijn dit zo volledig mogelijk aan ouders door te geven.
- Waarborgen van de veiligheid van het kind. De persoon die het kind komt ophalen dient voldoende kennis te hebben van verkeersregels, risico's kunnen inschatten, de verantwoordelijkheid over het kind kunnen dragen en overwicht hebben over het kind.

Bso
In de bso worden twee leeftijdscategorieën onderscheiden: 'vier tot acht jaar' en 'acht jaar en ouder'. Kinderen in de leeftijd van vier tot acht jaar mogen worden opgehaald door een persoon van minimaal twaalf jaar oud. Voor deze kinderen geldt dat ouders dit moeten paraferen op het formulier 'Kindgegevens'. De locatiemanager wordt op de hoogte gesteld van de afspraken die gemaakt worden.
Kinderen van acht jaar en ouder, met toestemming om zelfstandig naar huis te gaan, hoeven logischerwijs niet opgehaald te worden. Zij gaan op een afgesproken tijdstip alleen naar huis. Kinderen van acht jaar en ouder zonder zelfstandigheidsformulier, worden opgehaald door iemand van minimaal twaalf jaar oud. Voor hen gelden dus dezelfde voorwaarden als bij de kinderen van vier tot acht jaar.

Wanneer ouders willen afwijken van de bovenstaande leeftijdsgrens, gebeurt dit altijd in overleg met de locatiemanager. De pedagogisch medewerker verstrekt hiervoor niet zelf toestemming. Het is aan de locatiemanager om te beoordelen of het verantwoordelijk is om het kind mee te geven. De veiligheid van het kind is hierin bepalend.

Doel
De veiligheid van het kind garanderen.

<u>Brengen en halen: overdracht verantwoordelijkheid</u>
Dagopvang en peuterspeelzaal
Vanaf het moment dat de ouder het kind heeft overgedragen aan een pedagogisch medewerker op de groep, neemt SDK kinderopvang de verantwoordelijkheid over het kind over. Zo wordt goed bijhouden wie er wel en niet aanwezig is en hebben de pedagogisch medewerkers overzicht op de groep.
Wanneer een kind wordt opgehaald dragen de pedagogisch medewerkers de verantwoordelijkheid over het kind over, zodra ze contact hebben gehad met degene die het kind haalt. Hierom is het van belang dat ouders hun kind even afmelden bij de pedagogisch medewerker, met name wanneer een kind tijdens het buitenspelen wordt opgehaald.

Buitenschoolse opvang
Als kinderen door de ouder naar de bso worden gebracht en gehaald, gelden dezelfde uitgangspunten als op de dagopvang. Vanaf het moment dat de ouder het kind heeft overgedragen aan een pedagogisch medewerker op de groep, neemt SDK kinderopvang de verantwoordelijkheid over het kind over.
Wanneer een kind wordt opgehaald op de bso, dragen de pedagogisch medewerkers de verantwoordelijkheid over het kind over, zodra ze contact hebben gehad met degene die het kind haalt.

Bij het brengen naar school gelden dezelfde uitgangspunten. De verantwoordelijkheid over het kind wordt aan school overgedragen, zodra de pedagogisch medewerker contact heeft gehad met de leerkracht. Bij het ophalen van school wordt de verantwoordelijkheid van het kind overgenomen zodra het kind bij de pedagogisch medewerker is aangekomen.

Wanneer kinderen zelfstandig van en naar de bso toe komen, neemt SDK kinderopvang de

verantwoordelijkheid over het kind over op het moment dat het op de bso binnen is en zich meldt bij de pedagogisch medewerker. Tijdens de route van thuis naar de bso dragen de ouders nog de

verantwoordelijkheid over hun kind. Dit geldt ook voor kinderen die tussen de middag, of na schooltijd, zelfstandig vanuit school naar de bso komen of van de bso naar huis gaan.

Het kan een spannend moment zijn, wanneer een kind alleen naar de bso gaat. Daarom kan een kind, wanneer een ouder wil weten of hij/zij veilig is aangekomen, altijd de ouder bellen bij aankomst op de bso. Ook kan een kind aan een pedagogisch medewerker vragen of die even de ouder belt. Daarnaast staat het de ouder natuurlijk vrij om zelf te bellen.

Doel
De veiligheid van het kind garanderen.

<u>Brengen en halen: bso kinderen en school</u>
Tot en met groep vier worden de kinderen van school gehaald en gebracht. Wanneer de kinderen aan het einde van groep vier zitten, wordt geleidelijk begonnen met het stimuleren van het zelfstandig lopen van en naar school (indien de verkeerssituatie dit toelaat). Wanneer kinderen in groep vijf zitten, worden ze gestimuleerd om zelfstandig naar en van school te komen. Hierbij worden onderstaande regels gehanteerd:

Naar school brengen
- Alle kinderen die niet zelfstandig lopen of fietsen, verzamelen zich samen met de pedagogisch medewerkers. Aan de hand van een aanwezigheidslijst wordt gecontroleerd of iedereen er is.
- De pedagogisch medewerkers begeleiden de kinderen naar school, bij voorkeur lopend en anders met een BSO bus. De kinderen lopen hierbij twee aan twee in de rij naar school. De jongste kinderen lopen samen met de pedagogisch medewerkers naar school.
- Met de oudere kinderen worden punten afgesproken waar ze zelfstandig naar toe mogen lopen, waar ze vervolgens moeten wachten op de groep. Dit is een onderdeel van het proces naar zelfstandig lopen.
- De kinderen van groep één en twee worden tot in de klas gebracht. De oudere kinderen lopen zelfstandig naar hun klas. De pedagogisch medewerkers controleren aan de hand van de aanwezigheidslijst of alle kinderen in de klas zitten.
- Vanaf groep vier wordt per kind bekeken hoe zelfstandig ze naar school mogen en in hoeverre gecontroleerd moet worden of ze daadwerkelijk in de klas zitten.

Van school ophalen
- Pedagogisch medewerkers nemen een aanwezigheidslijst mee naar school. De lijst zit altijd in de loop- of BSO bus tas. Deze tas hangt altijd op dezelfde plek.
- Op school zijn er met de kinderen duidelijke verzamelplaatsen afgesproken. De pedagogisch medewerkers staan op een overzichtelijke plek, vlak bij de uitgang van de school. Ter herkenning dragen de pedagogische medewerkers blauwe jassen/ tassen van de SDK kinderopvang. Op sommige scholen hangt op de verzamelplaats een bord van SDK kinderopvang. Er wordt gecontroleerd of alle kinderen aanwezig zijn, aan de hand van de aanwezigheidslijst. Wanneer er een kind mist, wordt direct contact gezocht met de docent van het betreffende kind.

- Het teruglopen gebeurt daarna op dezelfde manier als het wegbrengen van de kinderen.

Halen en brengen met de BSO bus
Op een aantal locaties is de afstand tussen de bso en school te groot om met de kinderen van en naar school te lopen. Op deze locaties worden de kinderen daarom met een BSO bus van school gehaald en gebracht. De kinderen verzamelen bij een pedagogisch medewerker, die bevoegd is om de BSO bus te besturen. De pedagogisch medewerker kijkt aan de hand van een aanwezigheidslijst of alle kinderen aanwezig zijn en begeleidt de kinderen naar de BSO bus. Per BSO bus kunnen er maximaal tien kinderen meerijden. De BSO bus wordt op een daarvoor geschikte plek, in de buurt van school, geparkeerd en vanaf daar lopen de kinderen samen met de pedagogisch medewerker naar school. In principe mogen kinderen van alle leeftijden mee in de BSO bus. Verder geschiedt het brengen en ophalen op dezelfde wijze als het hiervoor beschreven staat.

Begeleiden naar zelfstandig van/naar school lopen
Verkeersdeelname is een belangrijk onderdeel van de opvoeding. Kinderen worden minder kwetsbaar zodra zij meer vaardigheden bezitten om zich veilig in het verkeer te verplaatsen. Verkeerservaring voorkomt ongevallen op latere leeftijd en het stimuleert persoonlijke ontwikkeling van kinderen op sociaal, lichamelijk en cognitief gebied. Het is daarom belangrijk een kind zo veel mogelijk ervaring te laten opdoen en het goed te begeleiden tot zelfstandigheid in het verkeer. Ook de pedagogisch medewerkers zullen dit proces van zelfstandigheid begeleiden.

Het proces van zelfstandig naar school lopen begint eigenlijk al vanaf dat kinderen in groep één zitten. De kinderen lopen met de pedagogisch medewerkers elke dag dezelfde vaste en veilige route van en naar school. De kinderen oefenen dus veel met het lopen van de route en raken er zeer mee bekend.
Wanneer de kinderen aan het einde van groep vier zitten, wordt geleidelijk aan begonnen met het bewust stimuleren van het zelfstandig lopen. Met deze kinderen worden punten op de route afgesproken waar ze zelfstandig naar toe mogen lopen, alwaar ze vervolgens moeten wachten op de groep. Vervolgens mogen ze weer zelfstandig vooruit lopen naar het volgende punt. Vanaf groep vijf mogen kinderen zelfstandig naar school, mits er een zelfstandigheidsformulier is ondertekend door de ouders. Kinderen van deze leeftijd hebben ook steeds meer behoefte om dingen zelfstandig te ondernemen en hebben wat meer ruimte en vrijheden nodig. Ook wordt hiermee aangesloten bij de gemiddelde leeftijd waarop kinderen in Nederland zelfstandig naar school gaan (Veilig Verkeer Nederland). Er wordt per kind samen met de ouders bekeken in hoeverre een kind toe is aan meer zelfstandigheid en in hoeverre de verkeerssituatie meer zelfstandigheid toelaat. Wanneer de kinderen zelfstandig lopen wordt hun aanwezigheid op de groep bijgehouden aan de hand van een aanwezigheidslijst.

Andere locatie dan school
Indien een kind van of naar een andere locatie dan de school moet (bijvoorbeeld een sportveld op een sportdag), wordt per situatie samen met de ouders bekeken of het kind dit zelfstandig kan. Indien het een schoolactiviteit betreft, die van tevoren is aangekondigd, dan zullen wij het kind brengen en halen.
Indien kinderen op een bso dag een andere terugkerende activiteit hebben, zoals sport of muziekles, dan zorgt de bso niet voor het halen en brengen (zie ook: 'Zelfstandigheid en zelfredzaamheid').

Doel
Kinderen veilig van en naar school laten gaan en hen daarbij begeleiden in de ontwikkeling naar zelfstandigheid.

BSO bus
De BSO bus is een elektrische bolderwagen, waarmee pedagogisch medewerkers zelfstandig tien kinderen op een veilige en comfortabele manier kunnen vervoeren. SDK zet de BSO bus in om kinderen op een snelle en veilige manier naar school te brengen of te halen. Ook biedt de BSO bus uitkomst om bijvoorbeeld leuke uitstapjes te kunnen organiseren. Om veilig met de BSO bus om te gaan zijn de volgende afspraken gemaakt:

- Alleen pedagogisch medewerkers met een rijbewijs en BSO bus certificaat mogen de BSO bus besturen.
- Er mogen maximaal tien kinderen en één bestuurder per BSO bus vervoerd worden.
- De kinderen doen in de BSO bus de veiligheidsgordel om. De BSO bus heeft geen helmplicht.
- De maximumsnelheid is 17 km per uur.
- De BSO bus is voorzien van verlichting. Hier wordt in het donker altijd gebruik van gemaakt.
- De pedagogisch medewerker rijdt altijd op het fietspad, als dat er is.
- Kinderen houden te allen tijde de handen binnenboord.

Doel
Een snelle en veilige manier van het vervoeren van kinderen.

Buiten slapen
SDK kinderopvang biedt ouders de mogelijkheid om hun kind buiten te laten slapen in buitenbedden. Uit onderzoek blijkt dat buiten slapen goed is voor de weerstand, kinderen beter en langer slapen en dat kinderen opgewekter en vrolijker zijn nadat ze in de buitenlucht hebben geslapen. Het buitenbed voldoet aan alle veiligheidseisen. Er zit gaas omheen zodat er geen insecten bij de kinderen kunnen komen. Dit voorkomt tevens dat kinderen er uit vallen. De bedden gaan dicht, om te voorkomen dat de kinderen er zelf uitklimmen. Ze staan zo opgesteld dat de kinderen uit de wind liggen en dat de pedagogisch medewerkers ze goed kunnen zien. De bedden worden na elk gebruik verschoond en 's avonds worden de matrassen naar binnen gehaald.

Wanneer buiten slapen?
De pedagogische medewerkers bepalen door middel van de buitentemperatuur of het geschikt is voor de kinderen om buiten te slapen. Volgens onderzoek mag een kind tot - 6 graden Celsius buiten slapen. Wij hanteren een grens van 0 graden. Als het vriest, slapen kinderen niet buiten. Dit betekent niet dat een kind altijd buiten zal slapen. Er wordt gekeken naar het weer; of het regent, waait, hagelt, sneeuwt en of het niet te warm is. Ook wordt er gekeken of het kind ziek is. Wanneer kinderen ziek zijn slapen ze niet buiten.

Kleding
De temperatuur in bed moet globaal tussen de 28 en 32 graden Celsius liggen. Bij te weinig bedekking, heeft het lichaam meer energie nodig om warm te blijven, waardoor een diepe slaap niet wordt bereikt. Om ervoor te zorgen dat de kinderen de juiste kleding aan hebben, wordt dit op het weer afgestemd.

In de winterperiode slapen de kinderen in hun kleding en in een warme slaapzak. De slaapzak sluit goed aan bij de armen en rond de nek. De kinderen slapen niet met een muts op. Aan de hand van de nek wordt gecontroleerd of kinderen het niet te koud of warm hebben. Ook wordt er gelet op rode wangen en neus. Bij twijfel kan ook aan de voeten worden gevoeld of de temperatuur van het kind worden gemeten. Tijdens de zomermaanden worden de kinderen niet te warm aangekleed. De slaapzak is aangepast aan de jaargetijden. Hierdoor zullen de kinderen het niet te warm hebben in de slaapzak. Ook nu wordt aan de hand van de nek gecontroleerd of kinderen het niet te koud of warm hebben.

Toestemming
Buiten slapen gebeurt alleen wanneer ouders hier toestemming voor geven, door middel van een toestemmingsformulier. Met de ouders worden op dit formulier duidelijke afspraken gemaakt. Zo kunnen ouders zelf nog extra voorwaarden aangeven voor het buiten slapen, bijvoorbeeld dat hun kind alleen buiten mag slapen bij een temperatuur boven de 7 graden. De toestemmingsformulieren worden op de groep bewaard en op basis daarvan worden de kinderen in de buitenbedden gelegd.

Doel
Goed, lang slapen en het opbouwen van de weerstand.

Buiten spelen
Zoals eerder benoemd, hecht SDK kinderopvang grote waarde aan het belang van buitenspelen. Naast het feit dat buitenspelen goed is voor de gezondheid, biedt het kinderen ander soort uitdagingen dan dat ze binnen krijgen. Het biedt daarom nieuwe ontwikkelingskansen. Buitenspelen is dus meer dan alleen een frisse neus halen.

Toezicht
Wanneer kinderen buiten spelen op het terrein van SDK kinderopvang, is er altijd minimaal één pedagogisch medewerker op het plein aanwezig. Dit geldt voor alle leeftijden, ongeacht het wel/niet hebben van een zelfstandigheidsformulier. Wanneer er zowel kinderen binnen als buiten spelen, verdelen de pedagogisch medewerkers zich gelijkmatig over de kinderen. Wanneer een pedagogisch medewerker van de bso alleen op de groep staat, betekent dit niet dat kinderen allemaal buiten of binnen moeten spelen. De pedagogisch medewerker is in zo'n geval daar waar de meeste kinderen zijn of waar zij het hardste nodig is. Daarbij controleert zij wel regelmatig de plek waar de andere kinderen spelen.

In principe kunnen de kinderen van de bso zelf bepalen of ze naar buiten willen. Wanneer kinderen hier aan toe zijn mogen ze (mits ouders hiervoor toestemming tekenen) zelfstandig/zonder toezicht buiten het terrein van SDK kinderopvang spelen. Zelfstandig buiten spelen gaat wel altijd in overleg met de pedagogisch medewerker. Met de kinderen wordt afgesproken dat zij altijd eerst naar de bso gaan als ze uit school komen. Wanneer zij daarna buiten het terrein van SDK kinderopvang willen spelen, melden zij dit bij de pedagogisch medewerker en wordt afgesproken waar zij gaan spelen en wanneer zij weer terug op de bso moeten zijn.

Bij warm weer
In de zomer zijn wij alert op warmte en zon. Aan de ouders wordt gevraagd kinderen thuis alvast in te smeren en een fles zonnebrandcrème met minimaal factor 30 mee te geven, zodat wij dit gedurende de

dag kunnen herhalen. Daarnaast kunnen wij ouders vragen of zij een hoedje of petje, zwembroek en eventueel waterschoenen mee willen geven. Wij zorgen buiten voor voldoende schaduwplekken, door het opzetten van parasols of een partytent, om de kinderen tegen de zon te beschermen. Daarnaast beperken wij het buiten spelen op het heetst van de dag zoveel mogelijk.

Spelen met water
Wij hebben verschillende mogelijkheden om buiten lekker met water bezig te zijn:

- Water in badjes. In zowel de dagopvang als de bso worden badjes met een maximale grootte van 1.60 meter (diameter, lengte , breedte) en tot 20 centimeter diep gebruikt. Bij diepere badjes kunnen een aantal randen niet worden opgeblazen of de ongebruikte randen lek worden gemaakt. Als een badje gevuld is met water, moet er continu toezicht zijn (één pm'er per badje). Als er geen toezicht is moet het badje leeg zijn. Voor het afsluiten worden de badjes dus leeggelopen.
- een slang of sproeier
- waterspelletjes met behulp van waterspuiters, kleine emmertjes met water of waterballonnen
- spelen met modder bij de scouting. Ook dat is verkoelend.

Bij koud of nat weer
Ook bij koud of nat weer wordt er naar buiten gegaan. Een natte of besneeuwde buitenruimte biedt kinderen een variëteit aan senso-motorische en zintuiglijke ontwikkelingskansen. Bij kou worden de kinderen goed warm aangekleed; jassen dicht, eventueel sjaals om, wanten aan en mutsen op. Bij regen kan aan de ouders gevraagd worden een regenjas en laarzen mee te geven.

Doel
De buitenruimte biedt kinderen andere uitdagingen dan dat ze binnen krijgen. Het biedt daarom nieuwe ontwikkelingskansen.

C

Combinatiegroep
Een combinatiegroep is een groep waarin maximaal 16 kinderen van 0 tot en met 12 jaar kunnen worden opgevangen. De regels die gelden voor dagopvang worden nageleefd en de werkwijze en het dagritme van de peutergroep wordt aangehouden (zie het kopje 'dagritme' in dit document). Bij uitzondering werken wij tijdelijk met dergelijke groepen. In de praktijk zullen alleen de jongste bso-kinderen (tot en met maximaal 6 jaar) in een combinatiegroep worden opgevangen. Er wordt hierbij gekeken naar de ontwikkeling van kinderen. Sommige kinderen zijn vanwege hun ontwikkeling nog niet toe aan de overgang naar een bso, maar zitten wel al op school (bijvoorbeeld speciaal onderwijs). Deze kinderen mogen vanuit de Wet kinderopvang niet meer opgevangen worden in de dagopvang, maar passen wel goed in een dagopvang groep. De ruimte, de materialen die beschikbaar zijn en de activiteiten die ondernomen worden in deze groep zijn passend voor alle kinderen die worden opgevangen in een combinatiegroep omdat ze rekening houden met het ontwikkelingsniveau van de kinderen die erin worden opgevangen. De ontwikkeling van de kinderen in de bso-leeftijd wordt nauwlettend in de gaten gehouden zodat tijdig bepaald kan worden of een overgang naar een bso-groep of locatie mogelijk is. Hoewel er namelijk een verschil in leeftijd kan bestaan in een combinatiegroep, is het nadrukkelijk niet de bedoeling dat de bso-kinderen qua ontwikkelingsniveau niet passen in een peutergroep. In de bijlage is opgenomen welke groepen

combinatiegroepen zijn.

Communicatieborden
Op alle groepen hangen communicatieborden. Deze borden zijn vooral bedoeld voor de communicatie met de ouders. Zo hangen hier nieuwsbrieven, vragen en mededelingen voor ouders en de dagkaarten. Op de communicatieborden hangen ook de foto's en roosters van de pedagogisch medewerkers die op die dag en/ of op dat moment op de groep staan. Als laatste hangen op de communicatieborden ook de aanwezigheidslijsten van de kinderen. Deze zijn voor de pedagogisch medewerkers zelf bedoeld.

Doel
De communicatie met ouders zo eenvoudig en overzichtelijk mogelijk houden.

Coaching en training medewerkers
Iedere medewerker ontvangt ieder jaar coaching en training. Afhankelijk van de behoefte en ontwikkeling van een medewerker is de coaching en training beperkt of zeer uitgebreid. De locatiemanager bespreekt met iedere medewerker zijn of haar ontwikkeling en leerpunten. Daarnaast zijn pedagogisch coaches in de organisatie actief bezig met het ondersteunen van de pedagogisch medewerkers. De ureninzet van de pedagogisch coaches per locatie is opgenomen in de bijlage.
Over trainingen en opleidingen wordt met medewerkers individueel gesproken en op organisatieniveau wordt jaarlijks een opleidingsplan opgesteld.

Coronamaatregelen
Gezien de uitbraak van Corona nemen wij op onze locaties extra maatregelen om een veilige en gezonde omgeving zoveel als mogelijk te waarborgen. Deze maatregelen zijn vastgelegd in het ‘Protocol Coronamaatregelen’.

Doel
Een veilige en gezonde omgeving creëren.

Creativiteit en expressie
De essentie van creativiteit en expressie is iets bedenken of doen wat nieuw is en dus anders dan de vaste manieren die je geleerd hebt. Jonge kinderen kennen nog geen vaste manieren en veel wat ze doen is nieuw. Ze zijn dus nog niet geremd in hun creativiteit. De meeste jonge kinderen (maar ook oudere kinderen) zullen het fijn vinden om iets nieuws samen met de pedagogisch medewerker uit te proberen, in plaats van alleen. Dat samen doen heeft veel voordelen. Het geeft het kind meer zelfvertrouwen en de pedagogisch medewerker leert het kind kennen (denk aan sterke en zwakke kanten, en strategieën om problemen op te lossen). De pedagogisch medewerker is zich bewust van haar rol in dit proces: ze stimuleert het kind om veel te ontdekken en uit te proberen en denkt niet in termen van goed en fout. Daarbij zorgt ze ervoor dat er genoeg geschikt en veilig materiaal beschikbaar is, wat aansluit bij de verschillende behoeften en leeftijden van de kinderen.

Wij bieden kinderen diverse creatieve en expressieve activiteiten aan. Zo worden verschillende soorten knutsel- en tekenactiviteiten aangeboden en worden rollenspellen gestimuleerd in bijvoorbeeld de huishoek of een winkeltje. Deze hoeken worden indien mogelijk aangepast aan het thema van dat moment. Daarnaast zijn er verschillende soorten bouwmaterialen en ander spelmateriaal aanwezig die de fantasie

prikkelen. Hierbij kun je denken aan blokken, lego of knex, waarmee mooie fantasie bouwwerken gemaakt kunnen worden. Tevens zijn er dierenfiguren, poppetjes en garages die apart gebruikt kunnen worden voor spel of bij de bouwwerken betrokken kunnen worden. Dikwijls wordt er een muziekje opgezet om samen te dansen of worden er ritmische spelletjes gedaan. Op diverse bso-locaties is er een theateropstelling waar kinderen zich kunnen verkleden en optredens kunnen verzinnen.
De pedagogisch medewerker kan een creatieve activiteit voorbereiden, maar het kind kan ook zelf op onderzoek uit gaan. Al in de babygroep maken kinderen kennis met verschillende materialen. In de babygroep gaat het nog vooral om het ervaren van de verschillende materialen. Vanaf de peutergroep gaat het om het toepassen en uitbreiden van die ervaringen zoals bij knutselmaterialen waar ze steeds meer beeldend gaan vormen.

De kinderen worden gestimuleerd om deel te nemen aan een activiteit, maar ze worden hier nooit toe gedwongen. Kinderen kunnen zelf aangeven of ze willen 'knutselen'. De pedagogisch medewerkers bieden hiertoe de mogelijkheden en bieden verschillende materialen aan.
Het 'zelf iets maken' is bij creatieve en expressieve activiteiten belangrijker dan het resultaat. De pedagogisch medewerker geeft altijd complimenten, zowel over het knutsel proces als over het resultaat. Om kennis te maken met creatieve materialen worden vele verschillende materialen gebruikt zoals verf, potloden, krijt, klei, plaksel, snippers, wol, watten, dozen en doosjes, verschillende soorten papier, strijkkralen, foam, timmerhout of figuurzagen en soms zelfs etenswaren om bijvoorbeeld komkommer slangen te maken. Materialen zijn afgestemd op de leeftijd.

Doel
Het bevorderen van de creatieve en expressieve ontwikkeling van het kind en het stimuleren van het zelfvertrouwen.

D

Dagritme
Kinderen hebben behoefte aan structuur en regelmaat. Dit geeft hen de veiligheid en rust om goed tot spel te komen en zich optimaal te kunnen ontwikkelen. Daarom werken wij op de groepen met een vast dagritme. Elke dag komen een aantal vaste onderdelen terug op dezelfde tijd. Op die manier structureren wij de dag voor de kinderen en maken wij het dagritme voorspelbaar.

Dagritme op de babygroep
Op de babygroep kan het dagritme nog verschillen per kind. Voor jonge baby's is het namelijk van belang dat het dagritme van thuis wordt aangehouden, om de kinderen rust en regelmaat te bieden. Het ritme wordt hierin vaak door de baby's zelf aangegeven en is minder tijdsgebonden. Wanneer ze moe zijn, worden ze te slapen gelegd. Wanneer ze wakker worden, krijgen ze te drinken. Hierna mogen ze nog even spelen tot ze aangeven dat ze moe zijn en daarna worden ze weer te slapen gelegd. Hierbij is het van belang dat ouders en pedagogisch medewerkers uitwisselen met wat voor signalen het kind aangeeft moe of hongerig te zijn, of behoefte te hebben aan aandacht of een schone luier. Het inspelen op deze signalen is bij kleine baby's van belang voor het vormen van veilige hechtingsrelaties en voor de optimale ontwikkeling van het kind.

De iets oudere baby's hebben al een meer tijdsgebonden ritme. Hierin wordt zoveel mogelijk het ritme van thuis gevolgd. Hierdoor kan het (slaap)ritme dus enigszins afwijken van het groepsritme, om zo goed mogelijk op de behoeften van de baby's zelf in te kunnen spelen. Een overzicht van de individuele dagritmes van de kinderen hangt op een centrale plek op de groep. Het dagritme op de babygroep ziet er ongeveer als volgt uit:

7.00 uur – 9.00 uur	Brengen van de kinderen
9.00 uur – 9.30 uur	Koekje eten + drinken
9.30 uur – 11.30 uur	Spelen en de jongsten kunnen naar bed
11.30 uur – 12.00 uur	Boterham eten
12.00 uur – 14.30 uur	Spelen voor de jongste baby's en middagslaapje oudere baby's
14.00 uur – 14.30 uur	Fruit eten jongste baby's
14.30 uur – 16.30 uur	Slapen van de jongste baby's
15.00 uur – 15.30 uur	Fruit/groente eten oudere baby's
15.30 uur – 18.00 uur	Spelen tot de ouders komen

Dagritme op de peutergroep

Op de peutergroepen geldt wel een vast ritme. Voor kinderen die hier nog behoefte aan hebben, is er ruimte voor een middagslaapje of een rustmoment. De tijden kunnen uiteraard enigszins aangepast worden aan de kinderen en het moment. Zeker het fruit eten kan bijvoorbeeld wat later vallen als kinderen langer slapen of als dat beter uitkomt met de activiteiten van de dag. De uren tussen 8:30 en 12:30 uur en van 14:30 tot 16:30 uur betreffen in principe VE-uren. Bij structurele afwijkingen van het dagritme wordt dit overlegd met de locatiemanager. Het ritme op de peutergroep ziet er als volgt uit:

7.00 uur – 9.00 uur	Brengen van de kinderen
9.00 uur – 9.30 uur	Koekje/soepstengel/maiswafel eten + (thee/water) drinken
9.30 uur – 11.30 uur	Vrij spelen met ruimte voor Puk activiteiten
11.30 uur – 12.00 uur	Boterham eten met groente
12.30 uur – 14.30 uur	Middagslaapje peuters
15.15 uur – 15.30 uur	Fruit eten + drinken
16.30 uur - 17.00 uur	Groente eten
17.00 uur – 18.00 uur	Spelen tot de ouders komen

Dagritme op de peuterspeelzaal

De peuterspeelzalen hebben een ander ritme dan de dagopvang. Er is een vaste tijd, waarop de hele groep aanwezig is en er hoeft geen rekening gehouden te worden met slaaptijden. De tijden zijn aangepast aan de school waar de peuterspeelzaal aan verbonden is en kunnen dus per peuterspeelzaal anders zijn. Zo moet er soms rekening gehouden worden met de tijden waarop er buiten gespeeld kan worden, omdat het plein gedeeld is met de school of andere opvang ter plaatse. De hieronder aangegeven tijden zijn daarom slechts een richtlijn. Indien er structureel van afgeweken wordt, gebeurt dit in overleg met de locatiemanager. Het gaat er vooral om dat de verschillende elementen in het programma zitten gedurende de dag. Verschillende peuterspeelzalen mogen ook gebruik maken van een gymzaal of grotere ruimte. Het buiten spelen kan dan bijvoorbeeld ook afgewisseld worden met activiteiten in de gymzaal. Hierbij wordt wel in het oog gehouden dat de kinderen gedurende de week voldoende naar buiten gaan.

Het dagritme op de peuterspeelzaal ziet er ongeveer als volgt uit bij 4 dagen spelen (op welke dag er niet gespeeld wordt, verschilt per locatie en wordt apart gecommuniceerd aan ouders o.a. via de website):

8.30 uur – 9.00 uur	Inloop
9.00 uur – 9.30 uur	Begroeting in de kring/voorlezen
9.30 uur – 10.30 uur	Begeleid spel/vrij spel/ Puk activiteiten
10.30 uur – 11.00 uur	Fruit eten + drinken
11:00 uur – 11:45 uur	Begeleid spel/vrij spel/Puk activiteiten
11.45 uur – 12.20 uur	Buiten spelen
12:20 uur – 12:30 uur	Afronden en ophaalmoment

Het dagritme op de peuterspeelzaal ziet er ongeveer als volgt uit bij 5 dagen spelen:

8.30 uur – 9.00 uur	Inloop
9.00 uur – 9.30 uur	Begroeting in de kring/voorlezen
9.30 uur – 10.30 uur	Begeleid spel/vrij spel/ Puk activiteiten
10.30 uur – 11.00 uur	Fruit eten + drinken
11.00 uur – 11.40 uur	Buiten spelen
11.40 uur – 11.45 uur	Afronden en ophaalmoment

Dagritme op de bso

De tijden op de bso hangen uiteraard af van de school waar de kinderen vandaan komen. Het ritme kan aan de schooltijden aangepast worden. Zo kunnen het fruit/ groente eten en het koekje eten ook omgewisseld worden. Daarnaast kunnen de tijden nog wel eens afwijken in verband met de activiteiten die gedaan worden.

In het algemeen ziet het dagritme op de bso er als volgt uit:

7.00 uur – 8.15 uur	Brengen van kinderen
8.15 uur – 8.25 uur	Kinderen naar school brengen
11.30 uur – 12.00 uur	Kinderen uit school
12.10 uur – 13.00 uur	Boterham eten met groente en indien mogelijk nog even spelen
13.00 uur – 13.15 uur	Kinderen naar school brengen
15.15 uur – 15.30 uur	Kinderen uit school halen
15.30 uur – 15.45 uur	Fruit met drinken
15:45 uur - 16:30 uur	Bso in Bloei activiteit en/of vrij spel
16.30 uur – 16.45 uur	Groente/cracker
16.45 uur – 18.00 uur	Spelen tot de ouders komen

De woensdagmiddag ziet er uiteraard anders uit:

7.00 uur – 8.15 uur	Brengen van kinderen
8.15 uur – 8.25 uur	Kinderen naar school brengen
11.30 uur – 12.15 uur	Kinderen uit school
12.30 uur – 13.00 uur	Boterham eten met groente
13.00 uur – 15.00 uur	Bso in Bloei activiteit en/of vrij spel

15.00 uur – 15.15 uur Fruit en drinken
15:15 uur - 16:30 uur Bso in Bloei activiteit en/of vrij spel
16.30 uur – 16.45 uur Groente/cracker
16.45 uur – 18.00 uur Spelen tot de ouders komen

Dagritme in de vakantie
Het dagritme in de vakanties wijkt af van het reguliere ritme. Dit kan uiteraard aangepast worden aan de activiteiten die die dag ondernomen worden of het moment. De flexibele 'vakantie mentaliteit' mag best ook in de eet- en drinkmomenten terugkomen, zolang er maar ruimte is voor de verschillende eet- en drinkmomenten en er ook verschillende gezamenlijke rustmomenten gecreëerd worden.

Globaal gezien ziet het er als volgt uit:
7.00 uur – 9.00 uur Brengen van de kinderen
9.00 uur – 10.00 uur Spelen en indien van toepassing naar de juiste vakantie-locatie rijden
10.00 uur – 10.30 uur Koekje/ontbijtkoek eten + drinken
10.30 uur – 12.00 uur Bso in Bloei activiteit en/of vrij spel
12.00 uur – 12.30 uur Boterham eten met groente
12.30 uur – 15.00 uur Bso in Bloei activiteit en/of vrij spel
15.00 uur – 15.15 uur Fruit/groente en drinken
15:15 uur - 16:30 uur Bso in Bloei activiteit en/of vrij spel
16.30 uur – 16.45 uur Groente/cracker
16.45 uur – 18.00 uur Spelen tot de ouders komen

Dagritmekaarten
Jonge kinderen hebben nog weinig tijdsbesef. Daarom wordt op de peutergroepen, verticale groepen en peuterspeelzalen met dagritmekaarten gewerkt, om de kinderen structuur en overzicht te bieden. Op de kaarten staan de verschillende activiteiten van die dag weergegeven met plaatjes (bijvoorbeeld een plaatje van kinderen in de kring, kinderen die buiten spelen en een plaatje van ouders die de kinderen weer op komen halen). Zo wordt de dag opgedeeld in kleine, overzichtelijke stukjes en wordt dit voor de kinderen visueel gemaakt.

In de (ochtend)kring worden de dagritmekaarten samen met de kinderen kort besproken, om zo de dag door te nemen. In de dagopvang is een volledige dag wel erg lang om te overzien en op te hangen, dus daar worden de kaarten in twee delen gebruikt, voor de ochtend en de middag.
Vervolgens bekijken de medewerkers gedurende de dag steeds bij de overgang naar een nieuw dag onderdeel samen met de kinderen de dagritmekaarten. De kaart van een afgerond onderdeel wordt weggehaald of omgedraaid en met een knijper (of een andere manier om de kaart uit te lichten) wordt aangegeven waar in het dagritme de kinderen op dat moment zitten.

Door met dagritme kaarten te werken krijgen kinderen meer inzicht in welke activiteiten ze al gedaan hebben en, belangrijker nog, welke activiteiten nog komen. Zo structureren wij de dag en maken wij het dagritme voorspelbaar. Ook leren de kinderen zo met de begrippen tijd, heden, verleden en toekomst om te gaan. Hoe het algemene dagritme er uit ziet verschilt per leeftijdscategorie en wordt onder het kopje 'Dagritme' verder uitgewerkt.

Doel
De dag structureren en overzichtelijk maken voor de kinderen en tijdsbesef stimuleren.

Dood en rouw op de groep
Helaas komt het voor dat kinderen een dierbare verliezen. Het gedrag dat kinderen laten zien tijdens een rouwproces verschilt per kind en hangt onder andere af van de leeftijd van de kinderen. Het gedrag kan variëren van gespannen en van slag zijn bij hele jonge kinderen (zij hebben nog geen besef van levende en dode dingen, maar voelen wel de spanning en het verdriet in de omgeving en raken hiervan van slag) tot bewust besef van het verlies bij de oudere BSO kinderen, waarbij er veel variatie in gedrag voorkomt (soms reageren kinderen erg explosief, anderzijds zijn er ook kinderen die helemaal in hun schulp kruipen en nauwelijks iets laten zien van wat hen bezighoudt).

Rouw bij kinderen is vaak zichtbaar via het gedrag. ‘Lastig’ gedrag is soms een uiting van verdriet, niet wetende hoe ze die chaos aan gevoelens op een andere manier moeten uiten. Een minder goede concentratie, lusteloosheid, opstandig gedrag, een slechte eetlust of slecht slapen zijn allemaal verschijnselen die (vooral in de eerste tijd na het verlies) kunnen optreden. Zo ook gevoelens van irritatie en jaloezie ten opzichte van anderen, die niet recentelijk een dierbare zijn verloren.
Hoe wij omgaan met dit onderwerp en de kinderen ondersteunen in hun rouwproces is beschreven in het protocol ‘Dood en rouw op de groep’. Deze is te vinden in het protocollenboek.

Doel
De kinderen zo goed mogelijk ondersteunen in hun rouwproces.

Draagzak
Fysieke nabijheid en lichamelijk contact zijn een primaire levensbehoefte voor een baby. Door in deze behoefte te voorzien voorkom je stress en bevorder je de lichamelijke ontwikkeling en de hechting. Baby's die veel lichaamscontact hebben en regelmatig worden gedragen groeien beter, zijn vaak rustiger, huilen minder en slapen beter. Daarnaast wordt de motoriek en het evenwicht bevorderd vanwege het heen en weer wiegen. Het 'op grote mensen hoogte' zitten in de draagzak heeft bovendien een gunstig effect op de sociale en communicatieve ontwikkeling van een kind, doordat het elke interactie die de pedagogisch medewerker aangaat kan volgen.

Bij SDK kinderopvang geven wij de pedagogisch medewerkers op de babygroep daarom de mogelijkheid om baby's in een ergonomische draagzak te dragen. Bij nieuwe ouders wordt tijdens het intake gesprek aangegeven dat SDK kinderopvang de draagzak gebruikt.

De draagzak kan altijd gebruikt worden als de pedagogisch medewerker en het kind zich hier prettig bij voelen, bijvoorbeeld wanneer een kind onrustig is, bij huilbaby's, op een drukke dag of met een uitstapje. Als pedagogisch medewerker kun je zo een baby aandacht en lichamelijk contact bieden, en toch je handen vrij hebben.

Werken met de draagzak
De draagzak werkt met een kliksysteem en is eenvoudig te gebruiken, ook voor onervaren draagzak

gebruikers. Zorg dat de draagzak lekker zit door de draagzak goed te stellen met de banden. Het kind moet met het hoofdje zo hoog zitten dat je het hoofdje kunt kussen. De meeste ergonomische draagzakken hebben een inzet voor de jonge baby's zodat ze hoger in de draagzak zitten.
De medewerker kan een kind met de draagzak op haar buik of op haar rug dragen. Er wordt uitsluitend gebruik gemaakt van ergonomische draagzakken, waarbij de kinderen in de m-houding zitten (beentjes wijd en knieën hoger dan de billen) met een bolle rug en de benen ondersteund van knieholte tot knieholte. De baby wordt nooit met het gezicht naar buiten gedragen, maar altijd met het gezicht naar de medewerker toe.

Let bij het gebruik van de draagzak op de volgende punten:

- Controleer de houding van de baby in de draagzak.
- Blijf alert op eventuele belemmering van de ademhaling. Zorg ervoor dat het gezicht van de baby altijd zichtbaar is.
- Blijf alert op warmtestuwing.
- Een draagzak is geen veilige slaapplek. Laat een baby dus niet slapen in de draagzak. Valt een kind toch in slaap, dan wordt het rustig in een bedje gelegd.

Voor gezonde individuen is het dragen op ergonomische wijze geen zware belasting. Het vergt in het begin wat gewenning van de spieren, maar uiteindelijk wordt het werk er juist lichter van. Op de groep is het soms lastig om alle kinderen de aandacht te geven die ze nodig hebben, zeker wanneer een kind extra aandacht vraagt. Als kinderen gedragen worden, is er meer rust op de groep omdat er minder gehuild wordt. Daarnaast kan de pedagogisch medewerker op haar gemak een ander kind helpen of de lunch bereiden, zonder dat zij zich opgejaagd hoeft te voelen vanwege een huilende baby.

Doel
Voldoen aan de primaire levensbehoefte van een baby van fysieke nabijheid en lichamelijk contact. Het stimuleren van de emotionele veiligheid en hechting.

Driftbuien
Wij spreken van een driftbui als het kind niet te sussen is en de reactie van het kind heftiger is dan het verdriet dat ze menen te hebben. Het kind kan drift uiten door bijvoorbeeld te stampvoeten, zich op de grond laten vallen, met dingen te gooien of met het hoofd te bonken. In de koppigheidsfase kan een kind een driftbui vertonen, omdat hij het besef heeft dat een driftbui reacties bij anderen kan oproepen. Het kind heeft als doel zijn zin te krijgen, te bereiken wat hij wil en het uiten van onmacht. Drift is niet leeftijdsgebonden. Ook een basisschool kind heeft niet altijd zijn emoties en gedrag in de hand. Wel zijn oudere kinderen zich over het algemeen meer bewust van hun gedrag en de gevolgen.

Hoe te handelen bij een driftbui:

- Bekijk per kind wat de beste aanpak is.
- Bespreek het met ouders, wanneer driftbuien vaker voorkomen.
- Schenk geen aandacht aan negatief gedrag. Let op: negeer het gedrag van het kind met de driftbui, maar niet het kind zelf.
- Houd andere kinderen even uit de buurt.
- Let erop dat een kind zichzelf en anderen niet bezeert.

- Blijf zelf rustig; draag eventueel het handelen over aan een collega.
- Als een kind na 5 minuten nog niet gekalmeerd is, probeer het kind dan te troosten door middel van een gesprekje, een knuffel of een beetje drinken.
- Als het kind niet tot bedaren komt, ga dan even met het kind apart zitten, bijvoorbeeld in de gang, om het kind zo rust te geven.
- Na afloop van de driftbui wordt indien nodig het gedrag besproken en wordt het incident afgesloten.
- Zowel de driftbui als de reactie hierop wordt vermeld aan ouders.

Indien de driftbuien buitensporig vaak voorkomen, onhandelbaar of onacceptabel gedrag oproept bij het kind, wordt het gesprek met ouder aangegaan. Er wordt een stappenplan 'zorgen rondom een kind' gestart (zie ook: 'zorgen rond een kind').

Doel
Het doel is om het kind weer mee te laten draaien in de groep. Het bevorderen van de emotionele en sociale ontwikkeling. Het is belangrijk om het kind te helpen zijn gevoelens te uiten, zijn emoties in de hand te houden en daarna onder woorden te brengen.

E

E-mail
Iedere groep heeft een eigen e-mailaccount, aangemaakt door SDK kinderopvang. Dit e-mailadres wordt gebruik voor interne communicatie en voor contact met ouders. Groepen werken dus niet met zelf aangemaakte e-mailaccounts. Een verdere uitwerking van de regels met betrekking tot het gebruik van e-mail staat beschreven in het personeelsbeleid.

De groepen kunnen e-mail gebruiken voor onderlinge communicatie, maar ook voor communicatie met ouders. Zo kunnen ouders vragen stellen over bijvoorbeeld ruildagen of over hoe het met hun kind is. De groepen kunnen ook foto's naar ouders sturen van hun kind. Zo krijgen ouders gedurende de dag al een beeld van hoe het met hun kind gaat.

Doel
De groepen een goed communicatiemiddel bieden voor communicatie onderling en met ouders.

Eten en drinken
Dit voedingsbeleid is gebaseerd op de richtlijnen van het Voedingscentrum. SDK vindt het belangrijk om kinderen gezonde voeding te bieden en zo positief bij te dragen aan hun ontwikkeling.

Met uitzondering van de babygroep, waar het dagritme afhankelijk is van het eet- en slaapritme van de kinderen, wordt er bij SDK kinderopvang voor een dagelijkse routine gekozen, met vaste eettijden. Deze routine geldt voor alle kinderen. Dit biedt structuur, regelmaat en duidelijkheid. Daarnaast leert het dagritme de kinderen ook dat je niet de hele dag door moet eten en drinken. Zo raken ze gewend aan de vaste tijdstippen. Dat is beter voor het gebit en het helpt kinderen om een gezond eetpatroon op te

bouwen.

In de dagopvang gebeurt eten en drinken samen, in de kring of aan tafel. Dat is gezellig en het zorgt voor duidelijke eetmomenten. In de kring wordt gedronken en een tussendoortje gegeten. Hierbij wordt op elkaar gewacht tot iedereen klaar is, zodat de kring gezamenlijk kan worden afgesloten.
Met de lunch wordt rustig de tijd genomen om de broodmaaltijd te eten en wordt gezorgd voor een fijne sfeer. Er wordt echter niet te lang getafeld. Kinderen blijven tot een afgesproken tijd aan tafel zitten, maar hoeven niet aan tafel te wachten tot de laatste eter klaar is. Zolang er nog kinderen aan tafel zitten, zit er ook altijd een pedagogisch medewerker bij.
Op de bso hebben de kinderen hier, afhankelijk van hun leeftijd, wat meer vrijheid in. Veelal staat het fruit al klaar en mogen zij zelf pakken of hoeven zij met de lunch niet tot een afgesproken tijd aan tafel te zitten. Dit verschilt per locatie.

De pedagogisch medewerkers bepalen *wanneer* de kinderen eten, de kinderen bepalen uit een gezond voedingsaanbod *wat* ze eten en *hoeveel* ze daarvan eten. De kinderen worden gestimuleerd om te eten en te drinken, maar dit wordt niet opgedrongen. Kinderen worden nooit gedwongen om hun bord leeg te eten of hun beker leeg te drinken en krijgen dan ook geen straf. Het eten mag geen strijd worden. Wanneer er wordt gestraft, zou dit er voor kunnen zorgen dat een kind negatieve associaties krijgt met eten. Dit zal het ‘niet eten/drinken’ alleen maar verergeren. Wanneer er problemen zijn rondom eten of drinken, ligt de nadruk op belonen van goed gedrag. De kinderen worden gestimuleerd en beloond wanneer ze gewenst gedrag laten zien, zoals het opeten van hun boterham of het leegdrinken van hun beker.

Ontbijt
In de dagopvang en op de peuterspeelzaal wordt niet met de kinderen ontbeten. Wanneer kinderen 's ochtends worden gebracht, moeten zij dus thuis ontbeten hebben. De groep gaat rond 9.00 uur in de kring en het tussendoortje dat dan gegeten wordt, kan niet beschouwd worden als ontbijt.
Incidenteel, door samenloop van omstandigheden, kan het echter voorkomen dat het ontbijten er bij in schiet. Vanzelfsprekend kunnen kinderen in een dergelijk geval op de groep ontbijten.

Groente
Zoals onder het kopje ‘dagritme' te zien is, wordt meerdere malen per dag groenten aangeboden. In het voedingspatroon van jonge kinderen hoort namelijk 75 gram groente per dag, voor schoolkinderen is dit zelfs 100 tot 150 gram. Als de groente verspreid over de dag aangeboden wordt, krijgen de kinderen sneller voldoende groente binnen dan wanneer ze alles tijdens één eetmoment moeten eten. Daarom kiest SDK kinderopvang ervoor om op verschillende momenten van de dag groente aan te bieden. Snoeptomaatjes worden niet gegeven in verband met mogelijk verstikkingsgevaar.

Jonge kinderen moeten veel smaken nog leren kennen, ze zullen niet alles direct lusten. Een nieuwe smaak moet soms acht tot tien keer aangeboden worden, voordat een kind hieraan went. De kinderen worden daarom steeds gestimuleerd om opnieuw te proeven. Een likje of een klein hapje is al genoeg en houdt het vooral leuk en gezellig.

Allergieën en individuele afspraken
Er wordt rekening gehouden met allergieën van kinderen. Er is ook ruimte om individuele afspraken te

maken, wanneer het noodzakelijk is om af te wijken van het voedingsbeleid, bijvoorbeeld bij een dieet of een bepaalde (geloofs)overtuiging.

Speciale gelegenheden
Bij speciale gelegenheden en vakanties wordt soms andere voeding of zeer incidenteel snoep aangeboden. Denk hierbij bijvoorbeeld aan een eitje tijdens het Paasfeest, pepernoten tijdens sinterklaas, zelfgebakken koekjes of een tosti bij de lunch. Hierbij wordt geprobeerd de hoeveelheid suiker, zout en verzadigd vet die kinderen dan binnen krijgen zoveel mogelijk te beperken. Wanneer er door een kind wordt getrakteerd, bijvoorbeeld bij een verjaardag, plannen wij dit zo dat de traktatie als tussendoortje wordt gegeten. Het koekje vervalt dan in zo'n geval.

Voedingshygiëne: bereiden en bewaren
Er wordt veilig omgegaan met het eten van de kinderen (de manier waarop wordt omgaan met borstvoeding en flesvoeding is terug te vinden in respectievelijk het 'protocol borstvoeding' en 'protocol flesvoeding' in het protocollenboek). Bij het bereiden en bewaren van andere voeding hanteren wij de onderstaande aandachtspunten:

- De kinderen wassen hun handen met water en zeep voor het eten en na toiletbezoek.
- De pedagogisch medewerkers wassen hun handen met water en zeep voor het eten, voor het bereiden van voeding, na toiletbezoek en na het verschonen van baby's.
- Het aanrecht, keukengerei en snijplanken worden goed schoon gehouden.
- Groente en fruit worden voor bereiding altijd gewassen.
- Verpakkingen worden direct na gebruik gesloten. Hiervoor worden afsluitbare bakjes gebruikt, om eten te beschermen tegen uitdrogen, bacteriën en schadelijke stoffen.
- Bederfelijke producten, zoals vleeswaren, worden direct na gebruik weer in de koelkast gelegd. Deze producten worden weggegooid wanneer de 'te gebruiken tot' datum is verlopen.
- Producten die de 'tenminste houdbaar tot' datum hebben overschreden, worden niet meer gebruikt

<u>Eten en drinken bij de baby's</u>
Met de baby's is het dagritme afhankelijk van het eet- en slaapritme van de kinderen. Flesvoeding en fruithapjes (bij jonge baby's) worden aangeboden op tijdstippen die ouders aangeven.

Flesvoeding
Ieder kind heeft een eigen fles, die door de ouders mee wordt genomen en door de ouder wordt uitgekookt. De flessen (en eventueel de borstvoeding) worden gemerkt met de naam van het kind. Ouders kunnen afgekolfde moedermelk meegeven in een flesje. Dit wordt bewaard in de koelkast en langzaam opgewarmd in een flessenwarmer. Met betrekking tot de omgang met moedermelk wordt het advies van het voedingscentrum (www.voedingscentrum.nl) gevolgd. Een baby krijgt op schoot de fles (Een uitgebreide omschrijving van de omgang met moedermelk is terug te vinden in het 'protocol borstvoeding', een uitgebreide omschrijving van de omgang met flesvoeding is terug te vinden in het 'protocol flesvoeding').

Medewerkers worden tijdens de inwerkperiode uitgebreid geïnformeerd over borstvoeding en flesvoeding en hoe hier mee om te gaan. Het staat moeders vrij om hun kind borstvoeding te komen geven op de groep. Dit dient wel in overleg met de medewerkers te gebeuren.

Ander drinken
Naast borstvoeding of flesvoeding krijgen kinderen water of lauwe (vruchten)thee zonder suiker. Wij bieden geen limonadesiroop of diksap aan. Limonadesiroop en diksap bevatten veel calorieën en suikers. Dit vergroot de kans op overgewicht en tandbederf. Vanaf ongeveer acht maanden kunnen kinderen gaan oefenen met het drinken uit een (plastic) beker. Dat is beter voor de mondmotoriek dan een beker met een tuit. In overleg met ouders bekijken de pedagogisch medewerkers wanneer een kind er aan toe is om uit een gewone beker te gaan drinken.

Eerste hapjes
Er wordt gestart met het geven van eerste hapjes in overleg met de ouders. Volgens de richtlijn Voeding en eetgedrag voor de Jeugdgezondheidszorg is dit tussen de vier en zes maanden. In overleg met de ouders worden melkvoedingen geleidelijk aan vervangen en gaat het kind steeds meer echte maaltijden eten. Er wordt begonnen met de zogenaamde ‘oefenhapjes’, waarbij het eten geblenderd is. Zodra kinderen fruit- (of groente)hapjes krijgen, laten de pedagogisch medewerkers ze de mondmotoriek oefenen met een (ondiep, plastic) lepeltje. Het fruit/de groente dat als oefen hapje tussendoor wordt gegeven is vers gepureerd en wordt kort voordat het wordt gegeten klaargemaakt.
Bij dit groente- of fruithapje worden nog geen combinaties van verschillende soorten aangeboden. Het kind leert dan eerst wennen aan de losse smaken. Zo leert hij die beter herkennen en waarderen, wat beter is voor zijn smaakontwikkeling. Kinderen wennen makkelijker aan zachte smaken. Er wordt dan ook begonnen met fruit als peer, appel of banaan. Voor de groentehapjes wordt met name gestart met bloemkool, boontjes, pompoen en wortel. Naarmate een kind beter kan happen zal worden overgestapt op het geven van stukjes brood, vers fruit en groente. Uiteraard in overleg met ouders.
In principe krijgen de kinderen bij SDK geen warme maaltijd, ook niet als de ouders zelf een schaaltje of potje meenemen. Dit is tegenover de andere kinderen niet prettig.

Broodbeleg
In overleg met ouders wordt vanaf vier tot zes maanden begonnen met kleine stukjes lichtbruin brood. Vanaf zeven maanden kunnen kinderen ook een broodkorst eten. Zo wennen de darmen van een kind rustig aan vezels in de voeding. Het brood wordt besmeerd met een beetje zachte (dieet)margarine uit een kuipje, hierin zitten veel onverzadigde (goede) vetten. Meer beleg dan margarine hoeft niet. Indien er toch meer beleg wordt gebruikt, biedt SDK de keuze uit een verantwoord en gevarieerd assortiment zoet en hartig beleg.
Aan kinderen tot en met 12 maanden wordt geen honing aangeboden. Honing kan besmet zijn met een bacterie waar jonge kinderen erg ziek van kunnen worden.

Stokke kinderstoel met babyset
De Stokke stoel met de babyset is een vervanging voor de wippers. Deze stoel kan tijdens en na het eetmoment gebruikt worden, voor bijvoorbeeld het geven van een fruithap of het rechtop zitten na het drinken van een fles. Ook kan deze stoel ingezet worden om de kleinste kinderen te betrekken bij een

activiteit aan tafel. Wanneer kinderen volledig zelfstandig kunnen zitten (wanneer ze zelf hun rug recht kunnen houden zonder in te zakken) is het moment aangebroken om over te stappen naar een gewone kinderstoel / de bank.

Doel
Gezonde en gevarieerde voeding aanbieden. Kinderen een gezond eetpatroon aanleren.

<u>Eten en drinken bij de dreumesen en peuters</u>
Met de dreumesen en de peuters wordt een dagelijkse routine gevolgd met vaste eettijden. Deze routine geldt voor alle kinderen. Rond 9.00 uur gaan de kinderen gezamenlijk in de ochtendkring. De kinderen krijgen dan een koekje (een kaakje, plakje ontbijtkoek, soepstengel of rijstwafel) en een beker drinken. Vanaf ongeveer 11.15 uur wordt de lunch voorbereid en de tafel gedekt, waar mogelijk met hulp van de kinderen.
Om 11.30 gaan de kinderen aan tafel voor de lunch. Dit is een huiselijk en gezellig moment met z'n allen. De tafels zijn gedekt met bestek, bordjes, bekers en allerlei soorten beleg. Bij de dreumesen maken de pedagogisch medewerkers het brood aan tafel klaar, zodat de kinderen kunnen zien wat er gebeurt en zelf de mogelijkheid hebben om hun beleg te kiezen. Ieder kind krijgt zijn klaargemaakte brood op een eigen bord en mag dit zelf opeten met een vorkje (of de eigen vingers). Wanneer dreumesen daar aan toe zijn, stimuleren de pedagogisch medewerkers hen om zelf hun boterham te smeren. Dit bevordert motorische ontwikkeling. Daarnaast vinden kinderen zelf hun brood smeren nog heel leuk ook! Bij de peuters smeren en beleggen alle kinderen zelf hun brood. Bij de lunch worden naast brood ook verschillende soorten groente aangeboden. De kinderen drinken een beker melk of karnemelk bij de lunch.
Rond 15.00 uur wordt er vers fruit gegeten. Ook nu krijgt ieder kind een eigen bakje en een eigen vorkje (of wederom de eigen vingers). Soms wordt dit afgewisseld met een grote schaal met stukken verschillende soorten fruit erop, zodat de kinderen zelf kunnen kiezen en pakken. Druiven worden niet meer aangeboden, in verband met mogelijk verstikkingsgevaar. Bij dit fruitmoment krijgen de kinderen ook een bekertje drinken.
Aan het einde van de middag (rond 16.30 uur) krijgen de kinderen nog een lekkere groente snack; Een groentesnack is gezond, voedzaam en licht verteerbaar, zodat de kinderen geen probleem hebben om daarna thuis nog hun warme maaltijd te eten. Ook bij dit groente moment krijgen de kinderen een bekertje drinken.

Broodbeleg
Het brood wordt besmeerd met (dieet)margarine. In (dieet)margarine zitten vooral goede vetten, die kinderen in hun eerste levensjaren hard nodig hebben. Daarnaast wordt zowel hartig als zoet beleg aangeboden. Kinderen hebben de keuze uit een verantwoord en gevarieerd assortiment zoet en hartig beleg. SDK zorgt ervoor dat het beleg mager is en niet te veel ongezonde vetten bevat. Ook wordt gelet op de hoeveelheid suiker en zout.
Kinderen hoeven niet per se eerst hartig en dan zoet te eten. Hartig beleg is niet per se beter dan zoet beleg. Wel worden de kinderen gestimuleerd om zo gevarieerd mogelijk te eten. Om deze reden wordt er regelmatig afgewisseld in het beleg dat op tafel wordt aangeboden.

Drinken

SDK biedt de kinderen een gevarieerd aanbod aan dranken. De kinderen krijgen limonade, water (met eventueel een schijfje fruit), melk/karnemelk en lauwe (vruchten)thee zonder suiker aangeboden. De genoemde dranken worden door de medewerkers afwisselend aangeboden, verdeeld over de dag, waarbij er slechts éénmaal per dag limonadesiroop of diksap wordt aangeboden. Er wordt opgelet dat de limonade niet te zoet wordt aangelengd. Siroop en diksap bevatten namelijk heel veel calorieën en suiker. Dit vergroot de kans op overgewicht en tandbederf. Kinderen mogen over de gehele dag water drinken wanneer ze dat willen.

Doel
Gezonde en gevarieerde voeding aanbieden. Kinderen een gezond eetpatroon aanleren.

Eten en drinken op de peuterspeelzaal
Ook op de peuterspeelzaal wordt een dagelijkse routine gevolgd met vaste eettijden. Er is één gezamenlijk eetmoment op de speelochtend/speelmiddag, waar de kinderen groente en/of fruit eten. Hiervoor neemt ieder kind een bakje (geschild) fruit of groente mee van thuis. Kinderen eten hun zelf meegebrachte fruit of groente. Dit wordt soms afgewisseld door al het fruit te verzamelen en op een grote schaal aan te bieden. Op deze manier kunnen de kinderen zelf kiezen en kunnen ze ook eens andere fruitsoorten proeven, dan die van thuis. Druiven en snoeptomaatjes mogen niet worden meegegeven, in verband met mogelijk verstikkingsgevaar. Bij dit groente en fruit moment krijgen de kinderen nog een bekertje drinken.

Drinken
SDK biedt de kinderen een gevarieerd aanbod aan dranken. De kinderen krijgen limonade, water (met eventueel een schijfje fruit) en lauwe (vruchten)thee zonder suiker aangeboden. De genoemde dranken worden door de medewerkers afwisselend aangeboden, verdeeld over de dag, waarbij slechts eenmaal per dag limonadesiroop of diksap wordt aangeboden. Er wordt opgelet dat de limonade niet te zoet wordt aangelengd. Siroop en diksap bevatten namelijk heel veel calorieën en suikers. Dit vergroot de kans op overgewicht en tandbederf. Kinderen mogen over de gehele dag water drinken wanneer ze dat willen.

Doel
Gezonde en gevarieerde voeding aanbieden. Kinderen een gezond eetpatroon aanleren.

Eten en drinken op de bso
Ook op de bso wordt een dagelijkse routine gevolgd met vaste eettijden. Tijdens een bso-middag zijn er drie vaste momenten waarop er gegeten en gedronken wordt met de kinderen.
De lunch op de bso is een huiselijk en gezellig moment met z'n allen aan tafel. De tafels zijn gedekt met een tafelkleed, bestek, bordjes, bekers en allerlei soorten beleg. Bij de lunch worden naast brood nog verschillende soorten groente aangeboden. De kinderen drinken hierbij een beker melk of karnemelk.
Na schooltijd (rond 15.30 uur) staan op tafel vers fruit en groenten klaar. Er wordt gezorgd voor een gevarieerd (seizoens)aanbod. Daarnaast staan er kannen met drinken en bekers klaar. De kinderen mogen zelf drinken inschenken en fruit en/of groenten pakken. Fruit wordt alleen geschild als kinderen daarom vragen. Wanneer er gegeten en gedronken wordt, zitten de kinderen aan tafel. Zo wordt een gezamenlijk moment van gezelligheid en rust gecreëerd. Ook geeft het de pedagogisch medewerkers de mogelijkheid om zicht te houden op of er gegeten en gedronken wordt en om rustig het middagprogramma uit te leggen. Kinderen blijven tot een afgesproken tijd aan tafel zitten, maar hoeven niet aan tafel te wachten tot de

laatste eter klaar is. Zo wordt de tijd dat kinderen aan tafel moeten zitten tot een minimum beperkt.
Aan het einde van de middag, rond 17.00 uur, krijgen de kinderen nog een tussendoortje; nog wat groente of fruit, een kaakje, plakje ontbijtkoek of rijstwafel. In vakanties krijgen de kinderen ook nog rond 10.00 uur een tussendoortje (bijvoorbeeld een kaakje, plakje ontbijtkoek of rijstwafel) en een beker drinken.

Broodbeleg
De kinderen mogen zelf kiezen wat ze op hun brood willen en hun boterham zelf smeren. Kinderen smeren en snijden de eerste boterham en ze worden regelmatig aangemoedigd om deze met mes en vork te eten, de volgende boterhammen mogen uit het vuistje. De kinderen worden gestimuleerd om (dieet)margarine op hun brood te smeren. In (dieet)margarine zitten vooral goede vetten, die kinderen in hun eerste levensjaren hard nodig hebben.
Er wordt zowel hartig als zoet beleg aangeboden. Kinderen hebben de keuze uit een verantwoord en gevarieerd assortiment zoet en hartig beleg. SDK zorgt ervoor dat het beleg mager is en niet te veel ongezonde vetten bevat. Ook wordt gelet op de hoeveelheid suiker en zout. Kinderen hoeven niet per se eerst hartig en dan zoet te eten; hartig beleg is niet per se beter dan zoet beleg. Wel worden de kinderen gestimuleerd om zo gevarieerd mogelijk te eten, door te variëren in het beleg dat op tafel wordt aangeboden.

Drinken
SDK biedt de kinderen een gevarieerd aanbod aan dranken. De kinderen krijgen limonade, water (met eventueel een schijfje fruit), melk/karnemelk en lauwe (vruchten)thee zonder suiker aangeboden. De genoemde dranken worden door de medewerkers afwisselend aangeboden, verdeeld over de dag, waarbij er slechts eenmaal per dag limonadesiroop of diksap wordt aangeboden. Er wordt erop gelet dat de limonade niet te zoet wordt aangelengd. Limonadesiroop en diksap bevatten namelijk heel veel calorieën en suikers. Dit vergroot de kans op overgewicht en tandbederf. Kinderen mogen over de gehele dag water drinken wanneer ze dat willen.

Doel
Gezonde en gevarieerde voeding aanbieden. Kinderen een gezond eetpatroon aanleren.

F

Feesten
Op de bso, dagopvang en peuterspeelzalen worden verschillende feesten gevierd. Feestjes vergroten het saamhorigheidsgevoel, zijn gezellig en goed voor de sociale ontwikkeling. Kinderen leren hiermee ook om van het dagelijkse patroon af te wijken; op feestjes gaat het immers vaak net wat anders dan normaal. Hierbij wordt er uiteraard wel op gelet dat kinderen voldoende houvast hebben om zich veilig te voelen en van het feestje te kunnen genieten. Aangezien het gezellig is een feest samen te vieren wordt op locaties die in een school gevestigd zijn, indien mogelijk, met school samengewerkt om feestjes te vieren. De viering van religieuze feesten (bijvoorbeeld het suikerfeest) wordt aangepast aan de kinderen van de groep.

Carnavalsviering
Iedere locatie mag zelf bepalen of carnaval wordt gevierd of niet. Op de overgrote meerderheid van de locaties is dit wel het geval. Kinderen mogen op deze feestdag(en) verkleed naar de opvang komen en er

wordt (geschikte) carnavalsmuziek gedraaid op de groepen.

Verjaardagen
We geven Ieder kind op zijn of haar verjaardag een leuk en educatief cadeautje, dat past bij de leeftijd van het kind. Wij vinden dat dit hoort bij het vieren van een verjaardag. Het kind staat in de belangstelling, er wordt een liedje gezongen, het kind mag trakteren (zie 'Trakteren') en krijgt ook een cadeautje. We kopen de cadeautjes centraal in.

Bij het kiezen van de cadeautjes kijken we naar:
- het speelgoed past bij de leeftijd van het kind;
- het speelgoed stimuleert de ontwikkeling op één of meerdere gebieden;
- het speelgoed is duurzaam en gaat dus niet meteen kapot;
- het speelgoed voegt iets toe en is niet al in basis thuis aanwezig (er wordt dus bijvoorbeeld niet gekozen voor stapelringen voor peuters of een bal voor schoolkinderen);
- het cadeau is een kleinigheidje en mag niet overkomen als een groot cadeau, met name in verhouding tot de cadeaus die het kind thuis krijgt.

In eerste instantie worden de centraal ingekochte cadeautjes voor één jaar besteld. We vragen na welke cadeautjes bij de kinderen in de smaak vallen en welke wat minder leuk worden gevonden. Op basis hiervan kunnen eventuele aanpassingen worden gemaakt voor het daaropvolgende jaar. De pedagogisch medewerkers kunnen voor hun eigen groep cadeautjes bestellen via het FD. De locatiemanager bepaalt hoeveel cadeautjes de groepen op voorraad mogen hebben.

Als een kind tussentijds afscheid neemt van een groep, mogen de pedagogisch medewerkers een cadeautje uit de lijst kiezen dat het kind nog niet heeft gekregen.

Voorleesontbijt
Op veel peutergroepen wordt aandacht besteed aan het voorleesontbijt. Kinderen (en pedagogisch medewerkers) mogen die dag in pyjama komen. Er wordt gezellig met elkaar ontbeten en natuurlijk veel voorgelezen.

Themafeest
Jaarlijks organiseert elke locatie voor alle kinderen en ouders een feest. Ieder jaar wordt een thema gekozen, dat aansluit bij het Uk & Puk thema van dat moment. De pedagogisch medewerkers organiseren en begeleiden diverse activiteiten, ouders zijn tijdens het feest zelf verantwoordelijk voor hun kind(eren). Op locaties die in een school zitten kunnen de zomerfeesten ook samen met de school gevierd worden.

Sinterklaasfeest
Op bijna alle locaties wordt het sinterklaasfeest gevierd. SDK zorgt voor een cadeautje voor alle kinderen en voor strooi- en snoepgoed. Vanuit het Centraal Bureau wordt er een Sinterklaas en/ of Piet(en) geregeld die naar de verschillende dagopvang groepen gaat en indien gewenst ook naar de peuterspeelzaal. De verdere invulling van het sinterklaasfeest is aan de locaties zelf, in overleg met de locatiemanager. Bij de locaties die in een school gevestigd zijn, zoals de peuterspeelzalen, wordt daar waar mogelijk met de school samengewerkt en/ of afgestemd om te voorkomen dat er verschillende Sinterklazen tegelijk in en om het

gebouw zijn. Bij de bso komt Sinterklaas niet langs, omdat hij op school meestal al is langs geweest. Uiteraard wordt ook hier wel aandacht besteed aan het feest op een door de locatie te bepalen wijze, in overleg met de locatiemanager.

Pasen
De meeste locaties vieren Pasen door het organiseren van een Paas-/voorjaarsontbijt of een Paas-/voorjaarslunch. Er wordt dan gezellig met elkaar gegeten.

Kerstfeest
Op vrijwel alle locaties wordt aandacht besteed aan het kerstfeest. De groepen worden in de kerstsfeer gebracht door versieringen en een kunstkerstboom. De locaties organiseren een viering in de vorm van een gezellig Kerstontbijt of een Kerstlunch.

Suikerfeest
Wanneer er kinderen op de groep zijn die thuis het suikerfeest vieren, kan hier ook op de groep aandacht aan worden besteed. Hoe dit gevierd wordt, hangt af van de groep/locatie en gebeurt in overleg met de locatiemanager. Het feest kan bijvoorbeeld samen met de school of samen met de ouders georganiseerd worden, waarbij bijvoorbeeld ieder kind kleine lekkere hapjes meeneemt en dit gezamenlijk gezellig opgegeten wordt.

Doel
De sociale ontwikkeling stimuleren en kennis over onze samenleving opdoen.

Foto- en filmopnamen
Iedere groep heeft een iPad waarmee foto's en filmpjes gemaakt kunnen worden. Voor ouders is het leuk om op de hoogte te blijven van wat de kinderen allemaal op de opvang beleven. Daarom worden zo nu en dan foto's van de kinderen naar de ouders gemaild. Daarnaast plaatsen de pedagogisch medewerkers regelmatig een stukje op de website over leuke activiteiten die op de groep zijn gedaan, met bijbehorende foto's. Ook tijdens ouderbijeenkomsten worden vaak foto's en filmpjes getoond, zodat ouders een goed beeld kunnen krijgen van hoe een dag er uit ziet op de opvang of peuterspeelzaal.

Let op: bij het versturen van foto's of het plaatsen van foto's op de website, mogen er geen kinderen op staan, waarbij geen foto-toestemming is gegeven in de kindgegevens! Let er ook op dat foto's die verstuurd worden (en zeker foto's die op de website en dergelijke geplaatst worden) leuke foto's zijn waar kinderen ook leuk op staan. De gemaakte foto's en filmpjes kunnen ook gebruikt worden voor trainingsdoeleinden en informatie- en promotiemateriaal, zoals foto's op ouderbijeenkomsten. Ouders geven hier toestemming voor op het formulier kindgegevens.
Naast de iPad hangen er op sommige locaties ook camera's. De beelden hiervan worden meteen weergegeven op schermen in de groepen. Hiermee kunnen de groepen bij elkaar zien wat er gebeurt. Dit is in het kader van het vierogenprincipe en het kunnen helpen van elkaar (zie ook: 'protocol vier ogen en oren' in het protocollenboek).

Indien ouders zelf foto- of filmopnamen willen maken, bijvoorbeeld tijdens het vieren van een verjaardag,

dan kan dat. Hierbij mogen echter geen kinderen in beeld komen waarbij geen toestemming is gegeven op het formulier kindgegevens. Wanneer er kinderen zonder foto toestemming aanwezig zijn, wijzen de pedagogisch medewerkers de ouder(s) hier op. Indien gewenst kunnen de pedagogisch medewerkers ook met apparatuur van ouders opnamen maken. Dit gebeurt dan wel op eigen risico en na ondertekening van het onderdeel 'Gebruik foto- en filmapparatuur' op het algemeen machtigingsformulier.

Doel
Goed gebruik maken van de foto en film mogelijkheden, met respect voor de privacy.

Fotomapjes
Vanuit de NCKO kwaliteitsmeting komt naar voren dat op de groepen foto's van de kinderen, van activiteiten en van hun familie aanwezig dienen te zijn.
Op alle dagopvang locaties worden hiervoor fotomapjes ingezet. Deze kunnen worden gebruikt om de kinderen te ondersteunen, bijvoorbeeld wanneer zij het moeilijk vinden om afscheid te nemen. Daarnaast worden de mapjes ingezet om met de kinderen in gesprek te gaan. De mapjes zijn zichtbaar op de groep en beschikbaar voor de kinderen.
Ouders leveren zelf foto's aan (per mail of afgedrukt) voor in de fotomapjes. De mapjes gaan met de kinderen mee naar huis, wanneer zij vier jaar worden of wanneer zij al eerder afscheid nemen van de groep.

Doel
Het bieden van emotionele veiligheid aan de kinderen en hen ondersteunen bij afscheid nemen. Daarnaast het voldoen aan de kwaliteitseisen vanuit de NCKO

G

Gamen
Spelletjes spelen op de (spel-)computer of de iPad hoort er tegenwoordig helemaal bij en met de juiste regels is daar ook niets mis mee. Inmiddels is er zelfs een flink aanbod educatieve spelletjes en apps. Het is echter niet de bedoeling dat kinderen onbeperkt op de groepen kunnen gamen. Een goede afwisseling tussen de activiteiten die kinderen doen is belangrijk. De pedagogisch medewerkers zullen wanneer een kind wil gamen, per situatie inschatten wat wenselijk is. Bij mooi weer worden de kinderen gestimuleerd om lekker buiten te spelen. Met slecht weer kan echter best een uitzondering worden gemaakt, zodat de kinderen wat langer kunnen gamen. Op de groepen worden afspraken gemaakt, deze worden indien nodig vastgelegd. Daarnaast is het streven de kinderen vooral de meer educatieve spelletjes te laten kiezen. Zeker voor jonge kinderen zijn er verschillende educatieve spelletjes te vinden, om bijvoorbeeld te oefenen met tellen, puzzelen (ruimtelijk inzicht) of de fijn motorische vaardigheden te oefenen.

De basisregels:
- Gamen mag alleen tijdens speeltijd en niet tijdens rustmomenten zoals eetmomenten.
- De pedagogisch medewerkers kunnen zelf het best inschatten hoe lang kinderen mogen gamen. Hierbij houden zij rekening met wat een kind nodig heeft, zoeken zij een balans in de activiteiten die een kind doet en kijken ze naar wat voor spelletjes gespeeld worden en met hoeveel kinderen.
- Er zijn heldere afspraken over wanneer er van beurt gewisseld wordt. Houd bij het afspreken van

tijden rekening met de leeftijd van de kinderen.
- Binnen de leeftijdsgroep nul tot vier jaar wordt gekozen voor korte spelletjes en kortere speeltijden. Het gaat hier vooral om kennismaken met de iPad en de digitale wereld.
- Er worden uitsluitend spelletjes gespeeld met de juiste leeftijdskeuring.

Doel
Op een verantwoorde manier gebruik maken van de digitale speelmogelijkheden.

Glaswerk
Glaswerk (zoals theeglazen, vazen en potjes) is niet toegestaan op de groep. Glaswerk kan breken en daarbij zorgen voor kleine gevaarlijke splinters, die lastig op te ruimen zijn. Een pot pindakaas kan nog wel op tafel gezet worden (deze plakt bij kapot vallen veelal nog aan elkaar), maar de lege potten mogen niet gebruikt worden om beleg in te verdelen.

Doel
Veiligheid op de groep realiseren.

Groepsruimte
Een goed ingerichte ruimte nodigt kinderen uit tot spelen, ontdekken en gezellig samen of alleen zijn. Kinderen (en ouders) moeten zich thuis voelen. De groepsruimten worden op de leeftijd van de kinderen aangepast. In de groepsruimte worden verschillende uitdagende hoeken gecreëerd, zoals een huishoek of een bouwhoek, waar meerdere kinderen samen kunnen spelen. De bakken waarin het speelgoed wordt opgeruimd zijn voorzien van labels, zodat een kind kan zien welk speelgoed waar hoort. Dit maakt de ruimte overzichtelijk en voorspelbaar voor kinderen, en biedt zodoende structuur.

Het speelgoed wordt zo veel mogelijk op kindhoogte aangeboden, zodat kinderen het speelgoed zelf kunnen pakken. Het aanwezige speelgoed op de groep is geschikt voor de verschillende ontwikkelingsniveaus binnen de groep en stimulerend voor alle ontwikkelingsgebieden, zodat alle kinderen zich optimaal kunnen ontwikkelen.
Om te voorkomen dat er te veel speelgoed op de groep staat kan er gewisseld worden, waardoor kinderen regelmatig nieuw speelgoed kunnen vinden op de groep. Zeker op de babygroepen wordt ervoor gezorgd dat er niet teveel speelgoed tegelijk aangeboden wordt, aangezien kleine kinderen snel overprikkeld zijn. De allerkleinsten, die nog niet zelf speelgoed kunnen pakken, krijgen één of twee speeltjes tegelijk.

Doel
Een overzichtelijke en uitdagende groepsruimte waarin kinderen zich optimaal kunnen ontwikkelen.

Grondbox
Jonge kinderen ontwikkelen zich het best, wanneer ze de ruimte krijgen om veel zelf te doen in hun eigen tempo. Een vlakke, stevige ondergrond zorgt ervoor dat een kind meer beweegt, meer spieren gebruikt en sneller sterk wordt. Wanneer een baby na de verzorging op de grond neergelegd wordt, gaat het al snel met de handjes en voetjes spelen en krijgt het de mogelijkheid om te leren rollen, tijgeren en kruipen. Dit hoeft niet gestimuleerd te worden, het kind mag juist zelf experimenteren. Een goede plek hiervoor is de

grondbox. De grondbox is een afgeschermd rustig stukje van de groepsruimte met een zachte, maar stevige ondergrond.
De grondbox is in principe bedoeld voor de kleinsten op de babygroepen, die nog niet goed kunnen kruipen en lopen. In het grote deel van de groepsruimte worden de kleinsten snel onder de voet gelopen. Een afgeschermd stukje is voor hen daarom veiliger om lekker te kunnen spelen. Vanuit de grondbox kunnen de kinderen echter wel de ruimte in kijken om de grotere kinderen te kunnen zien spelen.
Het gebruik van de grondbox wordt aangepast aan de groep kinderen van dat moment. Bij een groep met veel kleine kinderen, kunnen de kinderen die al kunnen rollen en tijgeren misschien al heel goed in het grote deel van de groepsruimte spelen. Soms kan de pedagogisch medewerker er echter ook voor kiezen de kinderen die al goed kunnen kruipen toch nog even in de grondbox te zetten, om de grotere kinderen in de groepsruimte de gelegenheid te geven drukke spelletjes te doen, zonder de kruipende kinderen onder de voet te lopen. Ook kan de grondbox gebruikt worden om een kind dat al goed kan lopen, maar behoefte heeft aan rust, even een rustig plekje te bieden als de kleinsten bijvoorbeeld op bed liggen. Dit mag echter niet ten koste gaan van de jongste baby's. De grondbox is er primair voor hen.

Materialen in de grondbox
In de grondbox zijn verschillende materialen te gebruiken. De grondbox wordt iedere keer aangepast aan de kinderen die er in liggen. De kinderen kunnen los in de grondbox liggen, onder bijvoorbeeld een speelboog of op een speelkleed. Speelgoed en materialen wisselen regelmatig en zorgen óf voor rust, óf voor extra uitdaging. Uiteraard kan al het losse babyspeelgoed ook gebruikt worden of kan er gebruik gemaakt worden van verschillende ondergronden om overheen te klauteren als ze net leren kruipen. Daarnaast is iedere grondbox voorzien van een spiegel.

Geborgenheid en de grondbox
Soms kunnen kinderen behoefte hebben aan geborgenheid, omdat ze bijvoorbeeld van streek of overprikkeld zijn. De grondbox kan in zo'n geval wat groot en onoverzichtelijk zijn. Het is daarom belangrijk dat er gekeken wordt naar het individuele kind. Wat heeft het kind nodig en wat kunnen wij het kind bieden? Om een kind extra geborgenheid te geven kan er gebruikt worden gemaakt van het wiegje, de hangmat en eventueel een babynestje.

Toezicht
Er is te allen tijde toezicht op de kinderen die in de grondbox liggen, bij voorkeur is er een pedagogisch medewerker in de grondbox aanwezig. Een kind dat op de buik ligt wordt nooit alleen gelaten in de grondbox, tenzij het kind zelf naar de buik draait en het goed kan terugdraaien. Een kind dat zich al kan voortbewegen, kan niet samen met een kind in het babynestje alleen gelaten worden, omdat het kind over de randen van het babynestje heen kan en de zijwanden zich dan over het kind in het babynestje kunnen vouwen. De pedagogisch medewerkers kijken daarom goed naar welke kinderen samen in de grondbox kunnen, zodat ze voor elkaar geen gevaar vormen.

Doel
De jongste kinderen een veilige plek bieden om zich vrij te kunnen bewegen en goed te kunnen ontwikkelen.

H

Handelingsplannen en groepsplannen
Pedagogisch medewerkers volgen de ontwikkeling van de kinderen. Naast de dagelijkse observaties wordt hiervoor de methode Doen, Praten en Bewegen gebruikt (zie ook het onderwerp 'observeren'). Bij zorgen kan een handelingsplan worden opgesteld om de ontwikkeling van het kind op het betreffende gebied extra te stimuleren.

Handelingsplannen
Voor kinderen die een ontwikkelingsachterstand oplopen, opvallend gedrag vertonen of juist sterk voorlopen in hun ontwikkeling wordt een handelingsplan gemaakt. Dit handelingsplan wordt opgesteld door de pedagogisch medewerkers samen met de pedagogische ondersteuning en/of de locatiemanager. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de handleidingen die bij de observatiemethode horen. De handelingsplannen worden opgesteld, zodat een kind specifieke activiteiten of ondersteuning aangeboden krijgt, die het op dat moment nodig heeft om hem te stimuleren op het ontwikkelingsgebied waar het in achter loopt. Dit kan bijvoorbeeld gaan over extra verdiepings-activiteiten of extra (individuele) herhaling van activiteiten. Om de zes tot acht weken wordt dit plan geëvalueerd en bijgesteld (indien nodig). Tevens staat in het plan beschreven welke interactievaardigheden bewust ingezet gaan worden.
Een handelingsplan wordt altijd met ouders besproken, zodat zij op de hoogte zijn van de situatie en zorg, maar ook zodat zij eventuele aanvullingen op de activiteiten kunnen geven en om ook thuis aan te kunnen sluiten bij de aanpak op de groep.

Voor grotere ontwikkelingsachterstanden kunnen, in overleg met de ouders, ook externe deskundigen om advies worden gevraagd. Zo kan advies gevraagd worden bij Jong JGZ, bij de sociale wijkteams en/of jeugdteams in Dordrecht of bij specialisten als een fysiotherapeut of logopedist. De adviesvraag kan bijvoorbeeld bestaan uit praktisch advies voor op de groep, extra begeleiding op de groep of indicaties om een kind indien nodig direct vanuit de peutergroep naar de juiste plek in het speciaal onderwijs te kunnen laten gaan.

Groepsplannen
Wanneer er meerdere kinderen begeleiding of verdieping nodig hebben op hetzelfde ontwikkelingsgebied, wordt er een groepsplan gemaakt. Dit groepsplan kan voor een gehele groep gemaakt worden, maar ook voor een klein groepje kinderen. In het groepsplan wordt een hoofddoel gesteld voor een bepaalde periode. Daarnaast wordt in het plan beschreven wat er precies gedaan gaat worden, welke activiteiten er aangeboden worden en op welke momenten dit gebeurt. Om de zes tot acht weken wordt ook dit plan geëvalueerd en bijgesteld (indien nodig). Tevens staat beschreven welke interactievaardigheden bewust ingezet gaan worden.

Het groepsplan wordt niet doorgenomen met de ouders, maar er wordt wel besproken dat er de komende tijd extra activiteiten gaan plaatsvinden op het beschreven ontwikkelingsgebied, zodat zij ook thuis aan kunnen sluiten bij de aanpak op de groep.

Doel
Het gericht stimuleren van de ontwikkeling en het aansluiten van het aanbod op de individuele behoeften van de kinderen.

Hechting
Hechting is een belangrijke voorwaarde voor een kind om zich te kunnen ontwikkelen. Een kind dat niet goed gehecht is aan de pedagogisch medewerkers kan zich onveilig voelen op de groep. Het zal zich dan niet optimaal kunnen ontwikkelen, omdat het al zijn energie steekt in het 'overleven' op de groep.
Om je als kind te kunnen hechten aan de vaste medewerkers is een goede wenperiode (zie ook onder het kopje 'wennen') belangrijk. In deze periode vindt een belangrijk deel van de hechting plaats. Het kind went in de eerste periode aan de groepsruimte, de andere kinderen en vooral aan de pedagogisch medewerkers. Een goede hechting komt mede tot stand door goed gebruik te maken van de pedagogische vaardigheden. Met name sensitieve responsiviteit, respect voor autonomie, structureren en grenzen stellen en begeleiden van interacties tussen kinderen zijn hierbij van belang (zie ook het beleid deel I: pedagogisch kader hoofdstuk 2). De kinderen moeten weten dat ze van de pedagogisch medewerkers op aan kunnen en zich veilig en geborgen bij hen voelen. Warme interacties, lichamelijk contact, vertrouwen en steun bieden zijn hierbij van belang. Een kind krijgt de aandacht die het verdient en nodig heeft, waarbij de pedagogisch medewerkers reageren op zowel verbale als non-verbale contactinitiatieven en hulpvragen. Deze kunnen op verschillende manieren geuit worden. Kinderen kunnen op je afkomen met een vraag, maar er zijn ook kinderen die juist niet op de medewerkers afkomen. Non-verbale hulpvragen kunnen vaak veel dringender zijn. De pedagogisch medewerkers laten merken dat ze een kind begrijpen en weten wat het nodig heeft.

Vaste gezichten op de groep
Omdat een goede hechting moet groeien, zijn vaste gezichten op de groep belangrijk. Daarom wordt getracht om zoveel mogelijk vaste medewerkers op de groep te hebben. Aan een kind in de leeftijd tot één jaar, worden ten hoogste twee vaste beroepskrachten toegewezen, waarvan per dag ten minste één beroepskracht werkzaam is in de stamgroep van dat kind. Indien er vanwege de grootte van de stamgroep met drie of meer beroepskrachten tegelijkertijd gewerkt wordt dan worden er ten hoogste drie vaste beroepskrachten toegewezen aan een kind in de leeftijd tot één jaar.

Doel
Kinderen zich geborgen en veilig laten voelen op de groep zodat ze goed tot ontwikkeling kunnen komen.

Huilbaby's
Als een baby huilt, proberen de pedagogisch medewerkers achter de oorzaak van het huilen te komen en proberen zij erachter te komen hoe de baby getroost kan worden. Als aan alle basisbehoeften is voldaan (eten, drinken, verschonen, uitgeslapen, lichamelijk contact, veilig en vertrouwd gevoel) en fysiek alles in orde is (het kind ligt goed, de kleding knelt niet, het is niet te koud of te warm, niet te druk, niet ziek) en het kind blijft huilen, zal het huilen geaccepteerd moeten worden. Het is normaal voor baby's om in totaal twee uur per dag te huilen. Officieel wordt gesproken van een huilbaby als een baby meer dan drie uur per dag huilt, vaker dan drie keer in de week en langer dan drie weken achter elkaar.

Wat te doen bij huilbaby's
- Voldoen aan de basisbehoeften.
- Een draagdoek/draagzak gebruiken (lichamelijk contact kan het huilen verminderen).
- Op een geborgen manier dragen.
- In gesprek met de ouders de thuissituatie uitvragen en vragen wat de ouder doet als het kind

(langdurig) huilt.
- Samen met de ouders een “huildagboek” bijhouden en deze dagboeken/schema’s met elkaar vergelijken.
- Het kind houvast bieden door een vast dagritme aan te houden, waarbij het slaap – en voedingsritme van thuis wordt gevolgd (Rust, reinheid en regelmaat).
- Het kind ook aandacht geven wanneer het stil is. Wanneer een kind veel huilt, kan de neiging ontstaan heel voorzichtig te doen wanneer het stil is. Dan kan het gebeuren dat wanneer een kind voornamelijk aandacht krijgt wanneer het huilt, het leert dat huilen samen gaat met aandacht.

Doel
Het bieden van een veilige geborgen opvang waar kinderen zich prettig voelen. Dit is een belangrijke voorwaarde om zich goed te kunnen ontwikkelen.

Hete dranken op de groep
Hete dranken kunnen bij ongelukken forse brandwonden veroorzaken. Om dit te voorkomen worden hete dranken alleen nog uit de afsluitbare SDK kinderopvang thermosbekers gedronken.

Doel
Veiligheid op de groep realiseren.

I

Incidentenformulier
Wanneer er een incident op de groep plaatsvindt dat niet onder 'een ongeval' valt, maar waar wij wel lering uit kunnen trekken, dient het 'incidentenformulier' te worden ingevuld. Wanneer een pedagogisch medewerker twijfelt of iets wel of niet een incident is, wordt toch altijd het incidentenformulier ingevuld.

Doel
Transparantie en het voorkomen van incidenten en ongevallen.

Informatierecht ouders
Ouders hebben recht op informatie over hun kind. Als een ouder bij SDK kinderopvang informatie opvraagt over zijn of haar kind, dan zal deze ten alle tijden de informatie ontvangen. SDK kinderopvang geeft in beginsel geen informatie over de ene ouder aan de andere ouder. Alle informatie die wordt verstrekt is objectief en heeft betrekking tot wat de pedagogisch medewerkers zien en horen. Er wordt hierbij geen waardeoordeel gegeven.

Wanneer een ouder niet wil dat de andere ouder informatie over het kind ontvangt:
- Dient er een uitspraak van de rechter op papier te worden overlegd. Een kopie van deze beschikking van de rechtbank wordt bij de kindgegevens op de groep gehouden. Ook komt een kopie op het CB bij de kindgegevens.
- Wanneer een ouder bij een pedagogisch medewerker aangeeft dat de andere ouder geen informatie over het kind mag ontvangen, wordt de ouder altijd doorverwezen naar de locatiemanager. De ouder wordt de keuze gegeven om zelf contact op te nemen met de

locatiemanager, of zich door de locatiemanager te laten terug bellen.
- In beide gevallen, dus ook wanneer de ouder er voor kiest zelf contact op te nemen met de locatiemanager, moet dit door de pedagogisch medewerker vooraf doorgegeven worden aan de locatiemanager zodat zij altijd op de hoogte is van de situatie.
- De locatiemanager stemt vervolgens de situatie af met de directie.
- Op het moment dat SDK kinderopvang het verzoek van de ouder in combinatie met de beschikking van de rechter ontvangt, zal de locatiemanager handelen naargelang de beschikking.

Wanneer de andere ouder, ondanks een beschikking, toch informatie over het kind wil ontvangen:
- Geven aan dat dit niet mag en nemen de ouder mee naar de locatiemanager.
- Legt de locatiemanager aan de ouder uit dat er een beschikking van de rechter is waar wij ons aan dienen te houden.
- Staat het de ouder vrij om aan te geven dat er een nieuwe beschikking is van de rechter.
- Wanneer de ouder deze kan verstrekken, en aan kan tonen dat hij/zij wel recht heeft op informatie over het kind, zullen wij handelen naargelang de nieuwe beschikking. Als er geen nieuwe beschikking is krijgt de ouder geen informatie over het kind.
- Tijdens een dergelijke situatie blijven de medewerkers altijd vriendelijk en leggen zij uit dat ze begrip hebben voor de situatie, maar dat ze gebonden zijn aan de uitspraken van de rechter. SDK kinderopvang kiest geen partij.

Doel
Goede informatie-uitwisseling in het belang van het kind, met respect voor de privacy van betrokkenen.

Informatie uitwisselen met externe partijen
Intern mag informatie worden uitgewisseld. Naar externe partijen ligt dit anders. Informatie over kinderen wordt nooit telefonisch gegeven. Wanneer een externe instantie informatie wil opvragen, vraagt de medewerker altijd of de informatie schriftelijk kan worden toegestuurd. Ook wordt informatie niet zonder medeweten van de ouder(s) uitgewisseld, ouders worden altijd om toestemming gevraagd. De procedure bij een informatieaanvraag door een externe partij is als volgt:
- Contact met een externe instantie wordt gemeld bij de locatiemanager of de pedagogisch ondersteuning. Zij stellen de aandachtsfunctionaris op de hoogte (zie het onderwerp 'Meldcode' voor verdere omschrijving aandachtsfunctionaris).
- De ouders worden ingelicht over het verzoek van de externe instantie door de pedagogisch medewerker, de pedagogische ondersteuning of de locatiemanager (in overleg bepaald). Ouders worden verzocht het formulier 'informatie uitwisselen met derden' te tekenen. Deze wordt bewaard bij de kindgegevens.
- De pedagogisch medewerkers maken (eventueel samen met de pedagogisch ondersteuning of locatiemanager) een verslag, op basis van de vragen van de externe instantie en sturen die ter controle naar de locatiemanager of de aandachtsfunctionaris:
    - Stukken voor het Sociaal team / Jeugd team worden door de locatiemanager en/of pedagogische ondersteuning gecontroleerd
    - Stukken voor alle andere externe partijen worden gecontroleerd door de aandachtsfunctionaris of door de directie.
- Het definitieve verslag wordt opgestuurd door de locatiemanager of de aandachtsfunctionaris

/directie, afhankelijk van de situatie. Ook sturen zij een kopie van het definitieve verslag terug naar de betreffende groep.
- Ouders krijgen een kopie van het verslag van de pedagogisch medewerker.

Alle stappen gaan intern in onderling overleg en kunnen dus, afhankelijk van de situatie, worden bijgesteld. Wanneer ouders geen toestemming geven, zal enkel aan deze wens van de ouders voorbij gaan wanneer er sprake is van een gerechtelijk bevel of wanneer SDK van mening is dat informatie uitwisseling van belang is om de emotionele en/ of de fysieke veiligheid van het kind te waarborgen.

Doel
Goede informatie-uitwisseling in het belang van het kind, met respect voor de privacy van betrokkenen.

L

Leeftijdsopbouw groepen
Hierbij geldt dat een dagopvang groep uit maximaal 16 kinderen bestaat. Een bso groep uit maximaal 20 kinderen en een zeven-plus bso groep uit maximaal 24 kinderen.
Als de kindaantallen het toelaten, kunnen we ervoor kiezen om de groepen samen te voegen. Zie hiervoor 'samenwerking tussen groepen'. De voorkeur bij het samenvoegen is dat we samenvoegen met een groep met dezelfde leeftijdsindeling of de naastliggende leeftijd. Ook heeft het de voorkeur om de naastliggende en de samenwerkende groep samen te voegen, als we kunnen kiezen. We houden bij het samenvoegen van groepen rekening met de BKR, vaste stamgroep ruimtes en vaste gezichten.
Op rustige dagen kunnen we er tevens voor kiezen om kleinere locaties samen te laten werken met een grotere locatie, zodat de groep groot genoeg is om de pedagogische kwaliteit te kunnen waarborgen. In de bijlage hebben we voor alle groepen en locaties beschreven met welke locaties zij samenwerken en hoe de leeftijdsopbouw is.

K

Klachtenreglement / Zelflerend vermogen
SDK ziet graag dat ouders tevreden zijn over de opvang. Toch kan het zo zijn dat ouders een suggestie hebben. Om de kwaliteit te kunnen blijven verbeteren, staat SDK open voor feedback. Of het nu gaat om iets groots of iets kleins, alle punten van kritiek zijn de moeite waard om te melden omdat we ervan kunnen leren. Suggesties of kritiekpunten die doorgegeven worden aan pedagogisch medewerkers of locatiemanagers, worden altijd ingevuld op het suggestieformulier en nog dezelfde dag doorgegeven aan de directie. Uiteraard mogen ouders ook zelf direct de directie benaderen.
Hetzelfde geldt voor klachten. SDK hoopt dat ouders een eventuele klacht bespreken met de direct betrokkene(n). Als dit niet leidt tot een goede oplossing, kan er een klacht worden ingediend bij de locatiemanager of bij de klachtenfunctionaris. SDK zoekt graag op een persoonlijke manier, samen met ouders naar de beste oplossing.
Mocht interne klachtafhandeling niet leiden tot een bevredigende oplossing, dan staat ouders de weg vrij naar informatie, advies en mediation bij Klachtenloket Kinderopvang of bij de Geschillencommissie.
In het 'intern klachtenreglement' is onze klachtenprocedure vastgelegd.

Doel

Externe controle en kwaliteitstoetsing.

Kleding
Het is voor de kinderen niet prettig als ze te warme, te dunne of te strakke kleding aan hebben of kleding met een moeilijke sluiting. Kleding moet voor het kind geen belemmering zijn. Ouders worden gevraagd om kleding af te stemmen op de weersvoorspelling en geadviseerd om er rekening mee te houden dat kinderen iedere dag buiten spelen en dat kleding hierdoor soms nat en/of vies kan worden. Ouders worden daarom aangeraden hun kind, wanneer het naar de opvang of peuterspeelzaal gaat, geen kleding aan te doen die niet nat en/of vies mag worden.
Ouders in de dagopvang worden tevens gevraagd om altijd reservekleding in het mandje te hebben, voor het geval dat kleding erg nat en/of vies is geworden tijdens het buitenspelen, of eventuele ongelukjes of weersveranderingen. Wanneer een kind is omgekleed, wordt dit met ouders besproken.

Doel
Prettige zittende, niet te warme kleding bevordert de motorische activiteiten van het kind.

Klikken
Kinderen tot een jaar of vier zijn volop bezig de regels van het sociale spel te ontdekken: Wat mag wel, wat mag niet, en wanneer? Een jong kind dat komt vertellen wat een ander kind doet, zoekt dus alleen maar bevestiging voor zijn idee dat er een regel overtreden wordt. Kinderen 'klikken' omdat ze van nature een sterk rechtvaardigheidsgevoel hebben. Ze zien of horen iets wat in hun ogen niet correct is en roepen vervolgens de hulp in van een volwassene.
Door een kind te vertellen dat het niet mag klikken, wordt hem geleerd dat het moet zwijgen op het moment dat hij iets meemaakt wat hij niet leuk vindt of wat niet mag. Het liegen wordt hierdoor bevordert. De boodschap voor het kind is namelijk dat de waarheid minder belangrijk is.
Dit is heel verwarrend voor kinderen. Ze worden gestimuleerd de waarheid te vertellen, maar ergens ligt een grens waardoor het ineens klikken heet.

Wanneer kinderen ouder worden, raken ze steeds meer bekend met de sociale regels en draait het klikken niet langer om het ontdekken van het sociale spel. Ze weten wat wel of niet mag en zijn zich meer bewust van het feit dat het andere kind gecorrigeerd zal worden voor zijn gedrag. Een kind van drie dat klikt, doet dus iets heel anders dan een kind van acht dat klikt.
Wanneer bso kinderen klikken is er echter niet altijd sprake van 'kwade opzet'. Kinderen die veel klikken willen meestal problemen met andere kinderen oplossen of uit de weg gaan. Ze weten zelf niet goed hoe ze dat moeten doen en zoeken met behulp van het klikken steun en bescherming bij volwassenen.

Wat te doen als een kind klikt
Het is allereerst belangrijk om te kijken naar de reden waarom een kind komt vertellen, dat een ander kind iets doet wat niet mag. Is het de sociale regels aan het ontdekken? Wil het een situatie opgelost krijgen en weet het zelf niet hoe of durft het dat niet? Wil het bij de pedagogisch medewerker een ‘wit-voetje’ halen? Dit bepaalt mede de reactie op het klikken

De uitgangspunten die hierbij worden gehanteerd zijn:

- Straf geven voor klikken of het klikken als waarheid aannemen en het andere kind straffen heeft

geen zin.

- Het klikken van een jong kind hoeft niet genegeerd of gecorrigeerd te worden. Het laat zien dat het kind bezig is de normen en regels te aanvaarden. Dit is positief.
- Wanneer een ouder kind klikt over een ander kind, neemt de pedagogisch medewerker een neutrale houding aan ten opzichte van dit kind en het verhaal.
- De pedagogisch medewerker vraagt het kind dat heeft geklikt, om zelf een goede oplossing te bedenken. Hoe kan het de situatie oplossen of zeggen dat het iets niet leuk vindt? De medewerker kan hier indien nodig bij helpen.
- De pedagogisch medewerker legt uit, hoe het kind zelf een ander kind kan aanspreken op wat wel of niet mag en op wat wel of niet vervelend is. Zo leren kinderen voor zichzelf op te komen en samen problemen op te lossen. De pedagogisch medewerker kan aangeven dat ze het goed vindt dat het kind bij haar komt, maar dat ze er alle vertrouwen in heeft dat hij het ook zelf kan oplossen. Hiermee wordt het kind serieus genomen en geholpen bij het zelfstandig oplossen van de situatie. Ook merken kinderen zodat klikken om de ander te laten bestraffen geen zin heeft.

Doel
Het aanleren van de sociale regels en sociale vaardigheden: 'Dit mag wel/niet' en 'Zo gaan wij wel en zo gaan wij niet met elkaar om'.

Koorts
Het spreekt vanzelf, dat ouders hun kind niet mogen brengen wanneer het ziek is of koorts heeft. Een kind dat ziek is hoort thuis, in een veilige omgeving bij de ouders. Het is dan ook niet de bedoeling dat een kind 'opgepept' wordt met een paracetamol als het ziek is en dan toch naar de opvang gebracht wordt (zie ook het onderwerp 'medicijnen').

Ziek worden tijdens de opvang
Ouders worden altijd op de hoogte gesteld, wanneer een kind hangerig is, koorts heeft of heeft overgegeven. SDK kinderopvang hanteert geen koorts grens. Het uitgangspunt is dat ouders gevraagd worden om hun kind op te halen, wanneer hij op de groep niet de zorg en aandacht kan krijgen die een ziek kind nodig heeft. Als de pedagogisch medewerkers het advies geven dat het kind moet worden opgehaald, kunnen ouders er van overtuigd zijn, dat dit op dat moment in het belang is van het kind. Bij het maken van een inschatting of het kind moet worden opgehaald of niet, zullen pedagogisch medewerkers het zekere voor het onzekere nemen. Hierbij maken ze gebruik van de app van het RIVM, zodat we ervan verzekerd zijn altijd te voldoen aan de richtlijnen met betrekking tot infectieziekten. Voorop staat dat er geen risico genomen wordt. Ook de gezondheid van de andere kinderen kan een reden zijn ouders te vragen het kind op te halen.

Doel
Zorgen dat zieke kinderen de zorg en aandacht krijgen die ze nodig hebben.

Kring
Kinderen hebben een sterk gevoel voor sfeer. 'Samen' is hierbij heel belangrijk. Het geeft de kinderen een fijn gevoel van erbij horen, een 'wij-gevoel'. Bij jonge kinderen kan dit ‘samen’ gevoel worden gecreëerd door vertrouwde gewoontes en rituelen aan te bieden. Als iedereen weet hoe het gaat, kan iedereen

meedoen. De pedagogisch medewerkers zorgen voor een positieve groepssfeer en een wij-gevoel door vaste rituelen die gezamenlijk worden uitgevoerd, bijvoorbeeld samen in de kring.
De kring is een vast onderdeel van het dagritme op de dagopvang en de peuterspeelzaal. Alle kinderen worden bij de naam genoemd en welkom geheten. Daarnaast is er ruimte voor gezamenlijke kringactiviteiten en groepsgesprekken. Afhankelijk van het weer en van de functie van het moment, hoeft een dergelijk gezamenlijk moment niet altijd in de kring plaats te vinden. Het kan ook aan tafel, in de speelhal of juist buiten op het speelplein zijn.
De kring biedt zo de mogelijkheid om als groep gezamenlijk de aandacht op iets te richten. Kinderen leren te spreken in een groep, goed naar elkaar te luisteren, op hun beurt te wachten en geduld voor elkaar te hebben. Samen in de kring heeft dus een sociale functie, ter bevordering van de positieve groepssfeer en een gevoel van gezamenlijkheid. Ook stimuleren de gesprekken in de kring de emotionele ontwikkeling van de kinderen. Met name als de gesprekken gaan over onderwerpen die de kinderen bezig houden. Tot slot kan de kring een rustmoment zijn tussen het spelen door.

Op de bso wordt niet met een 'echte kring' gewerkt. Wanneer de kinderen uit school komen is er aan tafel een gezamenlijk moment van gezelligheid en rust. Dit geeft de kinderen de gelegenheid om gezamenlijk iets te eten en drinken en hun belevenissen van school te delen met pedagogisch medewerkers en de groep. Tevens geeft dit de pedagogisch medewerkers de mogelijkheid om rustig het middagprogramma uit te leggen.

Doel
Het bevorderen van een positieve groepssfeer en het 'wij-gevoel'. Daarnaast het stimuleren van de sociaal emotionele ontwikkeling van het kind.

Kind uit zicht
SDK kinderopvang doet er alles aan om de veiligheid van de kinderen te waarborgen. Zo zijn er onder andere duidelijke afspraken met betrekking tot buiten spelen, zelfstandigheid, uitstapjes en andere gelegenheden, waarbij het terrein van de kinderopvang wordt verlaten. Ondanks al deze voorzorgsmaatregelen zou het toch voor kunnen komen dat een kind kwijt raakt. Wanneer de pedagogisch medewerker erachter komt dat een kind kwijt is, dient ze de volgende stappen te ondernemen:

- Kijk eerst goed in de directe omgeving of het kind ergens te zien is.
- Wanneer er sprake is van een verdachte situatie, dient direct de politie (112) gebeld te worden. Daarna wordt de directie gebeld.
- Wanneer het kind binnen een korte tijd (afhankelijk van situatie en leeftijd kind) niet wordt gevonden, dient de pedagogisch medewerker haar collega's, locatiemanager en de directie in te lichten.
- De pedagogisch medewerker betrekt zoveel mogelijk collega's erbij en gaat verder met het zoeken naar het kind. Hierbij worden logische plekken en routes waar het kind zich eventueel zou kunnen bevinden afgegaan. De locatiemanager (of bij afwezigheid een van de vaste pedagogisch medewerkers van het kind) coördineert de zoekactie.
- Ze informeert tevens de locaties waar het kind naartoe zou kunnen zijn gegaan, bijvoorbeeld school, een andere locatie van SDK kinderopvang, opa en oma of thuis.
- Indien het kind nog steeds niet is gevonden, dan informeert een van de vaste pedagogisch

medewerkers of de locatiemanager de politie (112). Hierbij geeft zij door om welke locatie het gaat, de naam van het kind, wat de situatie is, wat het kind aan had en met wie de politie contact kan onderhouden.
- Er wordt geluisterd naar de instructies van de hulpdiensten en deze worden opgevolgd.
- Als dat nog niet gebeurd is, worden ouders geïnformeerd.

Indien het kind wordt gevonden, tijdens het uitvoeren van de stappen, worden ouders direct geïnformeerd in overleg met de locatiemanager of de directie. Degene die contact opneemt met ouders vertelt hen wat er is gebeurd. Indien de politie is ingeschakeld, dienen ook zij geïnformeerd te worden dat het kind terecht is. Hierna dient het incidentenformulier ingevuld te worden. Deze wordt naar de directie verstuurd.

M

Medicijnen
Onder medicijnen verstaan wij zelfzorgmiddelen (onder meer hoestdrankjes, zalf, neusdruppels etc.) en op doktersvoorschrift verstrekte medicijnen. Bij het toedienen van medicijnen aan kinderen worden onderstaande regels in acht genomen.
- Een nieuw medicijn wordt altijd eerst thuis gebruikt.
- Medicijnen zitten in de originele verpakking met bijsluiter en zijn voorzien van de naam van het kind en een houdbaarheidsdatum.
- Ouders overhandigen persoonlijk de medicijnen aan de pedagogisch medewerkers; ook bij grotere kinderen wordt het niet door de ouders aan de kinderen meegegeven.
- Ouders zijn verantwoordelijk voor een goede informatieverstrekking en instructie over het medicijngebruik aan de pedagogisch medewerkers.
- Ouders zijn verantwoordelijk voor het juist en volledig invullen van het machtigingsformulier medicijngebruik.
- Pedagogisch medewerkers zijn verantwoordelijk voor het beheer van het machtigingsformulier medicijngebruik.
- Pedagogisch medewerkers lezen de bijsluiter, zodat zij goed weten wat de bijwerkingen van het medicijn kunnen zijn.
- Pedagogisch medewerkers zijn verantwoordelijk voor een goede informatievoorziening en instructie bij de medicijntoediening intern aan collega's.
- Bij ieder hernieuwd gebruik of wijziging van medicijnen moet een machtigingsformulier worden ingevuld.
- Medicatie wordt altijd op verzoek van de ouders toegediend. Mocht de toediening leiden tot een onevenwichtige verzwaring van de taken (bijvoorbeeld omdat meerdere kinderen medicatie moeten krijgen en de toediening arbeidsintensief is) dan wordt er door de locatiemanager, in overleg met de ouders een oplossing gezocht.
- Soms moet de pedagogisch medewerker eerst met de locatiemanager bespreken of de toediening van dat medicijn verantwoord is. Deze bespreking is nodig indien een pedagogisch medewerker twijfelt over de risico's, over of wet BIG van toepassing is of als ze de verantwoording niet durft te nemen.

Procedure:

- Bij inschrijving van nieuwe kinderen zijn ouders verplicht om medicijngebruik te melden. Dit wordt vermeld op het formulier kindgegevens.
  Let op: wanneer een kind reeds op de kinderopvang verblijft dient het formulier 'kindgegevens' te worden aangepast.
- Samen met de ouder wordt het 'machtigingsformulier medicijngebruik' ingevuld. Alle medicijnen die de pedagogisch medewerker moet toedienen, worden op het machtigingsformulier vermeld. Ouders dienen het machtigingsformulier te ondertekenen voordat de pedagogisch medewerkers de medicijnen mogen toedienen.
- Bij beëindiging van de toediening van de medicijnen wordt dit vermeld op het machtigingsformulier, met de datum van beëindiging. Het formulier wordt zes maanden bewaard.
- Het machtigingsformulier medicijngebruik wordt bewaard bij de kindgegevens op de groep.
- Het medicijngebruik wordt genoteerd op het oranje formulier 'Bijzonderheden op de groep'.
- De medicijnen worden door de pedagogisch medewerkers op de afgesproken tijdstippen en volgens de afgesproken werkwijze toegediend.
- De medicijnen worden door de pedagogisch medewerkers opgeborgen, zodanig dat de kinderen er niet bij kunnen.
- De medicijnen worden ’s middags met de ouders meegegeven naar huis.

Paracetamol en overige koortsverlagende zelfzorgmiddelen.
SDK staat terughoudend tegenover het toedienen van paracetamol en overige koortsverlagende zelfzorgmiddelen, tenzij op voorschrift van een arts. Koorts is een natuurlijke reactie van het lichaam ten aanzien van een virus/infectie. Door het gebruik van paracetamol wordt deze reactie onderdrukt. Bovendien kan door het gebruik van paracetamol een allergische reactie optreden (huiduitslag, galbulten). Er wordt dus enkel paracetamol toegediend op expliciet verzoek van en in overleg met de ouder. Een verzoek tot toedienen van paracetamol moet altijd eerst worden besproken met de locatiemanager. Ouders dienen, net als bij de overige medicijnen, de paracetamol zelf mee te nemen en het 'machtigingsformulier medicijngebruik – paracetamol' in te vullen.

Voor het toedienen controleren wij de lichaamstemperatuur van het kind. Bij verhoging of koorts dienen wij geen paracetamol toe! Verder gelden dezelfde regels die ook voor andere medicatie gelden (zoals hierboven beschreven). Ouders worden met klem verzocht het te melden, wanneer zij hun kind ’s ochtends paracetamol hebben gegeven. Dit in verband met de risico’s die kunnen ontstaan als de koorts ineens omhoog schiet als de paracetamol is uitgewerkt.

Doel
Veilige en verantwoorde omgang en toediening van medicatie.

Media op de groep

iPad
Alle groepen hebben een eigen iPad tot hun beschikking. De iPad kan worden gebruikt voor het aanmelden

van de kinderen, administratieve taken, versturen van mailtjes aan ouders en voor het bestellen van boodschappen.

We vinden het belangrijk dat pedagogisch medewerkers zich bewust zijn van de plek van de iPad op de groep. De iPad hoeft niet constant in het zicht van kinderen op tafel te liggen. Dit leidt af en kan storend zijn. De verleiding is dan ook groot om nog even de iPad erbij te pakken, wat ten koste gaat van de tijd met de kinderen. Wanneer de iPAd niet gebruikt wordt, kan deze uit het zicht worden bewaard. Bijvoorbeeld in een kast of lade. De iPad hoeft er dan alleen bij gepakt te worden voor een specifieke taak als foto's maken of administratie. Hierbij is het belangrijk dat dit op een moment wordt gedaan, waarop het het minst storend is voor de kinderen en ouders. Ook met het aanmelden van de kinderen dient er bewust om te worden gegaan met de iPad. Ouders en kinderen moeten altijd eerst persoonlijk begroet en verwelkomd worden. Wanneer de ouders weg zijn, kan het kind worden aangemeld.

In de huidige maatschappij is het gebruik van diverse media een heel gewoon fenomeen geworden. Kinderen groeien op met de diverse media. Het is daarmee ook een onderdeel van het opgroeien geworden. Een kind zonder computerkennis loopt net zo goed achter als een kind dat slecht Nederlands spreekt. Als kinderopvang hebben we daar dan ook een opvoedende rol in. Kinderen moeten wegwijs gemaakt worden in de digitale wereld. Er mogen daarom een paar verantwoorde spelletjes op de iPad gezet worden en er kunnen korte filmpjes op worden getoond (zie ook het onderwerp 'Gamen').

Kinderen op de peutergroep mogen maximaal 15 minuten per dag op de iPad. Hierbij letten we erop dat we uitsluitend peuterfilmpjes en educatieve spelletjes aanbieden. Het is echter niet de bedoeling dat de iPad als een vervangend televisiescherm wordt gebruikt. Op de babygroepen laten we kinderen niet op de iPad, omdat schermgebruik voor de leeftijd van twee jaar wordt afgeraden.

Op de bso geven we de kinderen iets meer vrijheid wat betreft het gebruik van de iPad. Een pedagogisch medewerker kan samen met het kind inschatten hoe lang een kind op de iPad mag. Dit is afhankelijk van wat er op de iPad gedaan wordt. Er is uiteraard een verschil tussen even een spelletje doen, iets opzoeken voor school of vloggen samen met andere kinderen (zie: 'vloggen'). De pedagogisch medewerkers houden voldoende toezicht op het gebruik van de iPad en bieden hulp en ondersteuning waar nodig. Daarnaast houden zij de tijd in de gaten en zorgen ze dat de tijd zo eerlijk mogelijk verdeeld wordt over de kinderen.

Mobiele telefoons
Pedagogisch medewerkers maken geen gebruik van hun eigen mobiele telefoons op de groep. Mochten zij vanwege persoonlijke omstandigheden een belangrijk telefoontje verwachten, kan hier een uitzondering in worden gemaakt in overleg met de locatiemanager. De eigen mobiele telefoon kan wel worden meegenomen met uitstapjes, zodat de groep makkelijk te bereiken is.

Op bso groepen kan het voorkomen dat de kinderen een eigen mobiele telefoon bij zich hebben. Hiervoor houden wij in principe dezelfde regels aan als het meenemen van eigen speelgoed (zie: 'speelgoed van thuis meenemen'). Op de groep worden duidelijke afspraken gemaakt over hoeveel en hoe lang de telefoon gebruikt wordt, maar ook waarvoor de telefoon gebruikt wordt. Zo willen we bijvoorbeeld niet dat de telefoon gebruikt wordt om andere kinderen te filmen, of berichtjes naar elkaar te sturen, die andere kinderen of pedagogisch medewerkers niet kunnen lezen.

Vloggen
Vloggen is op dit moment heel actueel. Kinderen zien en volgen verschillende vloggers en willen dit vervolgens ook zelf doen. Het is natuurlijk heel leuk om hier op de groep op in te spelen, maar dit brengt ook risico's met zich mee. Als pedagogisch medewerker heb je niet altijd invloed op wat er gefilmd en verstuurd wordt. Daarnaast hechten wij als opvangorganisatie veel waarde aan de privacy van onze medewerkers, kinderen en ouders.

Wij staan vloggen wel toe, maar er mag alleen gefilmd worden met de iPads van de groep. Hierdoor hebben pedagogisch medewerkers zicht op wat er gefilmd worden en kunnen ze de kinderen helpen met het monteren of bewerken van de filmpjes. De vlogs worden niet verstuurd of op internet gezet. Hierdoor kunnen ook kinderen die niet gefilmd mogen worden ook meedoen aan de activiteit.

Doel
Verantwoord gebruik van media op de groep, door zowel kinderen als pedagogisch medewerkers. Helder krijgen wat de plek is van media op de groep.

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling
Kindermishandeling is een ernstig probleem. Kinderen die mishandeld worden hebben recht op hulp. Het liefst zo vroeg mogelijk, zodat de schade zoveel mogelijk beperkt kan blijven. De kinderopvang is bij uitstek een plaats waar een vermoeden van kindermishandeling gesignaleerd kan worden. SDK kinderopvang werkt daarom met de landelijke 'meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling'.

De onderdelen van de meldcode
De meldcode geeft in duidelijke stappen weer, wat medewerkers van SDK kinderopvang moeten doen bij:
- signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling
- signalen van mishandeling door een medewerker
- signalen van seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling

De leidinggevenden ondersteunen de pedagogisch medewerkers bij deze taak en geven sturing aan de uitvoering van de meldcode. Zij zijn er verantwoordelijk voor dat de signalen bij de juiste instantie terechtkomen. Bij de meldcode is een toelichting ontwikkeld, een handleiding waarin achtergrondinformatie over kindermishandeling en over de meldcode staat beschreven. De handleiding is te vinden in de personeelsmap op iedere locatie en is ook digitaal beschikbaar (net als de meldcode).

Stappenplan en tijdspad
In de meldcode wordt een duidelijk stappenplan gegeven, waarin beschreven wordt welke stappen dienen te worden genomen bij het signaleren van huiselijk geweld en kindermishandeling. Een belangrijke kanttekening hierbij is dat elke situatie uniek en complex is, waardoor maatwerk is vereist. Er wordt tijdens het proces continu geëvalueerd, waarbij het handelen van de medewerkers en het tijdspad aangepast kunnen worden aan de uniciteit en urgentie van de situatie. Er kunnen eventueel stappen in de route overgeslagen worden of er kan afgeweken worden van het tijdspad, wanneer SDK van mening is dat dit noodzakelijk is om effectief en verantwoord te handelen (op basis van een inschatting van de ernst en mate van spoed).

Aandachtsfunctionaris
De aandachtsfunctionaris is verantwoordelijk voor de uitvoering van de implementatie Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling. Zij coördineert het signaleringsproces, verwijzing en zorg rondom het kind en het gezin bij een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling. Daarnaast is zij vraagbaak voor de andere medewerkers en geeft zij advies over de aanpak kindermishandeling, zowel beleidsmatig als op uitvoerend niveau. De aandachtsfunctionaris zorgt voor een effectieve aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Binnen SDK kinderopvang zijn er drie aandachtsfunctionarissen: Karin van der Graaf, Angélique Vos en Suzanne Plaisier.
De meldcode is terug te vinden in het protocollenboek onder: 'Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling'.

Doel
Vroegtijdige signalering en een gestructureerde aanpak bij een vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld.

Mentorschap
Om het welbevinden van de kinderen zoveel mogelijk te waarborgen en het kind centraal te stellen, wordt zowel in de dagopvang als in de bso met het mentorschap gewerkt. Dit houdt in dat ieder kind wordt gekoppeld aan één vaste pedagogisch medewerker op de groep. Deze pedagogisch medewerker (mentor) draagt de hoofdverantwoordelijkheid voor haar mentor kind(eren). De mentor is de contactpersoon richting ouders en collega's. Ook voor kinderen is duidelijk wie zijn/haar mentor is. In de dagopvang is de mentor tevens verantwoordelijk voor de overdracht naar school toe, wanneer het kind vier jaar wordt. Een aan het kind gekoppelde mentor is van belang voor zowel de continuïteit als duidelijkheid in de communicatie. De mentor is het vaste aanspreekpunt voor ouders en kan eventueel ook een rol vervullen in het contact met zowel interne als externe professionals.

Daarnaast is een mentor een belangrijk persoon in het volgen van de ontwikkeling van het kind. Om dit goed te kunnen doen, is het van belang dat de mentor goed zicht heeft op het kind. Hiervoor is het belangrijk dat de mentor het kind regelmatig ziet en direct betrokken is bij de opvang van het kind. Dat betekent dat in de praktijk één van de beroepskrachten die direct betrokken is bij de groep waarin het kind geplaatst is, de mentor zal zijn. De leidinggevende kan daar echter ook andere keuzes in maken. De mentor speelt dus een actieve rol in het volgen van de ontwikkeling van het kind. Het is tevens haar taak om het inzichtelijk te maken wanneer er zorgen of vragen zijn met betrekking tot het betreffende kind.

De mentor is daarnaast verantwoordelijk voor de administratieve taken rondom het kind en is het vaste aanspreekpunt voor ouders. Zo draagt de mentor er zorg voor dat de kindgegevens up-to-date worden gehouden, dat collega's op de hoogte zijn van eventuele bijzonderheden (zoals allergieën), dat het kindvolgsysteem wordt ingevuld en ze voert de daarbij behorende oudergesprekken.
Om meteen een band met ouder en kind op te bouwen en een zo goed mogelijk beeld van het kind te krijgen, zal de mentor het intakegesprek voeren met ouders en kind en zullen de wen-afspraken zoveel mogelijk op de werkdagen van de mentor ingepland worden.
Het is echter niet zo, dat de pedagogisch medewerkers hierdoor uitsluitend nog verantwoordelijk zijn voor hun eigen mentorkinderen. Zij delen gezamenlijk de verantwoordelijkheid over de hele groep. Daarnaast is

het van belang dat er goede afspraken worden gemaakt over wie de taken van de mentor oppakt bij uitval of vakantie. Ook voor ouders en kinderen moet een dergelijke afspraak duidelijk zijn.

Wanneer het gaat om specifieke zaken omtrent de ontwikkeling van het kind, het welbevinden of iets uit de thuissituatie wordt van de ouder verwacht dat hij of zij in eerste instantie de mentor benadert. Vanuit de opvang is het ook de mentor die contact opneemt met de ouder. Als de mentor niet aanwezig is kunnen ouders natuurlijk ook altijd de andere pedagogisch medewerkers benaderen, bijvoorbeeld tijdens de haal- en brengmomenten. De aangesproken medewerker zal de informatie dan noteren en doorgeven aan de mentor. De mentor zorgt er op haar beurt voor dat zij belangrijke informatie over het kind altijd deelt met de andere pedagogisch medewerkers op de groep indien dat noodzakelijk is voor de opvang. Op deze manier zijn alle medewerkers op de groep op de hoogte van wat er speelt en hoe zij moeten handelen.
De combinatie van ontwikkelingsgericht werken en de inzet van een mentor maakt dat belangrijke ontwikkelstappen, maar ook mogelijke achterstanden tijdig gesignaleerd kunnen worden. Gevolg is tevens, dat opgedane kennis over de ontwikkeling van het kind in de opvang niet verloren gaat bij de overgang naar school en de buitenschoolse opvang.
Nieuwe ouders en kinderen krijgen tijdens de intake uitleg over het mentorschap. Na de plaatsing krijgen ouders en het kind te horen wie de mentor van hun kind wordt. Dit wordt gecommuniceerd door de mentor zelf en is gelijk het eerste contactmoment tussen mentor en ouder. Tevens staat in het ouderportaal aangegeven wie de mentor van het kind is.

Doel
Effectieve communicatie tussen ouders en pedagogisch medewerkers. In kaart brengen en zicht houden op de ontwikkeling van het kind.

Muziek
Muziek krijgt veel aandacht binnen onze dagprogramma's. Geluid en muziek, dans en beweging zijn onlosmakelijk verbonden met de ontwikkeling. Zang en dans stimuleren de taalontwikkeling, de motorische ontwikkeling en het gevoel voor ritme. Muziek geeft kinderen daarnaast de mogelijkheid om zich op creatieve en sociaal-emotionele manier te uiten. Muziek en dans creëren saamhorigheid en dragen bij aan de sfeer op de groep. Ook werkt zingen stressverlagend, doordat je ademhaling lager en regelmatiger wordt en het zuurstofgehalte toeneemt.
Dagelijks wordt muziek gebruikt als middel om gezellig samen te zijn. Iedere groep heeft een geluidsinstallatie om CD’s te kunnen draaien. Het is op de dagopvang niet toegestaan de radio aan te zetten (op een populaire zender) zonder een pedagogisch doel. Uiteraard kan de pedagogisch medewerker wel een cd'tje met kindermuziek opzetten als achtergrondmuziek bij bijvoorbeeld het knutselen. Op de bso kan de radio wel aan op een populaire zender, als de kinderen dit prettig vinden.

Dagopvang en peuterspeelzaal
In de dagopvang en peuterspeelzalen wordt er binnen het programma Uk & Puk ieder thema aandacht besteed aan muziek, zang en beweging. Er wordt onder andere gewerkt met het liedjes katern: zingen met Puk, een verzameling van liedjes die passend zijn bij de thema's. Daarnaast wordt op de volgende manieren vorm gegeven aan de muzikale vorming:

- Er wordt muziek gedraaid die rust brengt op de groep (bijvoorbeeld klassieke muziek).
- De motoriek wordt gestimuleerd door bewegingsversjes te zingen, of door dansmuziek aan te

zetten.
- De taalontwikkeling wordt gestimuleerd door liedjes te zingen, eventueel met gebaren.
- Er wordt aandacht besteed aan improvisatie, bijvoorbeeld door zelf liedjes te maken.
- Er wordt zelf muziek gemaakt met behulp van muziekinstrumenten of juist alledaagse materialen als pannetjes, lepels en bekertjes met rijst.

Bso
Bij de bso staat muziek meer in het teken van popmuziek. De radio mag hier, in overleg met de pedagogisch medewerkers, gewoon aan. Daarnaast zijn er op alle groepen muziekinstrumenten aanwezig. Op de bso kunnen diverse activiteiten met muziek georganiseerd worden of spontaan ontstaan. Zo is er op diverse locaties een podiumplek waar optredens voorbereid en uitgevoerd kunnen worden.

Doel
Het stimuleren van de de brede ontwikkeling (creatieve-, taal- en de motorische ontwikkeling). Samen zingen is daarnaast een sociale activiteit. Het mee kunnen doen geeft het kind zelfvertrouwen, creëert sfeer op de groep en een 'wij- gevoel'.

O

Observeren
In de kinderopvang en op de peuterspeelzaal wordt nauw gevolgd hoe elk kind zich ontwikkelt, zodat dit gericht gestimuleerd kan worden. De pedagogisch medewerkers observeren de hele dag door. Aan de hand van hun dagelijkse observaties zien ze hoe het met een kind gaat. Hier kunnen zij hun eigen handelen op afstemmen. De kleine dagelijkse opvallende zaken worden direct met de ouders gedeeld bij het ophalen. Daarnaast worden op vaste leeftijden observatielijsten ingevuld, om de ontwikkeling van kinderen in kaart te brengen. Deze observatiegegevens kunnen voor zowel ouders als pedagogisch medewerkers een aanleiding zijn om in gesprek te gaan met elkaar over de ontwikkeling van het kind.

Nul tot vier jaar
In de dagopvang en op de peuterspeelzalen wordt gewerkt met het kindvolgsysteem: 'Doen, Praten en Bewegen'[1]. Pedagogisch medewerkers volgen en stimuleren met behulp van deze observatielijsten de ontwikkeling van nul- tot vierjarigen op het gebied van motoriek, spraak/taal en de sociaal emotionele ontwikkeling. De methode bestaat uit drie observatielijsten:
- 'Zo doe ik': voor de sociaal emotionele ontwikkeling
- 'Zo beweeg ik': voor de motorische ontwikkeling
- 'Zo praat ik': voor de spraak-/taalontwikkeling

Deze observatie boekjes bevatten verschillende vragen over de ontwikkeling van het kind. Ze worden ingevuld op de leeftijd van 5, 10, 15, 20, 26, 32, 38 en 44 maanden.

Het invullen van de observatielijsten

[1] Op enkele locaties wordt gewerkt met BOSOS.

Tijdens het invullen van de observatielijst zullen de pedagogisch medewerkers per item van de vragenlijst met een 'ja' of een 'nee' aangeven, of het kind de betreffende vaardigheid beheerst. Bij 'nee'tjes' wordt tevens een korte uitleg gegeven. Daarnaast wordt er een persoonlijk stukje geschreven over hoe het kind gedijt op het kinderdagverblijf. Hier is achterin elk observatieboekje ruimte voor.

De observatie momenten worden voor ieder kind ingepland vanaf het moment dat het op de groep instroomt. De pedagogisch medewerkers maken een jaarplanning waarbij rekening wordt gehouden met een marge waarin de boekjes ingevuld kunnen worden (ongeveer drie weken voor tot drie weken na het aangegeven aantal maanden). Dit zorgt ervoor dat de pedagogisch medewerkers genoeg tijd hebben om de ontwikkeling van ieder kind goed in kaart te brengen. Wanneer bepaald gedrag of een bepaalde vaardigheid nog niet gesignaleerd wordt, kan de pedagogisch medewerker dit nog extra observeren of oefenen met het kind. Dit zorgt ervoor dat er niet onterecht ‘nee’ wordt ingevuld en daardoor zorgen ontstaan. Daarnaast overleggen pedagogisch medewerkers onderling. Wanneer er twijfel ontstaat, kan het observatieboekje door een tweede pedagogisch medewerker worden nagelezen. Het invullen van de observatielijsten is een gezamenlijke verantwoordelijkheid; twee zien uiteraard meer dan één.

Overdracht na invullen
Wanneer de pedagogisch medewerkers het kindvolgsysteem ingevuld hebben wordt deze mondeling overgedragen naar de ouders. Hierbij wordt uitleg gegeven over de ontwikkeling van hun kind op de groep. Wanneer er geen bijzonderheden zijn, kan dit middels een korte overdracht op de groep. De lijsten worden hierbij even kort doorgelopen, waarbij in ieder geval alle 'nee'tjes' worden toegelicht. Wanneer er sprake is van bijzonderheden of zorgen omtrent de ontwikkeling van het kind, wordt er een aparte afspraak gemaakt met de ouders. De boekjes worden persoonlijk aan ouders overhandigd. De boekjes mogen ter inzage met de ouders mee naar huis, met de vraag of zij deze weer mee terug willen geven vóór het volgende afnamemoment. Wanneer er zorgen zijn kan er een handelingsplan worden opgesteld, om de ontwikkeling van het kind op het betreffende gebied extra te stimuleren. Bij het opstellen van een handelingsplan kan gebruik worden gemaakt van de bijbehorende handleiding van de observatie boekjes, waarin diverse handelingssuggesties worden gegeven. Verdere uitleg is terug te vinden in het onderwerp 'Handelingsplan'.

Vier jaar
Als het kind vier jaar is en naar school gaat, wordt aan de hand van de observatie boekjes het overdrachtsdocument ingevuld. De boekjes worden aan de ouders of, wanneer het kind binnen de SDK kinderopvang blijft, aan de bso overgedragen. Het overdrachtsdocument wordt tevens (met toestemming van ouders) aan school overhandigd. De bso geeft de observatie boekjes, na deze gelezen te hebben, aan de ouders mee. Voor een uitgebreide beschrijving van zowel de interne- als de externe overdracht van het kindvolgsysteem en het overdrachtsdocument, zie het onderwerp 'Overdracht'.

Bso
Ook op de bso wordt de ontwikkeling van de kinderen gevolgd. Dagelijks vinden observaties plaats, waarbij de pedagogisch medewerkers het welzijn en de ontwikkeling van de kinderen in de gaten houden. Daarnaast wordt jaarlijks per kind een observatielijst ingevuld. Dit vindt meestal plaats rond de verjaardag van het kind.

Overdracht na invullen

Wanneer een observatielijst is ingevuld, wordt deze met de ouders besproken. Als er geen bijzonderheden zijn kan dit middels een korte overdracht op de groep. De lijst wordt hierbij even kort doorgelopen waarbij de ingevulde antwoorden kort worden toegelicht. Wanneer er sprake is van bijzonderheden of zorgen omtrent de ontwikkeling van het kind, wordt er een aparte afspraak gemaakt met de ouders.
De observatielijst wordt aan de ouders mee naar huis gegeven. Zelf houden wij een kopie op de groep bij de kindgegevens.

Bij zorgen kan een handelingsplan worden opgesteld om de ontwikkeling van het kind op het betreffende gebied extra te stimuleren.

Doel
Het volgen en gericht stimuleren van de ontwikkeling van de kinderen.

Ongevallen
In de Ri&E staan verschillende risico's met betrekking tot ongevallen vermeld. Daarnaast wordt hierin beschreven hoe er met deze risico's wordt omgegaan (zie 'Veiligheid & Gezondheid'). Zo wordt de kans dat er iets gebeurt zo klein mogelijk gehouden. Een ongelukje zit echter in een klein hoekje. Hieronder volgt het stappenplan dat de pedagogische medewerker moet volgen, wanneer er toch sprake is van een ongeval.
Ongevallen met letsel
Bij ongevallen met letsel, waarvan de pedagogisch medewerker denkt dat het door de EHBO / een arts beoordeeld of behandeld moet worden, gelden de volgende afspraken:

- Licht altijd meteen een leidster met een BHV opleiding en de locatiemanager in en vraag om advies.
- Bel de huisarts voor advies of ga naar de EHBO-afdeling van het ziekenhuis.
- Indien een kind van een hoogte boven de 70 centimeter valt, moeten de ouders gebeld worden en moet het kind direct naar de huisartsenpost of de EHBO gaan.
- Indien een kind van iets valt wat lager dan 70 centimeter is, moet het kind bij twijfel aan de gezondheid, altijd naar de huisartsenpost of EHBO gebracht worden.
- Als het kind naar de huisartsenpost/EHBO moet, neemt de pedagogisch medewerker de kindgegevens en de eigen mobiel mee. De pedagogisch medewerker zorgt dat ze bereikbaar blijft voor collega's en de locatiemanager.
- Indien mogelijk gaat altijd de vaste pedagogisch medewerker van het betreffende kind mee. Wanneer de medewerker alleen op de groep is, dient zij aan een collega te vragen om haar groep op te vangen.
- De locatiemanager (of bij afwezigheid de BHV'er) licht de ouder(s) van het betreffende kind in.
- Bij zwaar letsel, waarbij vervoer naar de EHBO onverantwoordelijk lijkt, belt een van de medewerkers 112.
- Achteraf wordt altijd het ongevallen registratieformulier ingevuld.

Ongevallen voorkomen
Om ervoor te zorgen dat er in de dagopvang geen ongelukken gebeuren tijdens het naar bed brengen van kinderen, tijdens het verschonen of tijdens het neerleggen in de box, zijn een aantal veiligheidsregels opgesteld:

- De pedagogisch medewerker controleert altijd goed of het bedje/box dicht is.
- De pedagogisch medewerker loopt nooit weg tijdens het verschonen van een kind. Indien ze iets

niet kan pakken, vraagt ze het aan een collega of wacht ze ermee.
- Indien een stagiaire een kind naar bed brengt of in de box neerlegt, controleert de pedagogisch medewerker altijd extra goed of het bedje of de box goed dicht zit.

Doel
Goed handelen in geval van een ongeval.

Oorlogje spelen
Via rollenspel verwerken kinderen de dingen die zij dagelijks beleven en meemaken. Door na te spelen wat zij hebben gezien of meegemaakt, begrijpen ze de gebeurtenissen beter. Kinderen zien veel van de volwassen wereld via de televisie of internet. Hier zullen ze ook dingen zien die zij niet goed begrijpen. Door dit samen na te spelen, proberen ze er achter te komen wat ze gezien hebben. Kinderen die op televisie oorlogsbeelden zien of een vechtspelletje hebben gezien/gespeeld, gaan dat naspelen. Dit is hun manier om grip te krijgen op de wereld van de grote mensen en om alvast een beetje mee te doen.

Wij willen agressiviteit en geweld echter niet goedkeuren of aanmoedigen, vandaar dat het niet is toegestaan om oorlogje of andere spellen waarbij de kinderen elkaar neerschieten te spelen. Dergelijk spel kan ook erg bedreigend overkomen op andere kinderen. Het beleid van SDK is pacifistisch opgesteld. Er wordt dan ook geen oorlogsspeelgoed aangeboden. Wanneer pedagogisch medewerkers dergelijk spel zien ontstaan, zullen zij dit proberen om te buigen of af te breken en een alternatief te bieden. Wanneer nodig bespreken ze het agressieve spel samen met de kinderen.

Doel
Het bewaken van de veilige en positieve sfeer voor alle kinderen.

Open deuren beleid
Het open deuren beleid is een manier van werken waarbij kinderen af en toe de gelegenheid krijgen om buiten de eigen groepsruimte, met kinderen van andere groepen te spelen. Door de kinderen op deze manier ervaring op te laten doen met kinderen van andere leeftijden en nieuwe omgevingen, wordt het kind gestimuleerd in de persoonlijke ontwikkeling.

In de opvang voor nul- tot vierjarigen wordt het open deuren beleid slechts deels toegepast. Hierbij wordt de geborgenheid en stabiliteit van een vaste stamgroep en een vaste pedagogisch medewerker op de groep, gecombineerd met de stimulatie van de sociale-, cognitieve-, motorische- en creatieve ontwikkeling. De deur staat als het ware op een kier. Dit geeft voldoende mogelijkheden om activiteiten uit te voeren en laat voldoende tijd over om op de eigen groep te spelen. Het uitgangspunt is hierbij dat op verschillende momenten in de week de deuren openstaan.
Er wordt hierbij tevens gekeken naar waar de kinderen uit de groep behoefte aan hebben. Zo zal de deur voor de bso, zeker onderling, vaker open staan dan de deur van de babygroep. Baby's hebben namelijk vooral veel behoefte aan een geborgen, duidelijke omgeving, terwijl een bso kind meer behoefte heeft aan het ontdekken van andere ruimten, materialen en activiteiten.

Het uitbreiden van het onderlinge contact tussen kinderen

Het open deuren beleid geeft kinderen de mogelijkheid hun sociale competenties te ontwikkelen. Kinderen krijgen op deze manier de kans om kennis te maken met andere kinderen en pedagogisch medewerkers. Zij zien andere kinderen spelen, leren zelf sociale contacten te leggen en hebben zo een bredere keuze in speelgenootjes. De pedagogisch medewerkers begeleiden deze sociale interacties. Ook kunnen kinderen op deze manier af en toe spelen met broertjes en/of zusjes uit andere groepen. Dit biedt de kinderen een gevoel van geborgenheid.

Uitbreiding van speelruimte, spelaanbod en leefwereld
Het is voor de kinderen niet natuurlijk of uitdagend om de hele dag in één en dezelfde ruimte te spelen. Door kinderen in andere groepsruimten te laten spelen, krijgen ze de kans de wereld verder te ontdekken. Meer exploratieruimte is goed voor de ontwikkeling van persoonlijke competenties. De speelhal of -gang wordt hierbij gezien als een uitbreiding van de groepsruimte.
Dreumesen en peuters hebben veel behoefte aan beweging. Hollen, klimmen, fietsen en dergelijke, zijn activiteiten die, behalve buiten, plaatsvinden in de speelhal of -gang. Op deze manier doen kinderen meer uiteenlopende ervaringen op, waardoor hun leefwereld wordt vergroot. Ook groepsactiviteiten kunnen hier plaatsvinden, zoals:

- het vieren van een verjaardag van een pedagogisch medewerker;
- een grote activiteit (bijvoorbeeld verven op een rol behang);
- kerstontbijt, voorjaarslunch of sinterklaasfeest.

Benutten van talenten van de verschillende pedagogisch medewerkers
Ieder mens is anders en heeft zijn eigen kwaliteiten. Zo ook de pedagogisch medewerkers op een kinderdagverblijf. De een kan heel goed blokfluiten, de ander is heel creatief en een derde is goed in het organiseren van buitenspel. Dankzij het open deuren beleid kunnen kinderen profiteren van de sterke kanten van verschillende pedagogisch medewerkers.

Vertrouwd raken met het hele kinderdagverblijf
Door het open deuren beleid raken kinderen tevens bekend met andere kinderen, pedagogisch medewerkers en groepsruimten. Kinderen krijgen hierdoor meer zelfvertrouwen en het bevordert het gevoel van veiligheid. Daardoor voelen zij zich al vertrouwd met andere groepsruimten en pedagogisch medewerkers en zijn ze minder kwetsbaar voor veranderingen van bijvoorbeeld pedagogisch medewerkers, door ziekte, of door de overgang naar een volgende stamgroep.

Het bieden van keuzevrijheid aan kinderen
Het aanbieden van keuzemogelijkheden helpt bij het ontwikkelen van de zelfstandigheid en het zelfvertrouwen van kinderen. De (hoeveelheid) keuzemogelijkheden worden afgestemd op de leeftijd en het ontwikkelingsniveau van de kinderen.

Samenwerking tussen groepen
Aan het begin en het eind van de dag werken groepen samen. Groepen kunnen bijvoorbeeld aan het eind van de dag, als er nog maar weinig kinderen zijn en de kindaantallen het toelaten, de groepen samenvoegen zodat de overgebleven kinderen kunnen samenspelen. Bij het samenvoegen van groepen houden we zoveel mogelijk rekening met de leeftijd van de kinderen en met vaste groepen.

Op rustige dagen kunnen twee kleinere groepen ook samenwerken als één stamgroep. Het samenwerken op deze rustige dagen draagt tevens bij aan de pedagogische kwaliteit en het plezier van de kinderen. Het is voor de kinderen bijvoorbeeld minder leuk om in groep van twee á drie kinderen te zitten. Het samenvoegen van de groepen biedt hen in dat geval meer uitdaging en speelplezier.

De babygroepen
Bij de jongste baby's wordt niet gewerkt met open deuren. Voor hen is voldoende uitdaging op de eigen groep en de eerder genoemde doelstellingen hebben geen betrekking op kinderen van deze leeftijd. Voor de oudste baby's (dreumesen) wordt het echter steeds interessanter om andere dreumesen en peuters bezig te zien en even buiten de groep te kijken. De pedagogisch medewerker zal daarom, afhankelijk van de situatie en de behoeften van de dreumesen, met de dreumesen die hier klaar voor zijn even gaan kijken op een andere babygroep of peutergroep. De oudste baby's krijgen op deze manier wat meer uitdaging aangeboden, dan op de babygroep. Een bijkomend voordeel is dat de dreumesen via deze weg alvast kunnen wennen aan een andere omgeving, zodat de overgang naar de peutergroep later makkelijker en minder stressvol zal verlopen.

Peutergroepen
Bij de peutergroepen worden de deuren wat vaker open gezet. Meerdere malen per week kunnen de peutergroepen met elkaar spelen. Dit kan op verschillende manieren worden vormgegeven. Zo kunnen peuters, net als dreumesen, op bezoek gaan bij een andere peutergroep of de bso. Ander speelgoed en andere kinderen kunnen heel uitdagend zijn voor kinderen van deze leeftijd. Ook kan op deze manier op iedere groep een activiteit centraal staan waarbij de kinderen, onder begeleiding van de pedagogisch medewerkers, zelf kunnen kiezen aan welke activiteit ze mee willen doen. Gezamenlijk spelen in de speelhal of -gang is ook een vorm van een open deuren beleid. Verder kunnen er gezamenlijke activiteiten worden georganiseerd door de pedagogisch medewerkers, waaraan alle peutergroepen mee doen, bijvoorbeeld een gezamenlijke picknick, een sinterklaasspel of een paasontbijt. De dagen en tijden waarop de deuren open gaan zijn iedere week zoveel mogelijk hetzelfde. De kinderen hebben zo een duidelijke structuur zodat ze precies weten waar ze aan toe zijn.

Bso
Het beleid wat betreft de bso is dat het geen verlenging van school mag zijn. Het is vrije tijd voor de kinderen. Ze mogen zelf kiezen waar, wat en met wie ze willen spelen. Dit kan dus ook in een andere bso groepsruimte zijn dan de eigen groep. Hierbij is het van belang dat kinderen hun eigen keuzes mogen maken. Wel vindt SDK kinderopvang het van belang dat kinderen weten wie hun vaste pedagogisch medewerkers zijn en bij wie ze terecht kunnen. Tijdens de lunch en het fruit eten na school zijn de kinderen daarom in hun eigen groep, bij hun eigen pedagogisch medewerkers. Ze krijgen zo de kans in hun eigen groep hun verhaal te doen en "even thuis te komen", voor ze gaan spelen met vriendjes en vriendinnetjes. De pedagogisch medewerkers op de bso bieden ook gezamenlijke activiteiten aan, waar de kinderen aan deel kunnen nemen. De kinderen mogen echter ook beslissen om zelf iets anders te gaan doen.
Let wel, de kinderen geven zelf aan of ze willen of niet. Dit geldt voor alle groepen, van de baby's tot de bso. Als een kind op de groep wil blijven bij de andere vaste pedagogisch medewerker dan mag dat natuurlijk.

Doel

Gebruik maken van de diverse mogelijkheden van de verschillende ruimten en pedagogisch medewerkers. Het ontwikkelen van de persoonlijke, sociale en emotionele vaardigheden.

Opruimen
Op de groep hebben alle spullen een vaste plek. Dit maakt de ruimte overzichtelijk en voorspelbaar voor kinderen, en biedt zodoende structuur. Daarnaast maakt dit het makkelijker voor de jonge kinderen om te helpen met opruimen. Samen opruimen is een sociale bezigheid, die daarnaast de zelfstandigheid en het verantwoordelijkheidsgevoel van de kinderen bevordert. De kinderen vinden het vaak ook heel leuk om de pedagogisch medewerkers te helpen.

Al in de babygroepen worden de kinderen geleerd te helpen met opruimen. Bij de baby's zijn de verwachtingen laag. Het is mooi als ze een paar blokken in de doos gooien, maar echt opruimen ligt buiten hun bereik. Kinderen vanaf ongeveer anderhalf jaar snappen wat opruimen is. Met hulp van de pedagogisch medewerkers kunnen ze helpen bij het opruimen. De pedagogisch medewerkers blijven hierbij het leeuwendeel doen.
De peuters worden gestimuleerd om meer zelfstandig en met elkaar op te ruimen, door het geven van gerichte opdrachten. Bijvoorbeeld door hen te vragen het speelgoed op te ruimen waar ze net mee gespeeld hebben. Natuurlijk helpen de pedagogisch medewerkers mee en ondersteunen de kinderen waar nodig.
In de bso kunnen kinderen (de jongsten met wat hulp) alleen opruimen. Hier is de regel dat je datgene opruimt waarmee je hebt gespeeld. Ook na een handvaardigheid activiteit, worden de kinderen gestimuleerd mee op te ruimen. De oudere kinderen worden steeds meer betrokken bij het opruimen.
Doel
Het bieden van een gestructureerde omgeving waar kinderen de weg weten te vinden. Samen opruimen is een sociale bezigheid die de zelfstandigheid en het verantwoordelijkheidsgevoel van de kinderen bevordert.

Overdracht: intern
Wanneer een kind doorstroomt naar een andere groep binnen SDK kinderopvang, vindt er ook een warme overdracht van gegevens en informatie plaats van de oude naar de nieuwe groep. Voordat een kind gaat wennen op de nieuwe groep, komen eerst een pedagogisch medewerker van de oude groep en één van de nieuwe groep samen voor een overdracht. Wanneer de twee groepen zich niet in hetzelfde gebouw bevinden, kan de overdracht ook telefonisch plaatsvinden. Tijdens deze overdracht worden de kindgegevens, de ontwikkeling en eventuele bijzonderheden van het kind besproken en wordt het kindvolgsysteem overgedragen. Daarna wordt er samen een wenschema opgesteld, waarbij rekening gehouden wordt met de behoeften van het kind. Bij kinderen waarbij de overdracht extra belangrijk is, bijvoorbeeld omdat er een specifiek ontwikkelingstraject is ingezet, wordt een aparte afspraak gemaakt met de ouders en een pedagogisch medewerker van beide groepen.
Ook wanneer een kind naar een andere organisatie gaat, is het streven om het kind over te dragen. Dit gebeurt uiteraard in overleg en met toestemming van de ouders.

Doel
Het creëren van een doorgaande lijn om de overgang naar de nieuwe groep voor het kind zo optimaal mogelijk te laten verlopen.

Overdracht: naar de basisschool
In de gemeente Dordrecht is afgesproken dat voor alle kinderen die naar de basisschool gaan een overdrachtsdocument ingevuld wordt. Het overdrachtsformulier is bedoeld om op beknopte wijze de belangrijkste gegevens over de ontwikkeling van een kind en eventuele bijzonderheden, die van belang kunnen zijn voor de school, over te dragen naar de basisschool. Het is geen beoordeling, maar het zorgt ervoor dat de leerkrachten op de basisschool een beter en vollediger beeld krijgen van hun nieuwe kleuters.
Op deze manier wordt een doorgaande leer- en ontwikkelingslijn voor het kind gecreëerd. De school hoeft niet opnieuw alle bijzonderheden van het kind te ontdekken en kan het kind de ontwikkeling laten voortzetten, waar het gebleven was. Op deze manier kan de overgang van de peutergroep naar de basisschool zo soepel mogelijk verlopen.

Voor elke peuter die naar de basisschool gaat wordt dus een overdrachtsformulier ingevuld. Het ingevulde overdrachtsformulier wordt altijd door de pedagogisch medewerkers met de ouders besproken. Uitsluitend met toestemming van de ouders wordt de informatie aan de basisschool overgedragen. Daarbij wordt duidelijk uitgelegd waarom we dit doen en dat we dit bij àlle kinderen doen.
Van het overdrachtsformulier wordt een kopie gemaakt en in de eigen administratie bewaard.
Kindgegevens worden een jaar bewaard of overgedragen aan de bso.

Warme overdracht
Kinderen waarbij de overdracht extra belangrijk is, bijvoorbeeld omdat er een specifiek ontwikkelingstraject is ingezet, worden warm overgedragen (uiteraard met toestemming van ouders). Dit kan telefonisch of met een bezoek aan school. Eventueel kan besloten worden om ook een kopie van het kindvolgsysteem aan school over te dragen, wanneer dit van meerwaarde zou kunnen zijn. Soms zal een aparte afspraak gemaakt worden met de ouders, de intern begeleider en/of de nieuwe leerkracht van het kind, om de overgang naar de basisschool zo goed mogelijk te laten verlopen.

Doel
Het creëren van een doorgaande leer- en ontwikkelingslijn en de overgang naar de basisschool voor het kind zo optimaal mogelijk te laten verlopen.

P

Pauzes en afwijken (drie-uursregeling)
De regels met betrekking tot pauze en afwijken in de dagopvang

- Wanneer in de dagopvang ten minste tien uur opeenvolgend opvang wordt geboden, mag de groep maximaal drie uur per dag afwijken van de pm-kind ratio.
- De tijden waarop wordt afgeweken, worden per groep bepaald. De tijden kunnen per dag verschillen, maar niet per week. De tijden leggen we vast in de bijlage drie-uursregeling. Hiervan wordt een kopie opgehangen op de groep. Tevens wordt een kopie opgenomen in de beleidsmap van de locatie.
- Bij het afwijken volgens de drie-uursregeling mag nooit minder dan de helft van de, volgens de

beroepskracht-kind ratio benodigde, pedagogisch medewerkers op de groep staan. Bijvoorbeeld op een babygroep van 14 baby's en drie pedagogisch medewerkers, mogen de pauzes elkaar niet overlappen.
- Bij een afwijking binnen de drie-uursregeling mag een pedagogisch medewerker nooit alleen zijn in het gebouw. Als op één locatie twee medewerkers zijn, dan blijft de medewerker met pauze in het gebouw.

Regels met betrekking tot afwijken op de bso:
- Gedurende reguliere schoolweken mag de groep, voor en na de dagelijkse schooltijd en tijdens vrije middagen, ten hoogste een half uur per dag afwijken van de beroepskracht-kind ratio.
- De precieze tijden waarop wordt afgeweken, verschillen per groep. Deze kunnen per dag verschillen, maar niet per week. De tijden leggen we vast in de bijlage drie-uursregeling. Een exemplaar van dit document hangen we op de groep en een exemplaar nemen we op in de beleidsmap van de locatie.
- Bij het afwijken volgens de half-uurregeling, mag nooit minder dan de helft van de volgens de beroepskracht-kind ratio benodigde pedagogisch medewerkers op de groep staan. Bijvoorbeeld op een acht plus groep met 25 kinderen en drie pedagogisch medewerkers, mogen de pauzes elkaar niet overlappen.

De regels met betrekking tot pauze en afwijken in de vakantie of op vrije dagen op de bso:
- Tijdens de vakantie-opvang op de bso, dus wanneer de opvang dag tien uur of langer duurt, gelden dezelfde regels omtrent het afwijken als in de dagopvang.

Doel
Pedagogisch medewerkers de kans geven pauze te houden waarbij voldoende pedagogisch medewerkers overblijven voor een verantwoorde opvang van de kinderen

Pesten
Een van de hoofddoelen van SDK is een veilig pedagogisch klimaat te scheppen, waarin de kinderen zich prettig voelen en zich ongehinderd en op een positieve wijze kunnen ontwikkelen. Het streven is dan ook om de kinderen te leren respectvol met elkaar om te gaan en om andere kinderen te behandelen, zoals ze zelf graag behandeld zouden willen worden. De veilige en positieve sfeer binnen de opvang kan onder andere worden bedreigd door pestgedrag. De pedagogische structuur en veiligheid worden hierdoor ernstig aangetast. Pesten binnen de SDK kinderopvang wordt dan ook niet geaccepteerd.

Wat te verstaan onder pestgedrag
De pedagogisch medewerkers maken ten eerste een verschil tussen plagen en pesten. Er is sprake van plagen, wanneer de betrokken kinderen min of meer aan elkaar gewaagd zijn. Het vertoonde gedrag heeft een uitnodigend karakter. Het geplaagde kind heeft de kans te reageren en iets terug te doen. Bij plagen betreft het als het ware een prikkelend spelletje in een onschuldige sfeer. Het belangrijkste kenmerk van plagen is dat geen van de betrokkenen de ander als bedreigend of echt vervelend ervaart.
Er wordt van pestgedrag gesproken wanneer er sprake is van een bedreigende en vervelende sfeer. Er kan niet meer gesproken worden van onschuldig uitdagen. Het pestgedrag is bewust bedreigend of kwetsend en komt met regelmaat voor, waardoor de veiligheid van de omgeving voor het gepeste kind wordt

aangetast. Pestgedrag is respectloos en ontoelaatbaar. Voorbeelden van pestgedrag zijn:

- Verbaal pesten, bijvoorbeeld bedreigen, schelden commanderen, vernederen of belachelijk maken.
- Fysiek pesten, bijvoorbeeld schoppen, slaan, duwen of spugen.
- Intimidatie, bijvoorbeeld volgen, opwachten, doorgang versperren of dwingen tot afgeven bezit.
- Isolatie, bijvoorbeeld doodzwijgen, negeren of kind niet mee laten doen met activiteiten zoals spelletjes, verjaardagsfeestjes of het naar huis lopen/fietsen. Maar ook steun zoeken voor het pesten bij andere kinderen / anderen bij pesten betrekken.
- Cyberpesten, bijvoorbeeld via mail of social media berichten versturen. Digitaal roddels verspreiden of foto's/ filmpjes plaatsen die kwetsend en/of bedreigend zijn. Wachtwoorden of credits stelen en misbruiken, versturen van virussen, happy slapping en het versturen van een e-mail bom.

Betrokkenen:

Wanneer er sprake is van pestgedrag binnen een bepaalde groep kinderen, is vrijwel altijd dezelfde rolverdeling terug te zien. Er is natuurlijk de pester en een gepeste, maar daarnaast zijn er ook de meelopers en de zwijgers.

- Het gepeste kind
  Kinderen die gepest worden hebben vaak beperkte weerbaarheid. Ze zijn vaak angstig en onzeker van zichzelf, wat alleen maar wordt versterkt door het gepest worden. Deze kinderen komen zo in een vicieuze cirkel terecht. Gepeste kinderen zijn vaak eenzaam en hebben geen echte vrienden waar ze op terug kunnen vallen.
- De pester
  Pesters behoren vaak tot de fysiek sterkere kinderen van de groep. Ze lijken vaak op het eerste gezicht populair te zijn binnen de groep, maar deze populariteit wordt vaak voornamelijk afgedwongen door stoer gedrag en door de durfal uit te hangen. Het is echter regelmatig het geval dat de pester zelf ook slachtoffer is (geweest) van pesten, in een andere omgeving of situatie. Door zich op te stellen als pester in de huidige situatie, probeert de pester te voorkomen dat hij zelf weer het mikpunt wordt.
- De meelopers
  De meeste kinderen zijn niet direct betrokken bij het pesten, maar laten zich er incidenteel door de pester in meeslepen. De meeste meelopers laten dit gebeuren, omdat ze bang zijn zelf het slachtoffer te worden. Ook vinden sommige kinderen de pester wel stoer en willen ze meeliften op zijn/haar populariteit.
- De zwijgers
  Dit is de groep kinderen die zich afzijdig houdt van de hele pestsituatie. Dit kan zijn omdat ze het niet doorhebben dat het gebeurt. Het kan ook zijn dat ze zich wel bewust zijn van het pesten, maar het of niet ‘willen’ zien of te bang zijn om er iets van te zeggen.

Preventieve maatregelen:

SDK hanteert een aantal preventieve maatregelen, om pestgedrag zoveel mogelijk te voorkomen:

- De pedagogisch medewerkers zetten zich in om een veilig en positief pedagogisch klimaat te scheppen binnen de groep, zodat duidelijk is voor de kinderen dat pestgedrag uiterst ongewenst is en niet wordt getolereerd.
- De regels met betrekking tot de omgang met elkaar binnen de groep worden duidelijk besproken en er worden duidelijke afspraken gemaakt. Er wordt regelmatig een gesprek met de kinderen

gevoerd over het onderwerp pesten.
- De pedagogisch medewerkers zijn alert op aanwijzingen voor pestgedrag.
- De computer en/of iPad die kinderen toegang geeft tot internet wordt op zichtbare plaatsen gebruikt door de kinderen, om cyberpesten op de groep te voorkomen.

Aanpak van pesten binnen de groep
Wanneer de medewerkers zien dat er gepest wordt, wordt de situatie in eerste instantie even aangekeken. De meeste kinderen kunnen best voor zichzelf opkomen. Hierdoor worden veel situaties al door de kinderen zelf opgelost. Dit helpt hen ook weer in de ontwikkeling van hun zelfredzaamheid. De pedagogisch medewerkers stimuleren kinderen om voor zichzelf op te komen en pesters te negeren. Wanneer een kind niet voor zichzelf opkomt of een situatie te ver gaat, grijpt de pedagogisch medewerker uiteraard in.

De pester wordt door de pedagogisch medewerker aangesproken op zijn gedrag. Allereerst wordt de pester duidelijk gemaakt dat zulk gedrag niet geaccepteerd wordt. Tijdens dit gesprek staat de vraag 'waarom er gepest wordt' centraal. De pedagogisch medewerker probeert te achterhalen wat de reden is dat de pester een ander pest. Zo kunnen omstandigheden thuis (bijvoorbeeld een scheiding of het zelf gepest worden in een andere omgeving) een reden zijn tot het zoeken van een uitlaatklep van emoties. De medewerkers zullen met het kind praten over deze omstandigheden en samen met het kind op zoek gaan naar een alternatieve vorm om deze emoties te uiten, om indien mogelijk op deze manier het pestgedrag te stoppen. Daarnaast proberen de medewerkers de dader de gevolgen van zijn gedrag te laten inzien. De pester wordt gestimuleerd na te denken over zijn gedrag en over wat dit veroorzaakt heeft bij de ander. Door erover te praten, probeert de pedagogisch medewerker de betrokken kinderen te helpen en hen te laten inzien hoe het is om gepest te worden. De pester moet eerst zijn excuses maken voordat hij weer verder mag spelen. Van dit gesprek worden aantekeningen gemaakt in de kindgegevens van zowel de pester als de gepeste. De ouders van beide partijen worden wel altijd over het voorval ingelicht , wanneer zij hun kind komen ophalen.

Herhaaldelijk pestgedrag
Indien het pestgedrag zich herhaalt, volgt er een gesprek met de pester en zijn ouders. Het slachtoffer is hiervan op de hoogte. De ouders worden (in het bijzijn van hun kind) op de hoogte gebracht van de situatie. In dit gesprek worden duidelijke afspraken gemaakt met de pester. Deze afspraken worden vastgelegd.
Als een slachtoffer regelmatig wordt gepest, is het belangrijk om met de ouders de situatie te bespreken. Hoe wordt er op de opvang en thuis met de situatie omgegaan, weten ouders of het pesten vaker voorkomt in andere omgevingen/situaties? Waar wordt het kind vooral gepest? Op deze manier proberen de medewerkers inzicht te krijgen in de situatie. Met de ouder en het kind zullen zij bekijken of er oplossingen te vinden zijn om het pesten te voorkomen.

Pesten is een probleem van de hele groep
Als geconstateerd wordt dat er gepest wordt, grijpt de pedagogisch medewerker in. Zij maakt het onderwerp pesten bespreekbaar in de groep en wijst de kinderen op de omgangsvormen. Kinderen mogen niet zwijgen over pesten. Praten over pesten is geen klikken. De pedagogisch medewerker maakt het verschil tussen klikken of melden duidelijk in de groep.
Wanneer een pester zich na alle bovenstaande pogingen nog steeds niet aan de afspraken houdt en het pestgedrag blijft aanhouden, worden de ouders uitgenodigd voor een gesprek met de directie.

Doel
Ieder kind moet zich veilig en gewaardeerd voelen binnen de opvang.

Plakboek
Voor ieder kind in de dagopvang wordt een plakboek gemaakt. In dit plakboek worden plakwerkjes, tekeningen en verfwerkjes van de kinderen opgenomen. In het plakboek worden één à twee werkjes per maand geplakt. De rest kan meteen met de ouders naar huis. Op deze manier wordt een mooi plakboek opgebouwd, dat als afscheidscadeau gegeven kan worden wanneer een kind de kinderdagopvang of peuterspeelzaal verlaat en krijgen de ouders tussendoor ook nog werkjes van hun kinderen van dat moment. Van de werkjes die het plakboek ingaan kan de pedagogisch medewerker ook een foto maken en die versturen aan de ouders. Zo kunnen de ouders zien wat de kinderen maken en wordt toch ook een plakboek gemaakt. De pedagogisch medewerker kan het plakboek uiteraard ook regelmatig laten zien.

Doel
Een leuk overzicht maken van de creatieve ontwikkeling van de kinderen, wat meteen als leuk afscheidscadeau kan dienen.

R

Ruilen buiten de eigen stamgroep
SDK kinderopvang biedt ouders de mogelijkheid tot het ruilen van dagdelen of tot het afnemen van een of meerdere extra dagdelen. In sommige gevallen is ruilen of een extra dag niet mogelijk op de eigen groep. In overleg met de ouders is het dan mogelijk om deze extra dag of ruildag buiten de eigen groep af te nemen. De beroepskrachten van de groep en de ouders bekijken gezamenlijk of dit mogelijk en wenselijk is. Indien besloten wordt om de extra dag of ruildag buiten de groep af te nemen, wordt hiervoor schriftelijke toestemming gevraagd aan de ouders.
Structureel afnemen extra dag of ruildag
Als ouders structureel een of meerdere extra dagdelen willen afnemen dan wordt bekeken of de groepsgrootte het toelaat om het kind te plaatsen in de eigen groep. Indien dit niet mogelijk is, kan in overleg met de ouders besloten worden om het kind voor de extra dagdelen tijdelijk in een andere groep te plaatsen. Een kind mag maximaal in twee groepen tegelijk geplaatst zijn. Voor de dagopvang geldt verder dat het kind gedurende een week in maximaal twee stamgroepruimtes mag worden opgevangen. Zodra plaats is in de eigen groep wordt het kind overgeplaatst naar deze groep. In de (nieuwe) plaatsingsovereenkomst wordt vermeld dat het kind voor die dag in een andere groep wordt opgevangen en per wanneer het kind weer in zijn eigen groep geplaatst kan worden.

Doel
Ouders flexibiliteit en de mogelijkheid tot het afnemen extra dagdelen bieden.

Ruzie maken
Ruzie maken mag. Hierbij wordt echter wel gezorgd voor duidelijke regels en afspraken. Grof taalgebruik, slaan, schoppen en bijten mogen niet. De pedagogisch medewerkers bieden de kinderen zoveel mogelijk de

kans om hun eigen probleem op te lossen. Pas als dit niet lukt (of wanneer gedrag onacceptabel wordt) grijpen zij in. De pedagogisch medewerkers bespreken het onderwerp van de ruzie en helpen de kinderen zelf tot een oplossing te komen. Lukt dat niet, dan bedenken zij een oplossing. Ze zijn daarbij duidelijk en consequent. De pedagogisch medewerkers leren kinderen voor zichzelf op te komen en om rekening te houden met elkaar. Het zelf oplossen van problemen bevordert de sociale vaardigheden en het zelfvertrouwen van de kinderen. De pedagogisch medewerkers bevorderen het gevoel van veiligheid door kinderen te laten ervaren dat zij het nooit uit de hand laten lopen.

Doel
Het bevorderen van de sociaal emotionele ontwikkeling en het bieden van gevoel van veiligheid.

S

Slapen
De kinderen slapen zoveel mogelijk in hetzelfde bed. Baby's slapen in een babybedje met een slaapzak, of met een laken en dekentje, in een strak opgemaakt bedje (zie: 'lakentje - dekentje'). Peuters slapen op stretchers met een dekbed. Wanneer de kinderen worden opgevangen buiten de eigen groep, slapen ze ook in de andere groep. De dreumesen die binnenkort overgaan naar de peutergroep mogen op de babygroep ook al oefenen met slapen op een stretcher, zodat ze hier al mee vertrouwd zijn als ze naar de peuters overgaan. Kinderen die kunnen gaan staan, slapen zoveel mogelijk in een laag bedje.
Voor het slapen worden de kinderen niet te warm aangekleed. Sokken en broek gaan altijd uit. In de zomer is een romper of een t-shirt voldoende. Er wordt gezorgd voor voldoende ventilatie in de slaapkamers. In de winter wordt ouders gevraagd indien nodig een pyjama en pantoffels mee te nemen. Er gaat geen fles mee naar bed. Voor kinderen die dat thuis gewend zijn, wordt in overleg met de ouders een ontwenningsperiode afgesproken. Een speentje en kroel mogen natuurlijk wel mee.

Risicofactoren wiegendood
Wiegendood is het plotseling overlijden in de slaap van een kindje tussen de nul en twee jaar, zonder dat er vooraf sprake was van duidelijke ziekteverschijnselen. Er is al veel onderzoek gedaan naar de precieze oorzaak van het overlijden, maar tot op heden heeft dit geen duidelijk antwoord opgeleverd. Wel is gebleken dat er een aantal factoren zijn, waarvan waarschijnlijk is dat ze verband houden met wiegendood. Deze factoren zijn:

Buikslapen
Een baby op de buik te slapen leggen vergroot het risico op wiegendood wel tot vier of vijf maal. Bij een verkouden baby nog iets meer, bij een huilbaby aanzienlijk meer. Wij leggen een baby dan ook nooit op de buik te slapen. Ook niet één enkele keer, bijvoorbeeld omdat het kind alleen dan troostbaar lijkt. Wanneer kinderen op hun buik draaien, leggen de pedagogisch medewerkers hen weer terug op hun rug. Kiest een ouder wordende, gezonde baby, die motorisch goed ontwikkeld is (zodat vlot om en om draaien geen probleem is), regelmatig zelf voor op de buik slapen, dan is vasthouden aan steeds terugleggen op de rug niet zinvol. Gemiddeld zijn baby's met vijf maanden in staat om zelf van rug naar buik en weer terug te draaien. Bij kinderen met een voorkeurshouding wordt met de ouders besproken hoe hier aan gewerkt kan worden. De manier waarop we het kind te slapen leggen (hoofdje afwisselend naar links en rechts kijkend) kan bijvoorbeeld helpen de voorkeurshouding te verminderen en/of een afgeplat hoofdje voorkomen. Er

zijn bepaalde (aangeboren) afwijkingen waarbij buikslapen wel wenselijk kan zijn. Als we een uitzondering maken en het kind op zijn buik laten slapen, gaat dit altijd op advies van de kinderarts en in overleg met de directie.

Fixeren en inbakeren
Het vastleggen van baby's om rugligging te bevorderen wordt in Nederland afgeraden. Om die reden fixeren wij niet. Ook inbakeren wordt in Nederland niet aangeraden. Het nut en de noodzaak van bakeren zijn nog niet overtuigend aangetoond en de potentiële risico's wanneer er op een verkeerde manier of met verkeerde materialen, op een verkeerd moment of te lang wordt ingebakerd zijn groot. Hierom bakeren wij kinderen dan ook niet in.
Bij kinderen die behoefte hebben aan inbakeren kan een routine met rust en regelmaat ook al veel helpen (zie: 'rust, reinheid, regelmaat').

Bijwerkingen in geval van medicijnen
Wanneer een baby medicijnen gebruikt, wordt de behandelend arts om advies gevraagd en wordt nagegaan of is gecontroleerd op slaapverwekkende bijwerkingen (sommige artsen letten daar niet op!). Ouders tekenen ook een schriftelijke verklaring waarin zij toestemming geven aan de pedagogisch medewerkers om het kind medicijnen te geven.

Gezondheidsschade door (mee-)roken
Voor de veiligheid en gezondheid van de kinderen zijn alle gebouwen van SDK volledig rookvrij.

Warmtestuwing
Ook warmtestuwing speelt een rol in het voorkomen van wiegendood. Het is belangrijk dat de baby niet te warm ligt. Een jonge baby kan zich nog niet zelfstandig losmaken van warme kleding, slaapzakken of dekentjes. Vooral te warme kleding en een dekbedje kunnen bijdragen tot warmtestuwing. Zo lang de voetjes (iets meer betrouwbaar dan het nekje) van een baby in bed prettig (lauw) aanvoelen, heeft hij het niet te koud. Een baby die zweet heeft het al gevaarlijk warm.
Bij SDK slapen de kinderen (zoals aanbevolen) in een slaapzak. Dit wordt niet gecombineerd met ander beddengoed. Er wordt geen gebruik gemaakt van dekbedden of dekens in dekenhoezen. De kinderen slapen nooit met een bedekt hoofd. De pedagogisch medewerkers voelen regelmatig of de kinderen het niet te warm hebben. Daarnaast controleren zij of het niet te warm wordt in de slaapkamers. De aanbevolen slaapkamertemperatuur is 15 tot 18 graden.

In de warme zomermaanden is deze temperatuur echter vaak niet te realiseren. De temperatuur in de slaapkamer ligt dan wat hoger. Dat is niet erg, zolang hier rekening mee wordt gehouden bij het aankleden en toedekken van het kind.

Veiligheid in het bed
Onze bedjes voldoen aan de regelgeving en hebben allemaal goedgekeurde matrassen. Te zachte matrassen bijvoorbeeld verhogen het risico op wiegendood.
De matrassen passen tevens goed in het bed en zijn niet te klein. Dit houdt in dat de maximale ruimte die aanwezig is tussen het matras en het bed maximaal twee centimeter is.
Er wordt daarnaast geen gebruik gemaakt van kussens, kussenachtige knuffels, zachte hoofd- en

zijwandbeschermers, zeiltjes, tuigjes, koorden of voorwerpen van zacht plastic in het bedje. Voor een fopspeen mag geen koord worden gebruikt. Pedagogisch medewerkers ventileren slaapkamers goed door.

Voldoende toezicht
Wanneer er kinderen op bed liggen is er altijd een pedagogisch medewerker op de groep aanwezig. Pedagogisch medewerkers gaan regelmatig even kijken als een kindje ligt te slapen (minstens eens per drie kwartier). Wanneer kinderen naar bed worden gebracht / uit bed worden gehaald wordt ook altijd gecontroleerd bij de kinderen die er al liggen. Nieuwe kindjes en jonge baby's worden extra goed in de gaten gehouden, aangezien de wenperiode een risicovolle periode voor wiegendood is. Het ritme van thuis wordt bij jonge baby's zoveel mogelijk gehanteerd om rust en regelmaat te creëren.

Wiegje
Bij ons slapen de kinderen in de slaapkamer. Soms kunnen kinderen het echter lastig vinden om in een donkere slaapkamer met meerdere kinderen in slaap te vallen en willen ze nog graag in de buurt zijn van de pedagogisch medewerkers. In een dergelijk geval kan het wiegje tijdelijk op de groep worden ingezet. Het wiegje wordt op een rustige plaats in de groep geplaatst, indien mogelijk in de grondbox. Het geeft de kinderen een rustige plek om in slaap te vallen, omdat het is afgesloten van het drukke spel van de oudere kinderen. Het wiegje is uitsluitend een rustplek, het is niet de bedoeling dat dit als kleine box gebruikt wordt. Het is belangrijk dat het wiegje voor een korte periode wordt ingezet. In overleg kan er een plan worden opgesteld om weer rustig te gaan wennen in de slaapkamer. De kinderen mogen in het wiegje slapen, totdat zij zich kunnen omrollen of zichzelf omhoog kunnen trekken.

Hangmat
Naast het wiegje kan er ook gebruik gemaakt worden van een hangmat. De hangmat wordt niet gebruikt als slaapplek voor de kinderen, maar is een veilige en geborgen plek waar kinderen in tot rust kunnen komen. De schommelingen van de hangmat kunnen er wel voor zorgen dat de kinderen in slaap vallen. De pedagogisch medewerkers moeten daar alert op zijn en het slapende kindje overplaatsen naar het wiegje of een bedje in de slaapkamer. Dit is in verband met de warmtestuwing, waarbij het moeilijk te controleren is of het kindje de warmte van het lichaam wel goed kwijt kan aan de omgeving. Het is dan ook belangrijk dat de pedagogisch medewerkers regelmatig in het nekje van het kind voelen of het kindje het niet te warm heeft. Daarnaast kan een baby in een hangmat alleen in gebogen houding liggen. Een naar de borst gebogen hoofd in slaaphouding, is voor sommige baby’s een serieus risico. De hangmat heeft een veiligheidsriempje, dat gebruikt moet worden als de kinderen in de hangmat liggen. De hangmat is geschikt voor kinderen van 0-12 maanden, tot het gewicht van 20 kilogram.

Preventie wiegendood
Op basis van deze risicofactoren zijn richtlijnen opgesteld ter preventie van wiegendood, met name bij baby’s tussen drie en negen maanden. Helaas bestaat er ook een kans dat wiegendood zich voordoet op het kinderdagverblijf. Daarom volgt SDK de landelijke richtlijnen omtrent 'veilig slapen' van het Nederlands Centrum Jeugd Gezondheid (NCJ). Op deze manier wordt de kans op wiegendood zo klein mogelijk gehouden. De pedagogisch medewerkers zijn verantwoordelijk voor het toepassen van deze regels. Alle pedagogisch medewerkers moeten dan ook kennis dragen van de preventie aanbevelingen zoals vermeld in dit beleidsstuk.

Enkel in uitzonderlijke gevallen zal er, op verzoek van ouders, van deze richtlijnen worden afgeweken. Dit gebeurt altijd in overleg met de directie. Ouders dienen in zo'n geval een schriftelijke verklaring van de kinderarts te overleggen (hiervan wordt zowel op het Centraal Bureau als op de groep bij de kindgegevens een kopie bewaard) en schriftelijk toestemming te geven voor het afwijken.

Handelen in geval van calamiteit
Als er ondanks alle voorzorgen toch een baby in slechte conditie wordt aangetroffen, worden de volgende stappen genomen:

- Het kind wordt geprikkeld door het aan te tikken en wat te bewegen. Er wordt gekeken of het zich herstelt (zonder het kind heftig te schudden!).
- De hulp in van collega's wordt ingeschakeld. De andere kinderen worden echter niet zonder toezicht gelaten.
- Er wordt alarm geslagen (112 wordt gebeld).
- Pas bij niet reageren op prikkels, wordt reanimatie en mond op mondbeademing toegepast.
- De ouders worden gewaarschuwd.
- De directie wordt gewaarschuwd.
- Er worden notities gemaakt.

Het is van belang dat naderhand alle feiten worden genoteerd, zoals het tijdstip, de omstandigheden, de aangetroffen situatie in het bedje, de houding, de kleding en de betrokkenen. De ingeschakelde arts dient in het belang van de diagnostiek ook zo spoedig mogelijk de temperatuur van de baby op te nemen. Bij een plotseling en onverwacht overlijden is het raadzaam daarvan melding te maken bij de Landelijke Werkgroep Wiegendood, 06 – 512 93 788.

SDK kinderopvang beseft dat in geval van overlijden nazorg voor de ouders en de betrokken medewerkers belangrijk is. Goede communicatie tussen alle betrokkenen staat daarbij voorop. In de eerste plaats hebben de ouders recht op volledige informatie. Aandacht voor alle betrokkenen en openheid over de gang van zaken voorkomen dat het rouwproces extra wordt belast.

<u>Veilig Slapen</u>
Rust, reinheid, regelmaat
Er zijn sterke aanwijzingen dat veranderingen in omstandigheden en routine stress veroorzaken bij (jonge) baby's. De situatie op het kinderdagverblijf zal in vele opzichten van de thuissituatie verschillen. Het is daarom verstandig om ouders van jonge baby's de gelegenheid te bieden om te komen wennen. Hierbij is het van belang dat het kind tijdens deze wenmomenten ook een slaapperiode meemaakt. Het ritme van thuis wordt bij jonge baby's zoveel mogelijk gehanteerd om rust en regelmaat te creëren.
Baby's die bij het slapen een fopspeen gewend zijn, mogen deze dan ook op de opvang gebruiken. Het is echter raadzaam het gebruik van een fopspeen na de leeftijd van 10 maanden af te bouwen. Voor een fopspeen wordt geen koord of lint gebruikt.

Lakentje - Dekentje
In principe slapen baby's bij SDK (zoals aanbevolen) in een slaapzak. Er kan echter een uitzondering gemaakt worden voor baby's die op deze manier moeite hebben met in slaap komen, bijvoorbeeld omdat ze thuis niet gewend zijn aan het slapen in een slaapzak. Voor deze kinderen kan gebruik worden gemaakt

van een laken en een dekentje.
We gebruiken hiervoor een bovenlaken met een enkele deken. De baby ligt met zijn voeten bij het voeteneinde van het bedje, maar niet met de voeten tegen het voeteneinde aan (zodat hij zich niet weg kan trappen). We maken het bed kort op, zodat de baby niet onder deken of laken kan schuiven. Met kort opmaken wordt bedoeld dat de baby onderaan in het bed ligt, waarbij de deken wel tot aan de schouders reiken. De deken wordt dwars over het voeteneind gelegd. Het lakentje en de deken worden stevig om de zijkanten en onderkant van het matras gevouwen. We gebruiken geen plastic of zeiltjes onder het onderlaken. We vouwen dekens niet dubbel en we combineren nooit een slaapzak met een laken en dekentje. In de warme zomermaanden gebruiken we alleen een laken, zonder dekentje.

Lakens en dekentjes worden centraal ingekocht. Pedagogisch medewerkers kunnen deze in overleg met hun locatiemanager bestellen bij het FD.

Doel
Zorgen voor fysieke veiligheid van het kind. Het gevoel van veiligheid van het kind te vergroten; een eigen bedje en een eigen kroel geven houvast.
Preventie van wiegendood. Weten hoe te handelen in het geval van wiegendood.

Social media
SDK kinderopvang maakt gebruik van social media. Er is een facebook- en een twitter account. Regelmatig worden er nieuwsberichten en foto's op deze pagina's geplaatst, zodat ouders op de hoogte kunnen blijven van wat de kinderen op de opvang of peuterspeelzaal beleven. Een verdere uitwerking van de regels met betrekking tot het gebruik van social media staat beschreven in het personeelsbeleid.

Doel
Goed en verantwoord gebruik van de social media.

Speelgoed van thuis meenemen

Dagopvang en peuterspeelzaal
Het is niet de bedoeling dat kinderen speelgoed van thuis meenemen naar de groep. Dit is niet eerlijk ten opzichte van de andere kinderen (op de groep wordt al het speelgoed gedeeld). Daarnaast is er zo geen overzicht meer welk speelgoed van een kind zelf of van SDK is. Er kan dan niet gegarandeerd worden dat het eigen speelgoed heel blijft. Op de groepen is vanuit SDK een voldoende en gevarieerd aanbod aan speelgoed voor de kinderen aanwezig.
Wanneer kinderen toch speelgoed meenemen wordt het mee terug gegeven aan de ouders of in het mandje van het kind gelegd. Als het kind iets nieuws wil laten zien (bijvoorbeeld na een verjaardag of na sinterklaas), krijgt het kind de ruimte om het nieuwe speelgoed te laten zien en is hier aandacht voor. Daarna wordt het betreffende speelgoed opgeborgen in het mandje. Knuffels, kroelen en speentjes zijn uiteraard wel welkom op de groep (zie: ‘speentjes en knuffels’).

Bso
Op de bso wordt wel toegestaan dat kinderen speelgoed van thuis meenemen. Ook hier is een voldoende en gevarieerd aanbod aan speelgoed voor de kinderen aanwezig, maar zeker de oudere bso kinderen

kunnen er behoefte aan hebben om hun (draagbare) spelcomputer of een boek waarin ze aan het lezen zijn, van thuis mee te nemen. Aan de (computer)spelletjes van thuis, worden wel dezelfde regels gesteld als aan de spellen op de groep (zie ook het onderwerp 'gamen').

Doel
Een voldoende en gevarieerd aanbod aan speelgoed voor alle kinderen.

Speentjes en knuffels
Knuffels en kroelen, ze zijn even welkom als het kind zelf! Zeker tijdens de wenperiode wordt geadviseerd het kind iets vertrouwds mee te geven. Vaak is dat de favoriete knuffel. Als het kind verdrietig is, wordt de knuffel gebruikt om het kind te troosten. De knuffel mag ook altijd mee naar bed. Zo nodig helpen de pedagogisch medewerkers het kind de knuffel te beschermen; er wordt niet verwacht dat het kind zijn knuffel met andere kinderen deelt.

Bij de peuters mogen de speentjes alleen in bed. Aan de speen mag, in verband met de veiligheid, geen koordje zitten. De speentjes worden bewaard in de mandjes van de kinderen. Ouders dragen zorg voor het uitkoken hiervan. In verband met hygiëne en de taalontwikkeling van het kind, mogen zij niet met een speen in de groep rondlopen wanneer zij wakker zijn. Voor kinderen die gewend zijn voortdurend een speen in de mond te hebben wordt een “ontwen periode” gehanteerd. Dit wordt besproken met ouders.

Doel
Het bevorderen van het gevoel van veiligheid door iets vertrouwds van thuis mee te nemen.

Skaten
Onder skates verstaan wij zowel rollerskates als rolschaatsen en heelys (sportschoenen met wieltjes in de hak). We willen kinderen op de bso graag de kans geven om te skaten, maar vinden het hierbij ook van belang om de kans op ongelukken zo klein mogelijk te houden.
Om deze reden is er voor gekozen om centraal een set skates met volledige bescherming aan te schaffen. Deze set kan via het FD worden gereserveerd. Bij het skaten dienen de kinderen alle bescherming te dragen. Deze bestaat uit knie-. elleboog- en polsbeschermers.

Doel
Kinderen de gelegenheid bieden om te kunnen skaten, maar ook de kans op letsel zo klein mogelijk houden.

Stagiaires
Stagiaires staan tijdens de opleiding boventallig. Ze zijn daarom extra, naast de vaste pedagogisch medewerkers. De pedagogisch medewerkers geven de stagiaires taken die passen bij de ontwikkeling van de individuele stagiaire (zie 'stagebeleid'). Dit betekent bijvoorbeeld dat stagiaires in eerste instantie nog niet verschonen. Wanneer ze er aan toe zijn mogen ze onder toezicht verschonen en als de stagiaire heeft laten zien deze taak goed en veilig uit te kunnen voeren, mag ze deze zelfstandig uitvoeren. Op deze manier begint de stagiaire met kleine en simpele taken, zoals voorlezen en meespelen. En bouwt dit uit naar zelf een activiteit begeleiden en tot slot zelfstandig een activiteit bedenken en uitwerken. Ook in de overdracht en communicatie met ouders begint het met gedag zeggen en zichzelf voorstellen, tot uiteindelijk zelfstandig de overdracht doen met de ouder.

Stekkerdozen
Bij het gebruik van stekkerdozen op een locatie worden alleen stekkerdozen toegepast met randaarde die specifiek bedoeld zijn voor huishoudelijk gebruik. Stekkerdozen liggen op een veilige plek en nooit los op de grond of op radiatoren. Tevens hangen ze niet aan een snoer of stekker. Bij voorkeur wordt een model gebruikt dat vastgezet kan worden. Stekkerdozen mogen niet aan elkaar gekoppeld worden. Bij de aanschaf wordt gelet op voldoende lengte van de kabel.

T

Tien-minutengesprek
Aan ouders van kinderen in de dagopvang wordt één keer per jaar de mogelijkheid tot een tien-minuten gesprekje aangeboden. Waar mogelijk wordt het gesprek met twee pm'ers gevoerd. De tien minuten gesprekken vinden 's avonds plaats. Ouders krijgen van te voren één of twee data door, waarbij zij zich kunnen inschrijven voor een tijdsvak. Ouders worden ingepland bij de mentor van het kind.

De insteek van de tien-minuten gesprekjes is positief. Aan de hand van foto's en filmpjes wordt ouders een kijkje in de keuken geboden. Op deze manier kunnen ouders ook zelf zien wat de kinderen doen op de dagopvang.
Voor elk kind wordt van te voren een mapje gemaakt op drive. Hierin worden één à twee filmpjes en eventueel een aantal foto's gezet. De filmpjes mogen ongeveer een minuut duren. De filmpjes die worden getoond zijn recent. Het zijn filmpjes die ouders nog niet hebben gezien. Na afloop van het gesprek worden de foto's en filmpjes met ouders gedeeld. Het beeldmateriaal is het uitgangspunt voor de inhoud van het gesprek. Aan de hand van het beeldmateriaal krijgen ouders een goed beeld van wat hun kind zoal doet op de groep. Ouders krijgen uiteraard ook de gelegenheid om vragen te stellen. Het tien-minutengesprek biedt gelegenheid om wat langer in gesprek te gaan, waar in de dagelijkse overdracht niet altijd tijd voor is.

Doel
Ouders meenemen in de activiteiten op de groep en hen tevens de kans geven om in gesprek te gaan met de vaste pedagogisch medewerkers.

Trakteren
Trakteren op een verjaardag, bij het afscheid nemen van de opvang of "zomaar" mag natuurlijk altijd, maar is absoluut niet verplicht. Wanneer ouders aangeven dat hun kind gaat trakteren, bespreken de medewerkers met de ouders op welke dag het kind gaat trakteren en vragen zij de ouders rekening te houden met het SDK principe ("niet te veel en niet te zoet"). Wanneer de hoeveelheid van een traktatie te groot blijkt te zijn, mogen de kinderen één ding uitkiezen en wordt de rest in het mandje van de kinderen gedaan (voor mee naar huis). Voor de kinderen is het daarom ook veel leuker als ze iets kleins krijgen waar ze direct lekker van mogen genieten.
De pedagogisch medewerkers kunnen ouders ideeën geven over traktaties. Er kan bijvoorbeeld zowel een eetbare als niet-eetbare traktatie aangeboden worden. SDK vindt het belangrijk dat de eetbare traktaties zo gezond mogelijk zijn. Voor traktatie-ideeën kan het boek 'Feest! '46 traktaties voor school of thuis' van het Voedingscentrum gebruikt worden of de website www.gezondtrakteren.nl.

Op de groep hebben de pedagogisch medewerkers in beeld of kinderen een dieet of levenswijze volgen, waarbij sommige voedingsstoffen verboden zijn. Ouders kunnen hier naar vragen, wanneer zij hier rekening mee willen houden bij het trakteren.
Natuurlijk mogen de kinderen ook voor de pedagogisch medewerkers iets meenemen, wanneer een kind of medewerker weg gaat van de groep. Ouders worden echter verzocht om de traktaties voor de medewerkers bescheiden te houden. De pedagogisch medewerkers doen 'gewoon' hun werk en halen daar enorm veel voldoening uit.

Doel
Trakteren mag en geeft het kind het gevoel belangrijk te zijn.

Tussenschoolse opvang
De tussenschoolse opvang of overblijf die we verzorgen hoeft niet aan alle eisen te voldoen, omdat de tussenschoolse opvang niet onder de Wet kinderopvang valt en daardoor de financiering en het tarief ook anders is. Voor de tussenschoolse opvang kunnen we daarom afwijken van de kwalificatie eisen medewerkers, de groepsgrootte en de beroepskracht kind ratio.

U

Uk & Puk
Uk & Puk is een voorschools educatie (VE) programma, gericht op kinderen in de leeftijd van nul tot vier jaar. Hierdoor is het uitermate geschikt voor het werken op kinderdagverblijven en peuterspeelzalen. In Uk & Puk staat spelen centraal. De pop 'Puk' is het speelkameraadje van de kinderen.
Bij Uk & Puk zijn twaalf thema's ontwikkeld die aansluiten bij de belevingswereld van baby's, dreumesen en peuters. Bij elk thema zijn activiteiten uitgewerkt voor drie leeftijdsgroepen. Deze activiteiten kunnen makkelijk ingepast worden in de dagelijkse gang van zaken. In de activiteiten is er aandacht voor vier ontwikkelingsdomeinen: taalontwikkeling, sociaal-emotionele ontwikkeling, motorische en zintuiglijke ontwikkeling en rekenprikkels. Ook worden richtlijnen gegeven voor de inrichting van de speelleeromgeving en het inzetten van materiaal.

Natuurlijk draait het bij Uk & Puk niet om lesjes geven en lesjes leren. Uk & Puk leert baby's, dreumesen en peuters nieuwe vaardigheden door actief bezig te zijn en lekker te spelen. Spelenderwijs ontwikkelen en aansluiten bij de interesse en betrokkenheid van kinderen staan centraal. Spelen in de basis.
Alle vaste pedagogisch medewerkers op de dagopvang en peuterspeelzaal hebben hun Uk & Puk certificaat behaald. Ook de meeste invalkrachten zijn in het bezit van een VE-certificaat . Daarnaast heeft SDK kinderopvang aandacht voor de borging van Uk & Puk.

Thema's
Uk & Puk werkt met thema's die aansluiten bij de belevingswereld van jonge kinderen. Bij elk thema zijn aansprekende activiteiten uitgewerkt voor drie leeftijdsgroepen (0-1,5 jaar, 1,5-2,5 jaar en 2,5-4 jaar). De activiteiten zijn gevarieerd: spelen, spel in een themahoek, ontdekken, knutselen, voorlezen, kring, expressie, bewegen, verzorgingsmomenten. Er worden tips gegeven voor de inrichting van de speelleeromgeving en voor het inzetten van materiaal. Kinderen ontwikkelen zich op een speelse manier en Puk helpt daarbij. Puk is het vriendje van de kinderen. Hij biedt troost en is een maatje bij wie de kinderen

zich veilig voelen. De 12 thema's zijn:

1. Welkom Puk!
2. Wat heb jij aan vandaag?
3. Eet smakelijk
4. Dit ben ik!
5. Reuzen en kabouters
6. Regen
7. Hatsjoe!
8. Knuffels
9. Oef, wat warm!
10. Ik en mijn familie
11. Sint & kerst
12. Vakantie

Als extra thema is beschikbaar: ik ben kunstenaar. Voor peuters die bijna naar de basisschool gaan is er daarnaast het thema: “Ik ben bijna vier!” Hierin worden zij voorbereid op de overgang van kindercentrum naar basisschool.

Kansen grijpen en kansen creëren
Voor jonge kinderen is de hele wereld nieuw. Elke dag doen ze nieuwe ervaringen op en leren ze nieuwe dingen. Iedere situatie is voor jonge kinderen dus een leersituatie, ook de verzorgingsmomenten. De kunst van het stimuleren van jonge kinderen is om daarbij aan te sluiten. De pedagogisch medewerkers hebben oog voor kansen op alle ontwikkelingsgebieden. Het is belangrijk om deze kansen te zien en te grijpen: een kans om te praten, te onderzoeken, uit te leggen en het kind te stimuleren in zijn ontwikkeling.
Kinderen zijn enthousiast, geïnteresseerd en pikken dingen eerder op als er wordt aangesloten bij hun belevingswereld. Er wordt gekeken waar de interesse en betrokkenheid van een kind ligt en hier wordt vervolgens op ingespeeld. Dit wordt ook wel kansen grijpen genoemd.

Daarnaast creëren pedagogisch medewerkers ook zelf ontwikkelingskansen voor de kinderen. Dit doen zij door het aanbieden van spelactiviteiten (onder andere de Uk & Puk activiteiten), de onderdelen van het dagprogramma en door kinderen actief te betrekken bij verzorgende activiteiten en huishoudelijke klusjes. Naast het feit dat het helpen bij huishoudelijke klusjes stimulerend is voor de motorische- en sociale ontwikkeling, zien jonge kinderen het helpen bij huishoudelijke taken als een teken van groot worden. Meehelpen vergroot het zelfvertrouwen van kinderen.

Activiteiten
Bij elk thema zijn activiteiten uitgewerkt voor drie leeftijdsgroepen. De activiteiten passen in het gebruikelijke dagritme van een peuterspeelzaal of kinderdagverblijf. De activiteiten zijn bedoeld om de totale, brede ontwikkeling van kinderen te stimuleren en vinden plaats in bestaande situaties binnen het dagverblijf of de peuterspeelzaal (bijvoorbeeld tijdens de verzorging, de kring en het spelen).
Het is belangrijk dat de pedagogisch medewerkers bij het uitvoeren van de activiteiten aansluiten bij het kind. Daarnaast is de eigen inbreng van het kind een essentieel onderdeel in elke activiteit.

De ervaring van baby’s

Een baby proeft, ruikt, kijkt, luistert, tast en doet zo kennis op over de wereld om hem heen. Hierbij speelt ook de motorische ontwikkeling een grote rol. Al doende beleeft en ervaart een baby zijn eigen lichaam en zijn nabije omgeving. Zo wordt de basis gelegd voor zijn verdere ontwikkeling op alle gebieden. Omdat een baby nog zo aan het ontdekken is hoe hijzelf en de wereld om hem heen in elkaar zitten, zijn vaste routines belangrijk en prettig. Dit geeft veiligheid en houvast. Hier vanuit kan dan steeds iets nieuws worden toegevoegd. Het gaat bij baby's puur om alle nieuwe ervaringen op te doen en nieuwe materialen te ontdekken. De activiteiten voor de baby's zijn voornamelijk zintuiglijke- en doe spelletjes, veelal hetzelfde maar met kleine variaties. Betrokkenheid is essentieel. De pedagogisch medewerker verwoord tijdens de activiteit steeds wat de baby doet, waar zijn aandacht naar uitgaat en hoe de baby reageert.

Dreumesen
De dreumes periode wordt gekenmerkt door exploratie en bewegen. Ze kunnen steeds meer en hebben dan ook de behoefte om steeds meer zelf te doen en te oefenen. Een dreumes oefent allerlei vaardigheden en ontdekt wat hij al wel of niet kan. De pedagogisch medewerkers kunnen dreumesen ondersteunen door hen de ruimte te geven om te helpen met klusjes, nieuwe vaardigheden te oefenen en hen te ondersteunen wanneer ze tegen de grenzen van hun kunnen aanlopen. Hier spelen de Puk activiteiten ook op in. In de activiteiten worden de kinderen voor een klein probleem gesteld, dat ze ook in hun dagelijks leven zouden kunnen tegenkomen. De kinderen mogen doen en ontdekken. De pedagogisch medewerker benoemt en verwoord steeds wat er gebeurt. Ook kan de pedagogisch medewerker met voorbeeldgedrag het spel op gang brengen.

Peuters
In de peuterleeftijd kan een kind de vaardigheden, die hij in de vorige periode heeft opgedaan, steeds gerichter gaan gebruiken. Peuters krijgen steeds meer taal, geheugen en cognitie tot hun beschikking. Ze krijgen steeds meer besef van tijd, kunnen verbanden leggen en zijn steeds meer in staat tot verbeelding. De peuter is dus niet meer alleen gericht op het verkennen van de wereld, maar kijkt al verder. Hij combineert materialen en maakt er iets nieuws van. Nieuwe informatie (bijvoorbeeld vanuit de pedagogisch medewerker) is steeds minder gebonden aan het hier en nu. Peuters kunnen ook teruggrijpen op eerdere ervaringen. Deze bredere blik is ook terug te zien in het spel. Peuters zijn steeds minder puur het materiaal aan het verkennen en vaardigheden aan het oefenen. Ze gaan langzaamaan situaties naspelen die een afspiegeling zijn van de buitenwereld. Ook in de Puk activiteiten wordt hierop ingespeeld. Waar het bij de dreumesen draaide om het doen en ontdekken, ligt de nadruk bij peuters op het uitlokken van taal en denken (verbeelden en oplossingen zoeken).

Doel
Het Uk & Puk programma gebruiken om kinderen te stimuleren in hun ontwikkeling.

Uitstapjes
Ouders geven schriftelijk toestemming voor uitstapjes op het algemene machtigingsformulier. Als er een spontaan uitstapje wordt gemaakt, wordt de locatiemanager (of tijdens diens afwezigheid de vervangend locatiemanager) vooraf op de hoogte gesteld. Uitjes tijdens de schoolvakanties zijn vooraf besproken met de locatiemanager en gedeeld via het vakantieprogramma met de ouders. Uitstapjes buiten de gemeentelijke grenzen zijn alleen toegestaan met toestemming van de directie.

Praktische voorwaarden:

- In de dagopvang/peuterspeelzaal dragen kinderen tijdens uitstapjes een gele reflectie ketting. Aan de binnenkant van iedere reflectie ketting zitten de gegevens van de locatie.
  In de bso wordt tijdens uitstapjes gebruik gemaakt van polsbandjes. Ieder kind draagt een polsbandje met daarop de contactinformatie van de groep. Bij sommige uitjes kan er, bijvoorbeeld op basis van het soort uitje of de hoeveelheid kinderen, door de medewerkers worden gekozen om de jongste bso kinderen ook gele reflectie kettingen te laten dragen.
- Het nummer van minimaal één van de mobiele telefoons die meegaat wordt doorgegeven aan de locatiemanager of directie.
- Bij uitstapjes wordt altijd een EHBO doos, voldoende eten en drinken en eventueel zonnebrand meegenomen. In de dagopvang en peuterspeelzaal worden daarnaast nog luiers, luierdoekjes, en pedaalemmerzakken meegenomen.
- Een uitstapje naar het zwembad is niet toegestaan (zie het kopje 'Zwemmen' welke uitstapjes met water wel kunnen).
- Alleen in overleg en met toestemming van de locatiemanager mogen er overuren gemaakt worden voor een uitstapje; deze worden zo snel mogelijk gecompenseerd.
- Uitstapjes mogen niet altijd op dezelfde dag plaatsvinden (dus niet altijd op woensdag).
- Voor uitstapjes wordt nooit een financiële bijdrage aan ouders gevraagd.

Bij een uitstapje in de dagopvang of op de peuterspeelzaal zitten de kinderen altijd in een BSO bus, een wandelwagen, de kinderbus óf ze lopen aan de hand van een pedagogisch medewerker.
Wanneer er gewandeld wordt mogen kinderen **nooit** “loslopen”.
Dit houdt in:

- Één pedagogisch medewerker met twee kinderen aan de hand.
- Of één pedagogisch medewerker met één kind in de wandelwagen en één kind aan de hand.

Het hangt sterk af van de kinderen, de medewerkers, de omgeving en aanwezigheid van stagiaires, wat een verantwoorde situatie is. Wanneer kinderen bijvoorbeeld tijdens het uitje in de BSO bus zitten en vanuit de BSO bus een afgebakende en overzichtelijke ruimte in gaan, volstaat in veel gevallen (in overleg en met toestemming van de locatiemanager) de normale beroepskracht-kind ratio.
De locatiemanager en pedagogisch medewerkers maken hierin een verantwoorde inschatting.

Fietsen
Er wordt uitsluitend gefietst met kinderen van zeven jaar en ouder, die al goed kunnen fietsen. Als één pedagogisch medewerker mee fietst, fietst deze achter de kinderen. Bij fietsen met een groter aantal kinderen, fietsen de pedagogisch medewerkers verdeeld voor en achter de kinderen. Wanneer kinderen uit school zelfstandig mogen fietsen, maar wel onder begeleiding van de pedagogisch medewerker fietst het kind voor de BSO bus uit.

Kinderen in een groep letten zelf vaak niet meer goed op het verkeer om hen heen en fietsen simpelweg achter hun voorganger aan. De voorste pedagogisch medewerker fietst daarom alsof ze 20 of 30 meter lang is. Zij let goed op en fietst niet nog net even door het oranje stoplicht heen. De rest van de groep fietst achter de pedagogisch medewerker aan, zij zouden dan door rood fietsen. De middelste pedagogisch medewerker let ook extra op. Zij zorgt er, net als de voorste medewerker, goed op dat de achterliggende

groep ook veilig kan oversteken. De pedagogisch medewerkers nemen een route die gemakkelijk en veilig gefietst kan worden met een grote groep, ook als dit niet de kortste route is.

Doel
Ervaringen buiten de eigen locatie opdoen. Veilig de wereld om je heen verkennen, exploreren.

V

Vakantiebeleid bso
Op de bso wordt ook in de vakanties met thema's gewerkt. Iedere dag worden activiteiten rondom dit thema georganiseerd. Kinderen mogen meedenken over deze activiteiten en hebben inspraak bij de invulling van de dag.

Voorbereiding
- Het personeelsrooster voor de vakantie wordt gemaakt inclusief pauzetijden. Het is niet toegestaan om zonder pauze te werken.
- De medewerkers maken een vakantie programma, waarbij rekening gehouden wordt met mooi weer en slecht weer. Er wordt een dagindeling gemaakt, met een planning van de activiteiten.
- De medewerkers beschrijven de activiteiten en verdelen de taken.
- Uiterlijk vijf weken voor aanvang van de vakantie, wordt het vakantieprogramma ter goedkeuring aan de locatiemanager gegeven en naar het kantoorteam gestuurd.
- Vier weken voor aanvang van de vakantie worden de kindaantallen geïnventariseerd.
- In overleg met de locatiemanager wordt een vakantiebudget beschikbaar gesteld en boodschappenlijst voor de activiteiten (en eten/drinken) ingeleverd.

Vakantieopvang op een andere locatie
Om kinderen van kleine bso locaties toch een gevarieerde vakantie-opvang met voldoende leeftijdsgenootjes te kunnen bieden, gaan zij in sommige gevallen in de schoolvakanties naar een andere locatie. Bij de intake worden ouders hiervan op de hoogte gesteld. Voor iedere vakantie delen de pedagogisch medewerkers de juiste locatie mee aan de ouders.

Bij het maken van het personeelsrooster is het uitgangspunt dat er van iedere locatie een pedagogisch medewerker vroege dienst heeft en een pedagogisch medewerker late dienst. Het streven is dat er bij aanvang van de vakantieopvang een ‘eigen’ pedagogisch medewerker een vroege dienst heeft.
Wanneer de kinderen 's ochtends eerst worden opgevangen op de eigen locatie, gaan zij samen met hun 'eigen' pedagogisch medewerker in de BSO bus naar de vakantie-locatie. Daar maakt de pedagogisch medewerker de kinderen wegwijs op de nieuwe locatie en stelt ze de overige pedagogisch medewerkers voor aan de kinderen. Wanneer de kinderen 's ochtends door de ouders op de vakantielocatie worden gebracht, maakt de 'eigen' pedagogisch medewerker ouders en kinderen wegwijs op de nieuwe locatie en stelt ze de overige pedagogisch medewerkers voor aan zowel de ouders als de kinderen. Als er geen “eigen” pedagogisch medewerker aanwezig is neemt een andere pedagogisch medewerker deze taak over.

Uitvoering

- Iedere dag worden activiteiten aangeboden. Een dagprogramma is afwisselend en er is voor ieder wat wils. In het programma worden verschillende spelvormen aangeboden, zoals koken, knutselen, techniek, sportactiviteiten enzovoort. De activiteiten moeten actief en inactief zijn waarbij het dagprogramma (bij voorkeur) een aantal sport- en spelactiviteiten bevat.
- Er worden activiteiten aangeboden die zowel voor de jongere als voor de oudere kinderen toegankelijk zijn.
- Als een activiteit niet geschikt is voor jongere of oudere kinderen, wordt er een alternatief voor hen bedacht.
- Aan ouders wordt meegedeeld hoe laat het programma begint en eindigt, zodat ze rekening kunnen houden met de haal- en brengtijden.
- Passend bij het thema kunnen er uitstapjes worden gemaakt. Zie ook het onderwerp 'uitstapjes'.

Aandachtspunten

- Per dag wordt een schoonmaakschema gemaakt.
- Presentielijsten worden per dag zorgvuldig bijgehouden; voor 10.00 uur wordt het aantal kinderen dat daadwerkelijk aanwezig is doorgebeld naar de locatiemanager of de vervangend locatiemanager.
- Voor elke locatie gelden de specifieke, locatiegebonden afspraken (roosters, pauzetijden).

Doel

De kinderen een leuke en uitdagende vakantietijd bieden.

Vaccinaties

Wij zijn voorstander van deelname aan het rijksvaccinatieprogramma voor ieder kind. Met name omdat voor ons als opvangorganisatie de veiligheid van de groep voorop staat. Wij zijn op onze dagopvang groepen ook verantwoordelijk voor kinderen die zo jong zijn, dat ze nog niet alle vaccinaties hebben ontvangen en kinderen die, vanwege gezondheidsredenen, niet volledig gevaccineerd kunnen worden. Deze kinderen willen we niet onnodig in gevaar brengen. Het rijksvaccinatieprogramma heeft bewezen een goede methode te zijn voor effectieve algemene bescherming. Het is een vorm van wederzijdse bescherming.
Om goed te kunnen handelen bij een verhoogd risico, registreren wij of kinderen deelnemen aan het rijksvaccinatieprogramma.

Doel

De veiligheid van de groep waarborgen en de meest kwetsbare kinderen niet onnodig risico laten lopen.

Veiligheid en Gezondheid

Voor het maken van de risico-inventarisatie en het opstellen en evalueren van het plan van aanpak, wordt gebruik gemaakt van de risicomonitor (RI&E).
Nieuwe medewerkers en stagiair(e)s krijgen de RI&E inzichtelijk op de locatie waar zij werkzaam zijn.
De RI&E is tevens voor ouders inzichtelijk op de locatie. Hiervan worden zij in het intakegesprek op de hoogte gesteld.

In de RI&E staat tevens beschreven wat de wijze is waarop kinderen wordt geleerd om te gaan met risico's, waarvan de gevolgen voor de veiligheid en gezondheid van kinderen beperkt zijn.

Indien er iets wijzigt op veiligheid- of gezondheidsgebied, wordt deze wijziging opgenomen in de RI&E. Het actueel houden van de RI&E is een continu proces. De RI&E wordt doorgenomen door de locatiemanager en pedagogisch medewerkers van de locatie, om eventuele wijzigingen door te voeren en op de hoogte te blijven van de inhoud.
Indien er iets wijzigt op veiligheid- of gezondheidsgebied wordt er tevens vastgesteld of er actie nodig is. Wanneer er actie nodig is, wordt deze actie opgenomen in het plan van aanpak.
Wijzigingen in de RI&E en/of het plan van aanpak worden gecommuniceerd met de medewerkers op de betreffende locatie. Jaarlijks worden ouders via de nieuwsbrief geattendeerd op het inzien van de RI&E.
Zie voor de achterwachtregeling ('Achterwachtregeling')

Verjaardagen
Bij jarig zijn hoort uiteraard een feestje. Voor kinderen is hun verjaardag een spannende gebeurtenis. Op die dag staan zij in het middelpunt van de belangstelling. Wanneer een kind jarig is vieren wij dit daarom ook op de groep (behalve als ouders aangeven dit liever niet te willen). In overleg met de ouders wordt er gekeken op welke dag de verjaardag gevierd gaat worden. Kinderen mogen dan trakteren, maar dat is niet verplicht. De verjaardag wordt gevierd tijdens een groepsmoment, zodat alle kinderen betrokken zijn. Er wordt voor de jarige gezongen en kinderen vanaf twee jaar krijgen een cadeautje.
Deze cadeautjes worden centraal ingekocht en kunnen door de pedagogisch medewerkers besteld worden via het FD. Het vieren van verjaardagen op de groep is niet alleen heel gezellig, het heeft ook een sociaal aspect. Kinderen raken bij elkaar betrokken. Dit draagt bij aan het groepsgevoel.

Doel
Het vieren van een verjaardag draagt bij aan de sociaal-emotionele ontwikkeling en autonomie van kinderen.

Verschonen
Verschonen is in de dagopvang een veel voorkomende dagelijkse handeling. Dat neemt niet weg dat het van belang is, dat de pedagogisch medewerkers geconcentreerd zijn en goed opletten tijdens het verschonen. Een ongeluk zit immers in een klein hoekje!

Van belang bij het verschonen:

1. Staan alle standaard spullen om te verschonen direct voor het grijpen? Wanneer er twee verschoonkussens zijn, dienen alle andere spullen ook dubbel aanwezig te zijn. Voor ieder kussen een eigen set;
2. Voorafgaand aan het verschonen pakt de pedagogisch medewerker het mandje van het kind en pakt zij onder het verkleedkussen alvast alles wat zij nodig heeft.
3. De pedagogisch medewerker houdt het kind altijd met tenminste één hand vast. Zo voelt zij wanneer een kind beweegt;
4. De pedagogisch medewerker blijft altijd met haar lichaam voor het kind staan. Ze draait niet weg en stapt niet opzij om iets te pakken, maar vraagt indien nodig een collega om te helpen of pakt het kind op. Als de pedagogisch medewerker met haar lichaam voor het kind staat, kan het niet vallen

als het kind toch onder haar hand uit weet te schieten.
5. Omdat pedagogisch medewerkers veel verschonen op een dag, kan het zijn dat een collega hier te makkelijk mee omgaat. Let hier op en spreek elkaar aan.
6. Kinderen zijn sneller en sterker dan je denkt. De pedagogisch medewerkers nemen dan ook geen risico's. Ze vertellen het kind altijd wat zij gaan doen. Ze gebruiken de tijd van het verschoonmoment tevens als interactiemoment met het kind.

Doel
De kinderen op een veilige manier verschonen.

Vervelen
SDK is van mening dat kinderen zich ook af en toe mogen vervelen. Zij krijgen elke dag activiteiten aangeboden, maar mogen zelf kiezen of ze hieraan meedoen. Vervelen kan heel nuttig voor de ontwikkeling. Door zich af en toe te vervelen, worden de kinderen gedwongen om zelf tot spel te komen. Verveling kan leiden tot het creatief omgaan met de mogelijkheden die voorhanden zijn.

Doel
Kinderen leren zelf tot spel te kunnen komen.

Voorlezen
Uit onderzoek blijkt dat kinderen die veel voorgelezen worden, bij binnenkomst op de basisschool een aanmerkelijke hogere woordenschat hebben dan kinderen die niet of nauwelijks voorgelezen worden. Beschikken over een behoorlijke woordenschat vergroot de kans op een zo goed mogelijke schoolcarrière en daarmee op het zo optimaal mogelijk benutten van talenten bij kinderen. Daarnaast is (voor)lezen natuurlijk ook gewoon plezier en besteden we hier binnen SDK aandacht aan op de groepen. Met dit als uitgangspunt, zijn de volgende doelen rondom (voor)lezen binnen SDK Kinderopvang geformuleerd:

- Bevorderen van leesplezier
- Stimuleren van de taalontwikkeling
- Ontwikkeling van de fantasie
- Stimuleren van de persoonlijke ontwikkeling
- Versterken van de sociale vaardigheden
- Overdracht waarden en normen, cultuur
- Ouders betrekken bij de activiteiten rondom lezen en voorlezen

Om de doelen te kunnen bereiken, maakt SDK Kinderopvang gebruik van een aantal voorleescoordinatoren, een goed ingerichte leesomgeving met voldoende op de leeftijd aangepaste boeken op de groep en de voorleescyclus.

Voorleescoördinatoren
De voorleescoördinatoren zijn verantwoordelijk voor:

- de aansturing van de coördinatoren op locatie (zij begeleiden de locaties in de praktijk)
- vaststellen van en controle op uitvoering van het beleid
- regelen van eventuele bijscholing

- uitzetten van bijzondere activiteiten in het kader van lezen/voorlezen. Te denken valt aan de Kinderboekenweek en de Nationale Voorleesdagen.

Om leren gaan met boeken
Voorafgaand aan zelf lezen en voorlezen gaat het leren omgaan met boeken. De pedagogisch medewerkers hebben hier een grote rol in. Zij moeten kinderen leren dat je voorzichtig met boeken om moet gaan. Dat een boek kapot gaat als het veel gelezen wordt, is geen probleem, een boek zomaar kapot scheuren wel. Daarbij is het uiteraard van belang dat de kinderen bij de leeftijd passende boeken aangeboden krijgen: voor de jongsten badboekjes of stevige kartonnen boeken, voor de peuters boeken met papier. De kinderen wordt geleerd dat er boeken zijn die je zo mag pakken (en waar je dus ook bij kunt) en dat er speciale boeken zijn waar je samen met met de pedagogisch medewerker in kijkt.

Voorleescyclus
Wij werken volgens de voorleescyclus. Deze cyclus bestaat uit 6 fasen:

1. Voorbereiden in kleine kring
2. Verkennen en voorlezen in de grote groep
3. Ingaan op de verhaallijn (herhaald voorlezen)
4. Doorgaan op het thema
5. Differentiëren voor zwakste kinderen
6. Napraten

Samenwerking
Ouders worden regelmatig via de centrale Nieuwsbrief geïnformeerd over nut en noodzaak van voorlezen en speciale activiteiten zoals de Kinderboekenweek en de Nationale voorleesdagen. In de Puk nieuwsbrieven die bij ieder thema verspreid wordt onder ouders, staan bij het thema passende boeksuggesties. Per locatie worden afspraken gemaakt over de inzet van bibliotheekmedewerkers bij ouderbijeenkomsten en bezoeken aan de bibliotheek.

Vriendjes
Het komt voor dat de kinderen graag een vriendje mee willen nemen, om samen te kunnen spelen op de bso. SDK vindt het belangrijk dat kinderen de mogelijkheid hebben om hun sociale contacten op te bouwen en te onderhouden. Samen spelen met vriendjes van school is belangrijk om goede vriendschappelijke relaties op te bouwen. Vriendjes mogen komen spelen op de bso (mits de pm-kind ratio dit toelaat) tot maximaal 16.30 uur. De ouders van het kind dat komt spelen moeten vooraf het formulier 'Machtiging spelen bij SDK kinderopvang' tekenen (ook als het kind al op een andere dag op de bso komt).

Ook kan het voorkomen dat een kind graag tussen de middag of na schooltijd bij een vriendje wil spelen. Ouders geven schriftelijk toestemming voor het spelen bij een vriendje op het algemene machtigingsformulier. Vervolgens geven zij een lijstje met namen van vriendjes door bij wie het kind mag spelen. Als de naam van het vriendje niet op het lijstje staat mag het kind niet mee. Bij het ophalen wordt dan met de ouders besproken of het vriendje voor een volgende keer aan de lijst mag worden toegevoegd. Wanneer een kind ergens gaat spelen, stelt de pedagogisch medewerker de ouder hiervan op de hoogte. Het kind moet uiterlijk om 17.00 uur (of voor de tijd dat het kind meestal opgehaald wordt), worden teruggebracht naar de bso door de ouder van het vriendje. Eventueel kunnen hier met ouders andere

afspraken over worden gemaakt. Deze worden vastgelegd op het machtigingsformulier.

Doel
Sociale ontwikkeling stimuleren door het opdoen en kunnen onderhouden van sociale contacten.

Voorschoolse educatie (VE)
Op onze dagopvanglocaties en peuterspeelzalen wordt het gehele jaar door gewerkt met het VE-programma Uk & Puk (zie kopje 'Uk & Puk'). Er wordt, indien van toepassing, tevens aansluiting gezocht bij de school waarin de locatie gevestigd is. Aan kinderen van 2,5 tot vier jaar met een indicatie voor VE wordt 960 uur VE geboden. In de dagopvang wordt in principe vijf dagen in de week van 8:30 tot 12:30 uur en van 14:30 tot 16:30 uur tijd aan VE besteed. De breng en haaltijden en het middagslaapje worden niet meegeteld bij de uren besteed aan VE. De uren (verdeeld over vier of vijf dagen) die op onze peuterspeelzalen aan VE worden besteed zijn vastgelegd onder het kopje 'Dagritme'.
Vakantieweken, die gebaseerd zijn op de vastgestelde schoolvakanties, worden niet meegeteld in de VE-uren.

W

Wennen
Voor kinderen is het belangrijk om de tijd te krijgen om te wennen, wanneer ze voor het eerst naar de kinderopvang of peuterspeelzaal komen of wanneer ze naar een volgende groep gaan. Ze moeten wennen aan de pedagogisch medewerkers, de andere kinderen en aan de groepsruimte. Een zorgvuldige kennismaking bevordert het gevoel van veiligheid. Een wenperiode geeft kinderen de tijd om een vertrouwensband te kunnen opbouwen met de pedagogisch medewerkers. Afhankelijk van de leeftijd, het gemak waarmee het kind zich aanpast aan de nieuwe situatie en de wensen van de ouder, zal hiervoor een wenschema worden opgesteld. Tijdens de wenperiode kan een kind meerdere malen een bezoek aan de groep brengen. Indien nodig wordt er in overleg met de ouders een aangepast wenschema aangehouden. Dit kan betekenen dat een kind later begint met de opvang of op een eerder of later moment overgaat naar de nieuwe groep. Maximaal zijn er twee kinderen tegelijkertijd aan het wennen op een groep. Bij een nieuwe groep kan dit aantal hoger zijn.

Wennen is niet alleen belangrijk voor de kinderen. Ook de ouders moeten wennen aan de kinderopvang of peuterspeelzaal, aan het feit dat ze de zorg voor hun kind uit handen moeten geven en zij de opvoeding zullen gaan delen met de pedagogisch medewerkers. Ook ouders moeten daarom de tijd krijgen om een vertrouwensband met de pedagogisch medewerkers op te bouwen. SDK streeft ernaar om ouders tijdens de wenperiode een goed gevoel te bezorgen over de opvang en het vertrouwen te geven dat hun kind in goede handen is. Voor de zorg en ontwikkeling van het kind is het van belang dat zoveel mogelijk informatie wordt uitgewisseld over het kind.

In het 'protocol wennen' zijn een gedetailleerde omschrijving van de wenprocedure en de wenschema's voor de verschillende leeftijdsgroepen te vinden. Het 'protocol wennen' is terug te vinden in het protocollenboek.
Daarnaast is er een checklist voor de interne wenprocedure gemaakt. Hierop zijn alle stappen van de wenprocedure schematisch weergegeven zodat de pedagogisch medewerkers de stappen van de

wenprocedure kunnen bijhouden en afvinken. De 'checklist interne wenprocedure' is voor medewerkers terug te vinden op google drive.

Doel
Het is voor een kind belangrijk dat het zich thuis gaat voelen op de nieuwe groep, zodat het zich veilig voelt en zich optimaal kan ontwikkelen. Voor ouders is het belangrijk kennis te maken met de “nieuwe” groep en groepsleiding.

Wensen ouders
Wanneer ouders specifieke wensen hebben met betrekking tot de verzorging van hun kind, kunnen zij dit aangeven bij de locatiemanager tijdens het intake gesprek. Mocht een ouder dit niet hebben gedaan, kan dit op een later tijdstip alsnog bij de pedagogisch medewerker. Wanneer ouders een wens uiten met betrekking tot de verzorging van hun kind, zal bekeken worden of SDK tegemoet kan komen aan de wensen van de ouder. Zie ook de onderwerpen: 'Allergie / dieet' en 'aanvullende zorgbehoefte'.

Doel
Zoveel mogelijk tegemoet komen aan de wensen van ouders, zonder tegen de pedagogische visie van de organisatie in te gaan en zonder dat het ten koste gaat van de zorg van het betreffende kind, de andere kinderen of het groepsfunctioneren.

Z

Zelfredzaamheid en zelfstandigheid
Bij het stimuleren van de zelfredzaamheid van het kind, wordt gelet op het karakter en op de leeftijd van het kind. Er wordt van een kind niet verwacht dat het iets kan waar het nog niet aan toe is. De pedagogisch medewerkers stimuleren kinderen om zelf zaken te proberen op te lossen of aan te pakken en geven kleine opdrachtjes. Met behulp van succeservaringen wordt er gebouwd aan het zelfvertrouwen van de kinderen. Daarnaast stimuleren de pedagogisch medewerkers hen voor zichzelf op te komen. Kinderen worden hierin aangemoedigd en beloond.
Uiteraard worden ouders hierbij betrokken. Het is van belang dat kinderen thuis dezelfde vaardigheden oefenen als op de kinderopvang/ peuterspeelzaal. Het doel van het stimuleren van de zelfredzaamheid en zelfstandigheid, is dat kinderen worden voorbereid op de basisschool en op de maatschappij.

Zelfredzaamheid bij baby’s:
Bij baby’s tot een jaar is er nog geen sprake van zelfredzaamheid. Vanaf een jaar worden kinderen langzaamaan gestimuleerd om te helpen met opruimen door kleine opdrachtjes te geven zoals: “zet jij de auto in de kast?” “zet jij de poppenwagen weg?” Ook leren de kinderen hun brood te prikken met een vorkje. Tegen de tijd dat de kinderen twee worden kunnen ze meestal al helpen met bijvoorbeeld uitkleden, schoenen en sokken uitdoen en sloffen aantrekken.

Zelfredzaamheid bij peuters:
Op de peutergroep worden de kinderen gemotiveerd en gestimuleerd om zelf naar de wc te gaan. Met wat aanmoediging kunnen zij al snel zelf hun knoop losmaken en hun broek optrekken, net als zich uitkleden en

de pyjama aantrekken. Ook leren zij zelfstandig met een vork eten en drinken uit een gewone beker. Peuters vinden het daarnaast heel leuk om zelf hun boterham te smeren. De peuters worden tevens gestimuleerd te helpen bij het opruimen en om zich korte tijd zelfstandig te vermaken.

Zelfredzaamheid bij schoolkinderen:
Op de buitenschoolse opvang gaat de zelfstandigheid en zelfredzaamheid verder dan de praktische vaardigheden zoals zindelijkheid, aankleden of brood smeren. De kinderen krijgen behoefte aan meer ruimte, een eigen plek en dingen zelfstandig doen. In overleg met ouders worden hierover afspraken gemaakt. Deze afspraken worden door ouders, kind en groepsleiding vastgelegd in het "toestemmingsformulier t.a.v. de zelfstandigheid".
Hierin wordt bijvoorbeeld vastgelegd dat een kind buiten het bso-plein mag spelen, op welke tijd(en) het zich bij de bso moet melden of dat een kind zelfstandig naar de sportclub, muziekles of naar huis mag gaan. Wanneer een kind zich niet aan de afspraken houdt wordt met de ouders overlegd welke consequenties dit voor het kind heeft.
Op de bso gaat het daarnaast over het dragen van verantwoordelijkheden, het maken van afspraken en zich daaraan houden. SDK vindt het belangrijk dat kinderen betrokken zijn bij de groep. Door kinderen (binnen hun mogelijkheden) verantwoordelijk te maken voor de sfeer in de groep, het welzijn van elkaar en kleine klusjes die binnen een groep moeten gebeuren, krijgen zij het gevoel dat ze belangrijk zijn en bij de groep horen. Zo kunnen kinderen op de bso alleen opruimen (de jongsten uiteraard met wat hulp). Hier is de regel dat je datgene opruimt wat je hebt gebruikt en waarmee je hebt gespeeld. Ook na het eten kunnen kinderen helpen met opruimen. Samen opruimen is een sociale bezigheid en het bevordert de zelfstandigheid en het verantwoordelijkheidsgevoel van de kinderen. Daarnaast vinden kinderen het vaak ook heel leuk om de pedagogisch medewerkers te helpen.
Bso kinderen mogen vanaf acht jaar zelfstandig naar school en terug naar de bso gaan indien de verkeersveiligheid dit toelaat. Ouders tekenen hiervoor een toestemmingsformulier. In aanloop daarnaar toe mogen kinderen ook steeds verder vooruit lopen. Oudere kinderen worden ook meer betrokken bij bepalen van de activiteiten, de inrichting, het schoonmaken en het opruimen.

Doel
Het bevorderen van de zelfstandigheid van het kind, het stimuleren van de emotionele ontwikkeling en het bevorderen van het zelfvertrouwen.

Zindelijkheid
Zindelijkheid houdt in; gecontroleerd plassen en poepen op een plaats die daar speciaal voor bedoeld is. 'Gecontroleerd' wil zeggen dat het kind er echt controle over heeft. Hij moet dus z'n plas en z'n poep kunnen ophouden en zelfstandig kunnen reageren op aandrang, door zelf naar een speciale plek te gaan om te plassen of te poepen.
Baby's tot 12 maanden plassen reflexmatig wanneer ze een volle blaas hebben. Vanaf 12 maanden begint de gevoeligheid van de blaas voor het reflexmatig plassen af te nemen. Een kind krijgt langzaam meer controle over het op gang brengen of het stoppen van plassen.
Een kind kan pas zindelijk worden wanneer het zenuwstelsel voldoende rijp is om de sluitspieren bewust aan te spannen en los te laten. In de praktijk is dit wanneer een kind zijn luier minstens anderhalf tot twee uur droog kan houden. Dit begint meestal wanneer kinderen ongeveer twee jaar oud zijn. De meeste kinderen tonen hun eerste interesse voor het plassen tussen de anderhalf en de twee jaar. Op de leeftijd

van 20 tot 30 maanden kunnen de meeste kinderen aangeven dat ze gepoept hebben of moeten poepen.

Signalen
Een kind moet er lichamelijk en geestelijk wel klaar voor zijn om zindelijk te worden en het kind moet interesse tonen voor plassen en poepen. Er zijn verschillende signalen waaruit opgemaakt kan worden dat een kind eraan toe is om zindelijk te worden.

- Het kind heeft steeds vaker een droge luier, anderhalf tot twee uur.
- Het is zichtbaar dat het kind merkt dat hij plast of poept.
- Het kind gaat interesse tonen in zindelijkheid.
- Het kind begint zelf aan de luier te trekken om hem af te doen.
- Het kind vindt een vieze broek niet fijn.

Dagopvang en peuterspeelzaal
De pedagogisch medewerkers op de babygroepen zetten de kinderen die het leuk vinden, af en toe op het potje. Bij de peutergroepen worden de kinderen gestimuleerd om op het potje of het toilet te gaan. Dit wordt wel met de ouders besproken. De pedagogisch medewerkers geven de kinderen hierbij regelmatig complimenten en blijven het kind stimuleren, ook wanneer er 'ongelukjes' gebeuren.
De pedagogisch medewerkers houden hierbij rekening met het feit dat van het kind wordt verwacht dat het zindelijk is, wanneer het vier jaar is en naar school gaat.

Zindelijkheidstraining
De duur van een normale zindelijkheidstraining verschilt van kind tot kind. Hier moet ten minste drie maanden voor uitgetrokken worden.

- Stap één: oefenen met het potje
  Het kind spelenderwijs een aantal keer per dag op het potje laten zitten met een luier aan, daarna zonder luier. Het gebruik van een potje wordt aangeraden, omdat kinderen er dan zelf op en af kunnen.

- Stap twee: op vaste tijden op het potje
  Het kind op vaste tijden per dag, enkele minuten op het potje laten zitten zonder luier. Goede momenten zijn: Als het kind signalen geeft dat het naar de wc moet, na het eten of drinken, als het kind wakker wordt en bij het weggaan of thuis komen.

- Stap drie: wennen aan het toilet
  Het kind langzaamaan laten wennen aan het zitten op het toilet. Hierbij kunnen een toiletbrilverkleiner en een opstapje helpend zijn.

- Stap vier: de luier uit
  Wanneer het kind overdag goed op het toilet plast, kan de luier overdag uit. Wanneer het kind enkele nachten een droge luier heeft, kan ook 's nachts de luier uit. Wel is het belangrijk dat er voor het naar bed gaan nog geplast wordt.

Bij alle stappen is het positief belonen belangrijk. Dit kan bijvoorbeeld door een complimentje te geven of gebruik te maken van een beloningssysteem met stickers en/of een cadeautje.

Samen werken aan zindelijkheid
Wanneer ouders thuis starten met de zindelijkheidstraining, worden zij gevraagd dit aan te geven bij de pedagogisch medewerksters. Dezelfde aanpak thuis en op de groep van het kind, kan helpen bij de zindelijkheid. Als ouders en pedagogisch medewerkers één lijn trekken, is het voor het kind duidelijk wat er van hem verwacht wordt.

Doel
Het kind helpen bij het zindelijk worden. Daarnaast het bevorderen van de zelfstandigheid van het kind, het stimuleren van de emotionele ontwikkeling en het bevorderen van het zelfvertrouwen.

<u>Zindelijkheid bso</u>
Ons uitgangspunt is dat kinderen zindelijk zijn als ze bij ons op de bso komen. De buitenschoolse opvang is, in tegenstelling tot de kinderdagopvang, niet ingericht op kinderen die niet zindelijk zijn. We gaan er niet van uit dat pedagogisch medewerkers kinderen moeten verschonen op de groep.
Tijdens het intakegesprek wordt de ouder gevraagd of het kind zindelijk is. Als dit niet het geval is dan wordt de pedagogisch coach of locatiemanager erbij betrokken en komt er een handelingsplan om het kind te helpen zindelijk te worden. De coach of locatiemanager en pedagogisch medewerker blijven in gesprek met ouders en passen waar nodig het handelingsplan aan. Dit handelingsplan wordt na een van te voren afgesproken periode geëvalueerd.
Wel moeten we in acht nemen dat kinderen in een nieuwe situatie een kleine terugval kunnen krijgen. Dit kan o.a. komen door grote veranderingen (spanningen), nieuwe situaties, onbekende situaties en de overgang van kinderdagopvang naar buitenschoolse opvang. Andere oorzaken kunnen zijn; koppigheidsproblemen, autoriteitsconflicten of gebrek aan zelfvertrouwen. Er kan natuurlijk ook een medische oorzaak aan ten grondslag liggen.
In het geval dat pas na de intake blijkt dat het kind toch niet zindelijk is, is het van belang de volgende stappen aan te houden:

- Ongelukjes worden besproken met ouders tijdens de overdracht. In overleg met ouders wordt er gekeken naar de mogelijke oorzaak en worden handvatten bedacht, die het kind zouden kunnen helpen zindelijk te worden. Een belangrijke kanttekening hierbij is dat de bso zoveel mogelijk de situatie thuis volgt. De bso heeft hierin geen primaire opvoedtaak. Er wordt tevens een evaluatie periode afgesproken met ouders.
- Mocht in de evaluatieperiode geen verbetering zichtbaar zijn, dan kan de pedagogisch medewerker de coach of locatiemanager erbij betrekken. Samen met ouders en pedagogisch coach wordt gekeken naar de situatie rondom het kind. Aan ouders kan geadviseerd worden om naar de huisarts te gaan, zodat eventuele medische oorzaken kunnen worden uitgesloten.
- Tevens wordt er een handelingsplan opgesteld. Dit handelingsplan wordt na een van te voren afgesproken periode geëvalueerd.

Ook binnen het beleidskader vragen sommige kinderen om maatwerk, bijvoorbeeld bij eventuele medische oorzaken. In dit geval zullen de pedagogisch medewerker en coach of locatiemanager op maat afspraken

maken met ouders. Dit kunnen bijvoorbeeld afspraken zijn met betrekking tot het groepsproces (zorgen dat het kind niet gepest wordt) of wat betreft zelfstandigheid (het kind verschoont zichzelf)
De uitgangspunten van het zindelijkheidsbeleid worden duidelijk gecommuniceerd naar pedagogisch medewerkers en ouders.

Doel
Een adequate aanpak wat betreft zindelijkheidsproblematiek op de buitenschoolse opvang.

Zorgen rondom een kind
Wanneer een pedagogisch medewerker zich zorgen maakt over het gedrag of de ontwikkeling van een kind, worden verschillende stappen ondernomen om het kind extra te kunnen stimuleren of te helpen bij zijn ontwikkeling (deze stappen zijn opgenomen in het 'protocol zorgen rondom een kind'). De pedagogisch medewerker kan op elk moment overleggen met / hulp vragen aan de locatiemanager. Ook kan de locatiemanager op ieder moment advies vragen aan de pedagogische ondersteuning, de pedagoog, aan collega's of bij externe partijen (mits ouders hiervoor toestemming geven). Bij elke stap van het protocol geldt: bij een vermoeden van kindermishandeling wordt vanaf dat moment de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling gevolgd.

Een uitgebreide omschrijving van de procedure wanneer er zorgen zijn om een kind en een schematische weergave van het stappenplan zijn te vinden in het 'protocol zorgen om een kind'. Deze is opgenomen in het protocollenboek.

Doel
Kinderen een veilige plek bieden en op een goede manier kunnen stimuleren of ondersteunen in hun ontwikkeling.

Zwemmen en zwembadjes
Zwemmen met de kinderen kan gevaarlijk zijn. De gevolgen van een moment van onoplettendheid zijn groot. De pedagogisch medewerkers zijn niet opgeleid om zwemmen te begeleiden en daarnaast hebben zij de professionele verantwoordelijkheid voor meerdere kinderen tegelijk. Daarom acht SDK het niet verantwoord om te gaan zwemmen met de kinderen. Om deze reden gaan de groepen dan ook niet naar de Merwelanden, Oude Tol of Klein Profijt om te zwemmen.
Op warme dagen wordt er natuurlijk wel gebruik gemaakt van andere manieren om lekker met water bezig te zijn (zie ‘spelen met water’ onder het kopje ‘Buiten spelen’).

Op deze regel zijn twee uitzonderingen. Met toestemming van de locatiemanager mogen de kinderen wel naar sportactiviteiten in het zwembad, mits er professionele begeleiding aanwezig is. Ook mogen de kinderen spelen met badjes met weinig water, wanneer deze op een overzichtelijk plek zijn zonder diepe baden of te veel mensen in de buurt (bijvoorbeeld de Paddenstoel in het Wantijpark). De locatiemanager bepaalt of een dergelijke wateractiviteit kan worden uitgevoerd.

Doel
Op een veilige manier verkoeling zoeken.

Bijlage 1. Leeftijdsopbouw groepen en samenwerking per locatie

Beregoed	
Groep	*Leeftijdsopbouw*
Knuffelberen	0 - 3 jaar
Pandaberen	0 - 3 jaar
Kleine Beren	0 - 3 jaar
Koalaberen	0 - 3 jaar
Troetelberen	2 jaar - doorstroom basisschool
Grote Beren	2 jaar - doorstroom basisschool
Teddyberen	2 - 7 jaar
IJsberen	2 jaar - doorstroom basisschool

Berenburg	
Groep	*Leeftijdsopbouw*
Bruine Beren	start basisschool - 9 jaar
Stoere Beren	7 - 13 jaar
Berenburg werkt samen met Wieldrecht	

Boerderij	
Groep	*Leeftijdsopbouw*
Kippenhok	start basisschool - 9 jaar
Hooizolder	start basisschool - 9 jaar
Boerderij werkt samen met Toermalijn, Boomhut en KC Dubbeldam	

Boomhut (Toermalijn)	
Haviken	7 - 13 jaar
Adelaars	7 - 13 jaar

Boomhut werkt samen met Boerderij en KC Dubbeldam

Muhring	
Groep	*Leeftijdsopbouw*
Speurneuzen	start basisschool - 9 jaar
Verkenners	7 - 13 jaar
Muhring werkt samen met Vest	

Vest	
Groep	*Leeftijdsopbouw*
Papegaaien	start basisschool - 9 jaar
Flamingos	start basisschool - 9 jaar
Pinguïns	6 - 9 jaar
Struisvogels	7 - 13 jaar
Toekans	7 - 13 jaar
Vest werkt samen met Muhring	

Sporting Delta	
Groep	*Leeftijdsopbouw*
Kogelstoters	start basisschool - 13 jaar
Speerwerpers	start basisschool - 13 jaar
Sporting Delta werkt samen met SamSam, Toermalijn, Poolberen en KC Dubbeldam	

Wieldrecht	
Groep	*Leeftijdsopbouw*
Sprinters	start basisschool - 9 jaar
Hoogspringers	start basisschool - 13 jaar
Wieldrecht werkt samen met Berenburg	

Groenland	
Groep	*Leeftijdsopbouw*
Zonnebloem	0 - 3 jaar
Madeliefjes	0 - 3 jaar
Klaverbloem	0 - 3 jaar
Krokus	2 jaar - doorstroom naar basisschool
Korenbloem	2 jaar - doorstroom naar basisschool
Waterlelie	2 jaar - doorstroom naar basisschool
Klaproos	2 jaar - doorstroom naar basisschool
Eekhoorns	start basisschool - 9 jaar
Otters	start basisschool - 9 jaar
Vossen	6 - 9 jaar
Wolven	7 - 13 jaar
Herten	7 - 13 jaar
Groenland werkt samen met Kraaiennest	

Intermezzo	
Groep	*Leeftijdsopbouw*
Trommel	0 - 3 jaar
Trompet	0 - 3 jaar
Tamboerijn	2 jaar - doorstroom naar basisschool

Triangel	2 jaar - doorstroom naar basisschool

KC Dubbeldam	
Groep	*Leeftijdsopbouw*
Boefjes	0 - 3 jaar
Deugnieten	2 jaar - doorstroom naar basisschool
Doerakken	start basisschool - 13 jaar
Donderstenen	start basisschool - 13 jaar
Bengels	start basisschool - 13 jaar
KC Dubbeldam werkt samen met Boerderij, Toermalijn, Boomhut en Sporting Delta	

Kleine Burgt	
Groep	*Leeftijdsopbouw*
Kleine Draken	0 - 3 jaar
Elfen	0 - 3 jaar
Eenhoorns	2 jaar - doorstroom naar basisschool
Vuurdraken	2 jaar - doorstroom naar basisschool
Tovenaars	2 jaar - doorstroom naar basisschool

Klimboom	
Groep	*Leeftijdsopbouw*
Brulapen	start basisschool - 7 jaar
Slingerapen	start basisschool - 7 jaar
Chimpansees	6 - 8 jaar
Bavianen	6 - 8 jaar
Orang-Oetans	7 - 13 jaar
Gorilla’s	7 - 13 jaar

Kraaiennest	
Groep	*Leeftijdsopbouw*
Piraten	start basisschool - 13 jaar
Zeerovers	start basisschool - 13 jaar
Kraaiennest werkt samen met Groenland	

Mini Burgt	
Groep	*Leeftijdsopbouw*
Bijtjes	0 - doorstroom naar basisschool
Rupsjes	0 - doorstroom naar basisschool

Mulo Burgt	
Groep	*Leeftijdsopbouw*
Torenkamer	start basisschool - 13 jaar
Schatkamer	start basisschool - 13 jaar

Poolberen	
Groep	*Leeftijdsopbouw*
Noordpool	start basisschool - 13 jaar
Zuidpool	start basisschool - 13 jaar
Vissen	2 jaar - doorstroom naar basisschool
Poolberen werkt samen met SamSam en Sporting Delta	

Rozemarijn	
Groep	*Leeftijdsopbouw*
Rood	0 - 3 jaar
Roze	2 jaar - doorstroom naar basisschool

Oranje	0 - doorstroom naar basisschool

SamSam	
Groep	*Leeftijdsopbouw*
Uiltjes	0 - 3 jaar
Valkjes	2 jaar - doorstroom naar basisschool
Ijsvogels	start basisschool - 13 jaar
Buizerds	start basisschool - 13 jaar
SamSam werkt samen met Poolberen en Sporting Delta	

Toermalijn	
Groep	*Leeftijdsopbouw*
Parel	0 - 3 jaar
Robijn	0 - 3 jaar
Ijskristal	2 jaar - doorstroom naar basisschool
Saffier	2 jaar - doorstroom naar basisschool
Diamant	2 jaar - doorstroom naar basisschool
Spechten	6 - 9 jaar
Raven	6 - 9 jaar
Toermalijn werk samen met KC Dubbeldam, Boerderij en Boomhut	

Belhamels	
Groep	*Leeftijdsopbouw*
Panters	start basisschool - 9 jaar
Leeuwen	6 - 9 jaar
Tijgers	7 - 13 jaar

Polderpeuters	
Groep	*Leeftijdsopbouw*
Polderpeuters	2 jaar - doorstroom naar basisschool

Klein Duimpje	
Groep	*Leeftijdsopbouw*
Klein Duimpje	2 jaar - doorstroom naar basisschool

Albatros	
Groep	*Leeftijdsopbouw*
Troetelberen	2 jaar - doorstroom naar basisschool
Eendjes	2 jaar - doorstroom naar basisschool

Driehoek	
Groep	*Leeftijdsopbouw*
Zonnetjes	2 jaar - doorstroom naar basisschool
Sterretjes	2 jaar - doorstroom naar basisschool

Ikraatje	
Groep	*Leeftijdsopbouw*
Vlinders	2 jaar - doorstroom naar basisschool
Vogels	2 jaar - doorstroom naar basisschool

Kleurrijk	
Groep	*Leeftijdsopbouw*
Groen	2 jaar - doorstroom naar basisschool
Rood	2 jaar - doorstroom naar basisschool

MKC Mozaïek	
Groep	*Leeftijdsopbouw*
Nijntje	2 jaar - doorstroom naar basisschool
Dribbel	2 jaar - doorstroom naar basisschool

De Peut	
Groep	*Leeftijdsopbouw*
Peut	2 jaar - doorstroom naar basisschool

Wereldwijzer	
Groep	*Leeftijdsopbouw*
Primo	2 jaar - doorstroom naar basisschool
Kletsmajoortjes	2 jaar - doorstroom naar basisschool

Atlas	
Groep	*Leeftijdsopbouw*
Atlas	Start basisschool - einde basisschool

Kiem	
Groep	*Leeftijdsopbouw*
Kiem	Start basisschool - einde basisschool

In de aanvullende algemene voorwaarden is opgenomen op welke momenten onze bso-locaties zijn samengevoegd.

SDK *kinderopvang*

Groep:

Bijlage pedagogisch beleid: drie-uursregeling dagopvang

De drie-uursregeling houdt in dat we op bepaalde tijden gedurende de dag mogen afwijken van de beroepskracht-kind ratio, bijvoorbeeld tijdens de pauzes. Onderstaand staan de afwijkende tijden aangevinkt.

	Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag
7:30 - 8:00	O	O	O	O	O
7:45 - 8:15	O	O	O	O	O
8:00 - 8:30	O	O	O	O	O
8:15 - 8:45	O	O	O	O	O
8:30 - 9:00	O	O	O	O	O
12:30 - 14:30	**O**	**O**	**O**	**O**	**O**
16:30 - 17:00	O	O	O	O	O
16:45 - 17:15	O	O	O	O	O
17:00 - 17:30	O	O	O	O	O
17:15 - 17:45	O	O	O	O	O
17:30 - 18:00	O	O	O	O	O

Een exemplaar van deze ingevulde bijlage hang je op de groep en een exemplaar berg je op in de beleidsmap van de locatie.

SDK *kinderopvang*

SDK *kinderopvang*

Groep:

Bijlage pedagogisch beleid: drie-uursregeling BSO

De drie-uursregeling (BSO) houdt in dat we op bepaalde tijden gedurende de dag mogen afwijken van de beroepskracht-kind ratio, bijvoorbeeld tijdens de pauzes. Onderstaand staan de afwijkende tijden aangevinkt. Op schooldagen mag je de tijden zelf invullen. Maximaal een bolletje per dag aanvinken.

Schooldagen max 30 min per dag	Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag
----------	O	O	O	O	O
----------	O	O	O	O	O

Niet schooldagen	Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag
7:30 - 8:00	O	O	O	O	O
7:45 - 8:15	O	O	O	O	O
8:00 - 8:30	O	O	O	O	O
8:15 - 8:45	O	O	O	O	O
8:30 - 9:00	O	O	O	O	O
12:30 - 14:30	**O**	**O**	**O**	**O**	**O**
16:30 - 17:00	O	O	O	O	O
16:45 - 17:15	O	O	O	O	O
17:00 - 17:30	O	O	O	O	O
17:15 - 17:45	O	O	O	O	O
17:30 - 18:00	O	O	O	O	O

Een exemplaar van deze ingevulde bijlage hang je op de groep en een exemplaar berg je op in de beleidsmap van de locatie.

SDK *kinderopvang*

Bijlage 4. Overzicht beleids- en coachingsuren 2021

Pedagogische beleidsontwikkeling
SDK kinderopvang heeft ervoor gekozen om voor het ontwikkelen en implementeren van de eisen vanuit IKK een pedagogisch beleidsmedewerker in dienst te nemen, die centraal wordt ingezet om het meeste beleidswerk uit te voeren en te coördineren. De pedagogisch coaches op de locaties besteden tevens uren aan het ontwikkelen van beleid en het uitvoeren hiervan op de locaties. Op iedere locatie is een coach actief. De pedagogisch beleidsmedewerker coacht de pedagogisch coaches en de locatiemanagers die op de locaties van SDK kinderopvang actief zijn.

Coaching
Coaching binnen SDK wordt op verschillende manier ingezet. Coaches haken regelmatig aan bij teamoverleggen om dieper in te gaan op onderwerpen die spelen op de groep. Daarnaast doen zij groepsbezoeken. Ook zijn coaches regelmatig aanwezig bij groepsbesprekingen.
Verschillende medewerkers volgen interne trainingen gegeven door een coach aangevuld met groepsbezoeken en persoonlijke coaching. Ook maken we gebruik van professionele leergemeenschappen onder begeleiding van een pedagogisch coach.

De coaches hebben ervoor gezorgd dat zij de momenten van coaching hebben ingezet op verschillende dagen en op verschillende momenten. Zo wordt ervoor gezorgd dat iedere medewerker profiteert van de coaching.

Ureninzet
De Wet kinderopvang bepaalt dat er voor elke fte, 10 coachingsuren per jaar beschikbaar zouden moeten zijn. Voor SDK kinderopvang geldt dat er minimaal 1930 uren aan coaching besteed moeten worden.

De berekening van de verplichte uren voor beleidsontwikkeling gaat als volgt: *aantal locaties x 50 uur per jaar.* Waarbij iedere opvangvorm telt als locatie. Bij SDK kinderopvang zijn 1700 beleidsuren noodzakelijk.

Er zijn voor ruim 8000 uren aan coaching en beleidsontwikkeling beschikbaar binnen SDK. Hiermee wordt ruimschoots voldaan aan de wettelijke eis.

Hieronder volgt een overzicht van hoe de **minimale** uren (afgerond naar boven) verdeeld zijn over de locaties. De overige beschikbare coachinguren worden naar behoefte op locatie ingezet.

Locatie	Coachuren	Beleidsuren
Albatros	25	50
Belhamels	25	50
Beregoed	190	50
Berenburg	35	50
Boerderij	35	50
De Peut	10	50
Driehoek	15	50
Groenland Dagopvang	130	50

Groenland Bso	80	50
Ikraatje	20	50
Intermezzo	95	50
KC Dubbeldam Dagopvang	55	50
KC Dubbeldam Bso	30	50
Klein Duimpje	15	50
Kleine Burgt	120	50
Kleurrijk	20	50
Klimboom	45	50
Kraaiennest	20	50
Mini Burgt	50	50
Mozaïek	25	50
Muhring	20	50
Mulo Burgt	40	50
Polderpeuters	20	50
Poolberen	40	50
Rozemarijn	60	50
Sam Sam Dagopvang	75	50
Sam Sam Bso	30	50
Sporting Delta	25	50
Toermalijn Dagopvang	120	50
Toermalijn Bso	40	50
Vest	35	50
Vissen	20	50
Wereldwijzer	15	50
Wieldrecht	20	50
Locatiemanagers	90	n.v.t.
Invalmedewerkers	185	n.v.t.
Pedagogisch coaches	100	n.v.t.
Totaal	**1975**	**1700**

Bijlage 5. Algemeen beleid BSO plus (locaties Kiem/Atlas)

Bij BSO plus vindt een BSO-aanbod op de schoollocatie van het speciaal onderwijs plaats georganiseerd vanuit de wet kinderopvang, aangevuld met expertise vanuit de jeugdhulp en school.

Dit houdt in dat er op de schoollocatie van het speciaal onderwijs BSO geboden wordt met een maximale groepsgrootte tussen de 8 en 12 kinderen (afhankelijk van de doelgroep). De dagelijkse begeleiding wordt gedaan door een pedagogisch medewerker en een jeugdhulpverlener met expertise van de behoefte van de kinderen. Daarnaast kan er een derde medewerker worden overwogen, bij voorkeur iemand die al vanuit school betrokken is bij de kinderen, zodat indien nodig een kind apart genomen kan worden.

Bij specifieke begeleidingsvraagstukken kan een gedragswetenschapper betrokken worden en indien noodzakelijk of gewenst zal er gerichte scholing/deskundigheidsbevordering worden ingezet. Eventuele individuele therapie kan, naast onder schooltijd ook geboden worden in de tijd dat de kinderen op de BSO verblijven. Dit geeft de betrokken instanties meer tijd voor het plannen van deze afspraken en de kinderen missen minder lessen. Indien er kinderen aanwezig zijn bij wie medische voorbehouden handelingen moeten worden uitgevoerd, is aanwezigheid van een verpleegkundige nodig.

Tenslotte is het belangrijk dat er met enige regelmaat ruimte is voor afstemming tussen school en BSO, zodat de pedagogische aanpak op beide plekken goed op elkaar afgestemd blijft. Voor de meeste kinderen binnen de beschreven doelgroep is eenduidigheid essentieel.

Voor iedere BSO-plus locatie is er een specifiek locatiebeleid ontwikkeld aanvullend op het pedagogisch beleid theoretisch kader en werkplan. Daar waar nadrukkelijk anders gehandeld wordt/dient te worden dan in dit pedagogisch beleid beschreven staat, is dit opgenomen in het locatiebeleid van de betreffende BSO plus.